

nyitottság és integráció az alkotói munkában

Előszó

Napjainkban az építészet szerepe átalakulóban van. Természetes módon reagál a világra, ebből következően a ma tapasztalható ökológiai, gazdasági és társadalmi problémákra is. Számos sikeres nemzetközi projekt érvel amellett, hogy a közösségi szemléletű építészeti beavatkozások, a kis közösségek igényeire és léptékére figyelő tervezések és építések, illetve a folyamatosan alakító építészeti jelenlét fontos alternatíva lehet ebben a folyamatban. Ezekkel a gondolatokkal egyetemem éveim alatt találkoztam, és azóta is meghatározzák építészeti tevékenységemet.

2003-ban egy nyári hallgatói táborban ismertem meg dr. Reischl Gábor tanár urat, aki egy 1981 - 82-es kambodzsai munkája kapcsán a következőket mondta:

„... itt az építésnek nem is az volt a lényege, hogy milyen szép házat tudunk építeni, hanem az, hogy az építés maga legyen az élet!”¹

Az emberi közösségek mellett nagyon fontosnak tartotta a természeti és az épített környezet viszonyát, illetve az adott helyeken rendelkezésre álló fizikai és szellemi lehetőségek használatát. A komplex- és diplomatervem során ezeknek a gondolatoknak a hatására kezdtem tanulmányozni előbb a környezet építészetre gyakorolt hatását, majd a doktori képzés alatt az emberi vonatkozásokat és azok összefüggéseit kutattam Karácsony Tamás segítségével. Az összegyűjtött ismeretek felhasználására, a különböző elméleti feltételezések gyakorlati próbájára a normál egyetemi oktatás, illetve a mellette párhuzamosan futó különböző hallgatói táborok adnak lehetőséget, melyek szervezése és megvalósítása mostanra fő tevékenységemmé vált.

A tábori munkák mindig a helyiekkel folytatott beszélgetések kíséretében, ő előttük, s velük közösen folynak. Így nem csak a valódi igények megismerésére nyílik lehetőség, hanem a kezdeti elképzelések pontosításán keresztül olyan épületek szülehetnek, amelyeket jobban magukénak érezhet egy-egy közösség, és valóban az adott helyen folyó életet segítik. Az egyes munkák folyamatát, majd az elért eredményeket, illetve azok utóéletét a táborozók mellett más egyetemisták is nagy figyelemmel kísérik. A közös építések gyakran válnak más tantárgynál is hivatkozások alapjául. Mindez kézzel fogható és gyakorlati visszajelzést jelent az elméleti képzés számára.

A táborok további fontos tulajdonsága, hogy a közösen eltöltött idő és az együtt végzett munka nagy hatást gyakorol a résztvevőkre, számos szakmai és emberi előítéletet szüntet meg. A különböző helyszínek mindegyikéről és az egyetemisták köréből kapott visszajelzések alapján – egymástól függetlenül - a közösségi élet pozitív változásairól számolnak be. Először az építés feladata miatt kezdődnek új együttműködések helyben és az egyetemeken egyaránt, majd az elért eredményeknek köszönhetően még jó ideig fennmaradnak. Mindezek megerősítik a fent leírtakat, miszerint a táborok talán legfontosabb eredménye a közösségek születése és azok fejlődése.

Az építészetnek meghatározó szerepe lehet ezekben a folyamatokban, hiszen az építés természeténél fogva mindig közös erőfeszítést igényel, az elkészült épület pedig maradandó, így rendeltetésének betöltése mellett sokáig állít emléket az őt létrehozó összefogásnak.

Kemes Balázs

nyitottság és integráció az alkotói munkában

DLA - értekezés

mestermű:

Kukoricagóré, Tovább Élni Egyesület Perbáli Gyermekotthon

témavezető:

Karácsony Tamás DLA

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Építőművészeti Doktori Iskola

2015

Tartalomjegyzék

Előszó	2
Tartalomjegyzék	3
Bevezetés	5
Táborok szerepe	8
Táborok indulása 2007 – Becsehelyi Alkotótábor előkészítése 2007	10
Valkonyai alkotótáborok 2008 - 2012	14
Perbáli építőtáborok 2009 - 2014	30
Gátéri látogatások 2009 - 2014	50
Monori Építőtábor (2012 -) 2014	66
Összegzés	75
1. tézis	76
2. tézis	77
3. tézis	78
4. tézis	79
5. tézis	80
6. tézis	81
7. tézis	82
8. tézis	83
9. tézis	84
Mestermunka bemutatása	86
Szakmai önéletrajz, publikációs lista, műjegyzék	87
Hivatkozások	93
Irodalom jegyzék	94
Képjegyzék	95
Függelékek	99

Nyilatkozat _ Önálló munkáról, hivatkozások átvételéről és a nyilvánosságra hozatalról.

Alulírott Kemes Balázs kijelentem, hogy ezt a doktori-értekezést saját magam készítettem. A munka során a megadott forrásokat használtam fel. Minden olyan részt, amelyet szó szerint, vagy azonos tartalomban átfogalmazva más forrásból vettem át, a forrás megadásával egyértelműen jelöltem. Doktori értekezésem interneten történő nyilvánosságra hozatalához korlátozás nélkül hozzájárulok. Kemes Balázs sk. Budapest, 2015. december

2. kukoricagöré belső 2013 Perbál

Bevezetés

cím: A választott cím – Nyitottság és integráció az alkotói munkában – egy sajátos tervezési módszert jelöl, ami alapvetően az illeszkedésből, illetve annak építészeti és társadalmi szempontjából indul ki. A módszer fontos tulajdonsága, hogy az illeszkedés nem csak a végeredmény tekintetében elérendő cél, hanem meghatározó a tervezés és az építés során is. Egy adott épület létrehozása kapcsán az érintett szakmai és társadalmi csoportok szempontjainak minél teljesebb figyelembe vételére, összeegyeztetésére, majd integrálására törekszik. Az érdekelt, hogyan lehet egy meglévő helyzethez új réteget hozzáadni úgy, hogy olyan önmagában is egész kompozíció jöjjön létre, ami nem zárja el a folytatás lehetőségét, további rétegek hozzáadását. A 2007-ben indult doktori kutatásom során alapvetően a gyakorlat felől közelítettem. Munkáimban és kísérleteimben próbáltam olyan törvényszerűségeket gyűjteni, melyek segítségével leírható, definiálható ez az alkotói elvrendszer.

folyamat: Az illeszkedés építészeti eszközeitől kiindulva próbáltam más szakterületeket megismerni, és beépíteni azok szempontjait egy-egy aktuális tervezési vagy építési feladatba. A munkák során számos területtel találkoztam, amelyek meghatározóan alakították gondolkodásmodomat. Ezek közül is a tervezés módszertan, az ökológikus építészet és a környezetpszichológia voltak rám nagy hatással. Karácsony Tamás, aki a kutatási téma kiírójaként és vezetőjeként, valamint mesteremként segítette munkámat, a következőképpen foglalta össze ezt a folyamatot:

„Ismert fogalmak, ismert, újra felfedezett építészeti alkotásai mentén utat keresni a megismerés, a megismert elemek szerves egésszé ötvözése irányában. A jelölt téma egyfelől kutatást, kritikai elemzést, összehasonlítót, méltató bemutatást feltételez építészetről, építészeti alkotásokról, másfelől felkészülést konkrét feladatok kapcsán a megismerés tudatosan irányított folyamatára, a feldolgozás, az értékelés eszközrendszerének létrehozására, szellemi, lelki felkészülésre egy integrált, ötvözött építészeti javaslat megfogalmazása érdekében.”²

A kutatás meghatározó elemeit jelentik azok a nyári táborok, amelyek az irodai munkákhoz és az oktatási feladatokhoz is fontos kísérletezési lehetőséget biztosítanak az indulástól kezdve. Hatásukra azonban fokozatosan egy ökológikus szemléletű szolidáris és szociális építészet felé fordult érdeklődésem. A táborok szerepe az évek során megváltozott, és a kezdeti kísérleti terepből mostanra egyre inkább célterületté vált.

táborok: Hasonló kezdeményezések régóta léteznek az egész világon, köztük Magyarországon is. Változó formákban és nagyon különböző helyeken jelennek meg, valamint eltérő nevekkel azonosítják magukat. Én most összefoglalóan táboroknak nevezem őket. De mik is valójában ezek a táborok? Nehéz pontosan válaszolni, hiszen a sok hasonlóság mellett számos eltérő tulajdonsággal rendelkeznek. Általánosan talán elmondható róluk, hogy jellemzően oktatáshoz, esetleg iskolákhoz kötődő, valamilyen cél elérésére önkéntesen szerveződő, kis létszámú, rövidebb idejű gyakorlatok. Fontos tulajdonságuk, hogy az elmélet területéről kilépve, valamilyen módon mindig kapcsolódnak a valósághoz. A BME Építőművészeti Doktori Iskolájában Fazekas Katalin doktorandusz-társam foglalkozik az építészeti témájú vagy építészethez kötődő táborok felkutatásával és rendszerezésével. Kutatásának eredményei doktori értekezésében olvashatók. Az mindenesetre az kijelenthető, hogy komoly hagyományokkal rendelkezik ez a terület, és egyre több ilyen tábori kezdeményezés létezik.

Azok a táborok, amelyek szervezésében és lebonyolításában részt veszek, a BME Építészmérnöki Kar Középülettervezési Tanszékével együttműködésben szerveződnek, feladattól függően más tanszékek, más iskolák és szakmai partnerek bevonásával. Alapvető céljuk, hogy az építészmérnöki oktatáshoz kapcsolódóan olyan gyakorlati szerzési lehetőséget biztosítsanak, ahol szakmai felügyelet mellett a hallgatók közösen építhetik meg saját tervüket. Az erőfeszítések így általában valamilyen tárgy, építmény vagy kisebb épület létrehozására irányulnak. A táborok másik fő célja, hogy építészeti segítséget nyújtsanak a társadalom periferiáján küzdő kisebb közösségeknek, olyan helyeken és feladatokban, melyekkel építés csak ritkán találkozhat.

Jellemzően ezért vidéki és kisvárosi helyszíneken dolgozunk. A helyszíni munkákat hosszabb kutatás és tervezés előzi meg, hogy olyan feladatot választhassunk, amivel a helyben tapasztalható valódi problémákra reagálhatunk. A megfogalmazott építészeti válaszokat a megvalósításban többnyire kisebb lépésekre igyekszünk tagolni. Az ilyen jellegű építéseknek természetes következménye, hogy időről időre visszatérünk az adott helyszínre a soron következő építési fázis elkészítése miatt. Az elsőre elhúzódó és vontatottan tűnő folyamat azonban fontos lehetőségeket biztosít. Mód nyílik az épületek életének követésére, ami normál építészeti feladatoknál ritkán kínálkozik. A szerkezeti működésen túl a használat szempontjából is olyan visszajelzések gyűjthetők, amelyek más feladatoknál is sokat segíthetnek. A visszatéréseknek köszönhetően nagyobb bizalom alakul ki irányunkban. Megérzik, észreveszik, hogy szívünkön viseljük az adott közösség problémáját, így javaslatainkat könnyebben fogadják el. Mivel a közös gondolkodás is hosszabb folyamatként zajlik, így az érintettek számára könnyebben válhat érthetővé az összefüggések. Ez szintén fontos hozadék.

aktualitás: Az elmúlt évszázadot vizsgálva megállapítható, hogy egyre gyakrabban alakulnak ki különböző ökológiai, gazdasági és társadalmi problémák. Hatásuk és kiterjedésük is növekszik, ez alól az épített környezet és maga az építészet sem kivétel. Az is érzékelhető, hogy a meglévő módszereinkkel nem, vagy csak nagyon nehezen kezelhetők a kialakult helyzetek. Egyre nyilvánvalóbb ezért, hogy új megközelítésekre és új eszközökre van szükség, amelyek megtalálása korántsem könnyű feladat. Joggal merül fel a kérdés, hogy hol érdemes kezdeni, merre érdemes kutatni, hiszen a hasonlóságok ellenére sokban különböznek egymástól az egyes válsághelyzetek. Azt gondolom, hogy ebben 'a nagy közös kutatásban' fontos szerepet játszhatnak a különböző útkeresések, amelyek egymást inspirálva alakulnak, és evolúciós módon segíthetik létrehozni az új módszereket. Mindehhez azonban elengedhetetlen, hogy megismerhetők legyenek az egyéni kísérletek, kudarcaikkal és eredményeikkel együtt.

dolgozat: A doktori iskola alatt és az azt követő években - 2008 és 2014 között - 25 különböző tábor szervezésében és lebonyolításában vettem részt személyesen, melyek 4 különböző helyszínen kapcsolódtak: Valkonyához, Perbálhoz, Gátérhez és Monorhoz. A következőkben a táborok elindulásának és fejlődésének bemutatása mellett az egyes helyszíneken megtapasztalt nehézségeket és elért eredményeket szeretném dokumentálni és hozzáférhetővé tenni. A naplószerű leírásokban helyszínenként csoportosítva, időrendi sorrendben és táboronkénti tagolásban írom le az egyes munkákat. A valóságban azonban egymással párhuzamosan zajlottak ezek a kísérletek, nem egyszer hatást gyakorolva egymásra, ezért időnként keresztivatkozásokkal érzékeltetem ezeket az összefüggéseket.

cél: Úgy tapasztaltam, hogy az általam kutatott illeszkedő építészetnek nagyon jó alkalmazási területét jelentik az ilyen típusú feladatok. Ezért a kísérletezés megtartása és a kutatás folytatása mellett szeretnék a jövőben is hasonló munkákkal foglalkozni, hogy hasznosítsam a címben leírt alkotói elvrendszer eddig összegyűjtött gyakorlati tapasztalatait.

Táborok szerepe

Véleményem szerint a hazai felsőoktatásban jó színvonalú, de alapvetően elméleti építészmérnök képzés folyik. Az oktatás során az egyszerűbb kérdésektől a fokozatosan nehezedő problémák felé haladva, fiktív feladatok segítségével sajátítják el a hallgatók a különböző szakismereteket, értik meg a részterületek közötti összefüggéseket. Ennek a rendszernek számos előnye van, hiszen a valóság kötöttségeitől mentes helyzet jó terepet kínál a kísérletezéshez, és az új összefüggések felfedezését segítheti az elméleti környezet. Mindemellett természetesen elengedhetetlen, hogy a hallgatók valódi tapasztalatokra is szert tegyenek a tanulmányaik során. A szükséges gyakorlatok megszerzését számos szakmai program teszi lehetővé. Ennek legjellemzőbb módja, hogy az iskolákkal együttműködő piaci cégek biztosítanak gyakornoki állásokat a diákság számára. Kisebb léptékben ugyan, de emellett maguk az oktatási intézmények is kínálnak saját gyakorlati lehetőségeket. Alapvetően a doktori iskolához kapcsolódóan számos kutatás folyik az egyetemeken, amelyekbe a graduális képzés hallgatói is bekapcsolódhatnak. Ilyen kutatások részeként szerveződnek különböző nyári táborok, amelyek szerepe egyre meghatározóbb.

A BME Építészmérnöki Karán is nagy hagyománya van a különböző hallgatói táboroknak. Ehhez az örökséghez szerettünk volna hozzátenni, amikor Lárís Barnabással és Varga Imre Zoltánnal alkotótáborok szervezésébe kezdtünk 2008-ban. Több személyes és közös célt is megfogalmaztunk magunknak az indulásnál, amelyeket a következőképpen lehetne összefoglalni. (1) Fő szándékunk az volt, hogy az építészhallgatók már a képzés során találkozzanak az építés valóságával. (2) Szerettük volna, hogy az egyetemi képzés fiktív feladatai mellett részt vehessenek egy olyan kis léptékű valós munkában, amelynek tervezését és kivitelezését - oktatói felügyelet mellett – maguk végezhetik. (3) Fontosnak éreztük, hogy közvetlenül, a maga valóságában ismerhessék meg környezetüket. (4) Mivel az egyetemen akkoriban még nem lehetett csapatmunkában teljesíteni a tárgyakat, a kiválasztott feladatokkal lehetőséget akartunk adni a közös munkára, hogy megtapasztalhassák a hallgatók az összefogásban rejlő lehetőségeket. (5) Meghatározó szempont volt, hogy az adott táboroknak otthont adó közösségek életét valóban segítség a közösen felépített épületek.

Már az első években nagy érdeklődés mutatkozott az egyetemisták részéről. 2011-től kezdődően különváltunk, párhuzamos táborok szervezésébe és lebonyolításába kezdtünk, hogy minél több hallgató részt vehessen a programokban. Én a következő években Valkonya mellett további három helyszínen dolgoztam a jelentkezőkkel. A hozzám kötődő táborokat soha nem egyedül, mindig másokkal (oktató társakkal, irodai kollégákkal és felkért szakemberekkel) közösen szerveztem. Mivel az egyes stábok helyszínenként és évenként is különböznek egymástól, bemutatásuk az egyes táborleírások végén lesz olvasható. A négy helyszínen négy különböző problémakört igyekeztünk körbejárni. Valkonyán az elnéptelenedő települések fő problémájával, a megmaradás kérdésével foglalkoztunk. Perbálon halmozottan sérült emberek sajátos világával ismerkedtünk és életkörülményeiket próbáltuk javítani. Gátéren az alföldi tanyavilágban élők nehézségeit térképeztük fel egy esettanulmány kapcsán. Monoron pedig az építészet felől közelítve a Tabán mélyszegénységgel és társadalmi kirekesztettséggel sújtott lakóinak integrálásával foglalkoztunk. A más és más helyszínekre szervezett, eltérő célú és tartalmú, különböző nagyságrendű táborok nagyon sok hasonlóságot mutatnak. Az elmúlt évek során rengeteg új, sokszor nem várt szemponttal gazdagodtak az indulásnál megfogalmazott – alapvetően oktatással kapcsolatos - célok, amelyek nemcsak közvetlenül az építészet, de más tudományterületek számára is fontos tanulságokkal szolgálhatnak.

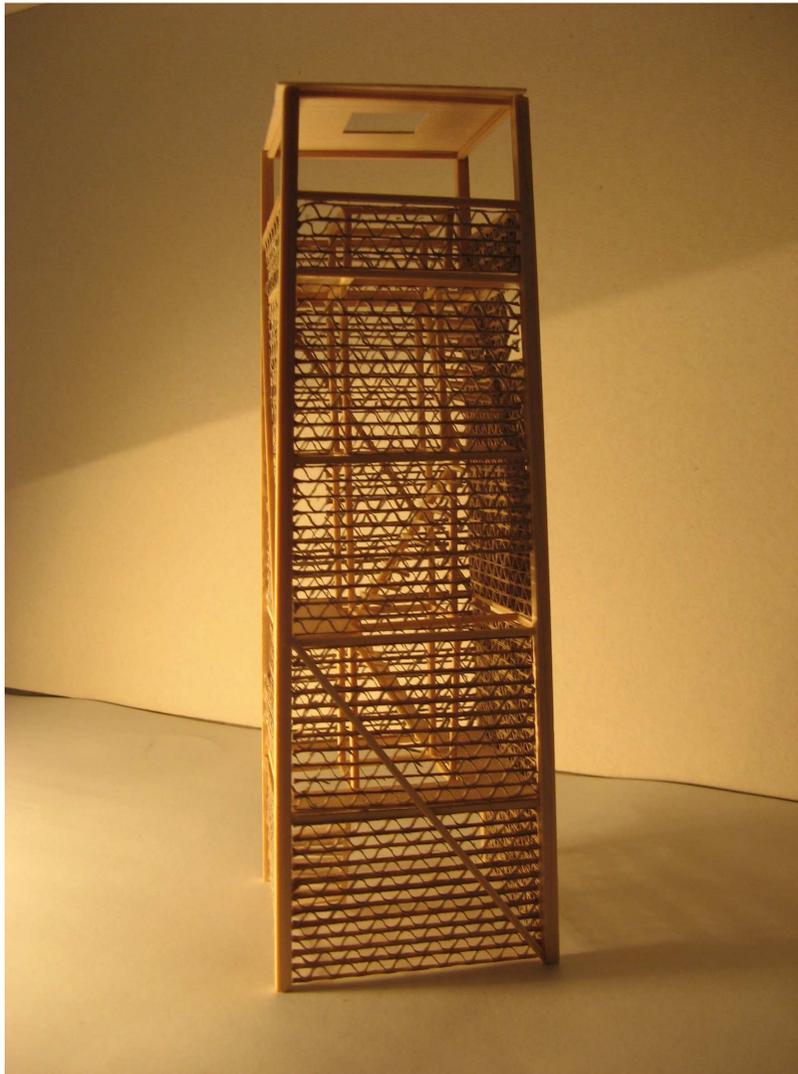
3. kukoricagóré szerkezetépítés 2013 Perbál

Táborok indulása 2007 – Becsehelyi Alkotótábor előkészítése 2007 Közvetlen előzmények

2006 őszén, még a diplomám tervezése közben keresett meg Lásri Barnabás azzal a felvetéssel, hogy jó lenne a BME Építészmérnöki Kar oktatásához kapcsolódva olyan nyári táborokat szervezni, ahol az építészhallgatók saját terveiket építhetik meg közös erővel. Barna akkor első éves dla hallgató volt a BME Építőművészeti doktori iskolájában, amelynek keretében részt vett a tervezési tárgyak konzultációjában is. Az órák során – amelyek egyikére-másikára engem is elhívott, illetve megmutatta a félév végi beadás anyagait – nagy hiányát látta a gyakorlati tapasztalatoknak. Bár a Karon komoly hagyománya van a különböző nyári táboroknak, és számos élő szerveződés működött akkoriban is, konkrét építkezéssel járó program nagyon kevés volt, erősen korlátozott részvételi lehetőséggel. Elhatároztuk ezért, hogy megpróbálunk változtatni a helyzeten. Tábor szervezési tapasztalata egyikünknek sem volt, így 2007 nyarán Barnabás segítő társnak jelentkezett Varga Imre tanár úrnál, az Urbanisztika Tanszék településkutatói táborába. Az évek óta működő kezdeményezés nemcsak jó gyakorlati és kutatási lehetőséget biztosít a résztvevő hallgatóknak, hanem a településeknek is minőségi segítséget nyújt a különböző fejlesztések előkészítésében. A településkutató tábornak nem volt célja az építkezés, ezért ilyen irányú tapasztalatokat nem szerezhettünk. Viszont kiderült számunkra, hogy mennyire mindenre kell figyelni egy egyhetes, ~15 fős hallgatói tábor megszervezésénél, milyen alapos előkészítést igényel még a szellemi munka is, illetve mennyire nagy kihívás egy település lakóival szakmai kérdésekben együtt dolgozni.

Barnabás nyári tapasztalatai alapján szembesültünk a tábor szervezés számos olyan rejtett nehézségével is, amelyeket most nem sorolok fel, mert inkább technikai jellegűek, de korántsem mellékesek. Tapasztalatlanságunk miatt ezért olyan helyszínt kerestünk, ahol már voltak építőtáboros hagyományok. Így kerültünk Délnyugat - Magyarországra, a Muramenti Nemzetiségi Területfejlesztési Társulás falvaihoz, ahol Reischl Gábor tanár úr szervezésében hosszú éveken keresztül voltak hallgatói táborok. A 2003-as utolsó táborban hallgatóként magam is részt vettem, így volt személyes tapasztalatom erről az országrészről, és a tanár úr munkáját segítő fiatal oktatók közül Fácányi Zsuzsát és Benárd Aurélt is ismertem. Az ő segítségükkel vettük fel a kapcsolatot az érintett önkormányzatok polgármestereivel, és kerestünk feladatot a tervezett tábor számára. Eközben én is a doktori iskola hallgatója lettem, ami számos új lehetőséggel segítette munkánkat, illetve felkértük Varga Imre tanár urat a tábor szervezői csapatába, aki nagy örömmel fogadta a megkeresést.

A településekkel folytatott egyeztetések eredményeként egy 12 méter magas kilátó tervezése és közös felépítése mellett döntöttünk. A kilátónak választott helyszín Délnyugat Magyarországon, Letenye és Nagykanizsa között, a Becsehely melletti szőlőhegyen található. A hely különlegessége összetett. A domborzati adottságoknak köszönhetően - a Zalai-dombság egyik legdélebbi magaslata - fantasztikus rálátás nyílik a Mura folyóra és áterére. A természeti környezet karakteres elemeinek találkozási pontja mellett legalább ekkora jelentőségű a különböző kultúrák találkozási pontja, hiszen több nemzetiség él itt egymás mellett. A környékbeli emberek régi álmát jelentette egy kilátó építése, amellyel szimbolikusan is szerették volna megjelölni ezt a helyet, hogy messzire láthassanak, és messziről láthassák őket. A kilátó felépítésére két település vállalkozott közös erővel. Becsehely az építőanyagot és az étkezést, a szomszédos Valkonya pedig a szállást ajánlotta a munkában résztvevőknek.

4. tervezett kilátó modellje 2008 Becsehely

5. Becsehelyi Szőlőhegy

2008 – Becsehelyi Alkotótábor előkészítése

A célok megfogalmazása, a lehetőségek és a saját korlátok feltérképezése, illetve a tudatos felkészülés után, 2008 tavaszán indult az első tábor valódi szervezése. A tagtoborzást követően felvételi beszélgetés során választottuk ki a résztvevő hallgatókat, akikkel egy buszos kirándulás keretében megnéztük a tervezési helyszínt és az érintett településeket. A helyszíni bejárás után kezdtük el a tervezést, ami két részre tagolódtott.

6. helyszínbéjárás

I. Először a tervezés irányát, a kilátó koncepcióját kerestük, amelynek során a hallgatók kisebb csoportokat alkottak, és pályázati jelleggel különböző terveket készítették. A munka ideje alatt minden héten találkoztunk a résztvevőkkel, akiknek közös inspiráló előadásokat szerveztünk. Turi Attila vetített a Vándoriskola 2004-ben Elzaszban épített Tornyáról; Hönich Richard mesélt az Építész Stúdió Budai Várba tervezett tornyairól; Kukucska Gergely a csapatmunkával kapcsolatos tapasztalatait mutatta be sevillei munkáin keresztül; Benárd Aurél a valkonyai táborok történetét mesélte el; Sajtos Gábor a Sárospatakon megépített kútfigyelő tervüket mutatta be; végül Boór András és Zombor Gábor a Visegrádi táborokat idézték meg. A tervek beadását és értékelését követően újabb helyszíni látogatás következett Becsehelyen, ahol a képviselő testület előtt ismertették terveiket a résztvevők. A beszélgetés során közös választással került kijelölésre a tervezés iránya.

7. kilátó látványterv

II. A munka folytatását a kiválasztott terv kifejtése, majd műszaki feldolgozása és az építkezés előkészítése követte. Itt új csoportokban dolgoztak a hallgatók, érdeklődésük szerint választva a tervezés egy-egy fontos részével foglalkoztak. Voltak, akik modellt készítettek; egyesek rajzoltak és csomópontokat terveztek; mások méretezték a szerkezetet; és voltak, akik látványtervet készítettek és tervbemutató előadást állították össze.

A formálódó kilátóról a polgármesterekkel folyamatosan egyeztettünk, végül az elkészült terveket elküldve nagy várakozással készültünk az építkezésre. Nem sokkal a tábor kezdése előtt azonban váratlan levelet kaptunk Becsehely polgármesterétől, aki egy egészen más kilátó építését kérte a csapattól. Mivel se a kapott terv, se az új feltételek nem voltak elfogadhatók az addig végzett munka tekintetében, az építkezéstől és a becsehelyi táborától végül visszaléptünk. A váratlanul meghiúsult építkezés miatt a hallgatók nagy része lemondta a részvételt. Végül egy maroknyi csapattal mentünk Valkonyára táborozni.

8. megépült kilátó

A Becsehelyi Alkotótábor szervezői és segítői 2008

Szervezők

Kemes Balázs, Láris Barnabás, Varga Imre Zoltán

Becsehely

Németh Géza polgármester

Tervek

Kemes Balázs, Láris Barnabás, Varga Imre Zoltán
Barta Györgyi, Bordi Beáta, Bors Eszter, Dobos Hajnalka, Kovácsik Levente, Kővári Katinka, Kutas Máttyás, Papp Máttyás, Soltész László, Szabó Máté, Szekeres Ágnes

Konzulensek

Armuth Miklós (statikus), Kemes Balázs (építész), Láris Barnabás (építész), Szövényi Anna (építész), Varga Imre Zoltán (városgazdász)

Meghívott előadók

Benárd Aurél, Boór András, Hönich Richard, Kukucska Gergely, Pongor László, Sajtos Gábor, Turi Attila, Zombor Gábor

9. Becsehelyi Alkotótábor csoportkép

Valkonyai alkotótáborok 2008 - 2012 Közvetlen előzmények

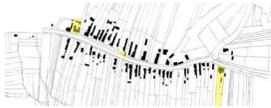
10. pajaszínház 2010 Valkonya

Valkonya az ország egyik legkisebb települése, jelenleg 67-en lakják. A lassan ezer éves község gyönyörű természeti környezetben, a Zalai-dombság egyik völgyében található, és mindössze egyetlen utcából áll. Nincs bolt, se kocsmá, a téli havazás pedig sokszor zárja el a zsákfalut a külvilágtól. Mivel kereseti lehetőség se nagyon akad, a nyugdíjasok kivételével szinte mindenki ingázik és a szomszédos településekre jár dolgozni. Első hallásra mindez nem mutat vonzó képet. A valkonyaiak azonban szeretnek itt élni, és nagyon ragaszkodnak a falujukhoz. *„Bottal sem lehetne innen elkergetni minket.”*³ - ahogy ők mondják. A hasonló kistelepülésekkel ellentétben sok gyermek születik és egyre több a betelepülő, akik a legkülönfélébb helyekről érkeznek. Az ország túlsó szegletéből, sőt másik földrésztől is. Joggal merülhet fel a kérdés, hogy minek köszönhető mindez.

Minden bizonnyal alapvető szerepet játszik a táji környezet, az emberi lépték és az élet valóságossága. Ugyanakkor meghatározó a falubéliek egymás közötti kapcsolata, hiszen a kis létszám és az erős egymásrataltság szinte egy családdá alakítja az itt élőket. *„Mindannyian ismerjük egymást, tudjuk, ki főz jól, ki kevésbé, kinek van létrája, ami felér a tetőig, kinek jó, kinek íhatatlan a bora, ki szereti a tréfát, és ki az, aki érti is. Telente a csendre, nyaranta a madárdalra, ősszel szarvasbögésre ébredünk. Tavasszal hangról megmondjuk, kinek a traktorja vert fel legszebb álmunkból.”*⁴ – olvasható Valkonya honlapján. A legfontosabb azonban a tudatos közösségépítés. Együtt döntenek a mindenkit érintő dolgokról, közösen gondolkodnak a falu jövőjéről, és keresik az apópót a közös időtöltésre. Ennek legszebb példája, hogy a karácsonyt az egész falu együtt ünnepli az önkormányzat nagytermében.

A rendszerváltást követően kezdett nyári táborokat szervezni Dr. Reischl Gábor építész, aki munkái mellett több felsőoktatási intézményben is tanított. Fő célja az volt, hogy megismertesse a diákokkal a vidéket és az ott folyó élet szépségét, illetve hogy együtt segítsék a vidéki közösségeket. Az ország számos településén indultak táborok, többek között Valkonyán, ahová 1993-ban érkeztek először. A különböző szakterületen tanuló – építész, tájépítész és agrármérnök - hallgatók felmérték a falu épített és táji értékeit, felújítási és fejlesztési terveket készítettek több épülethez, valamint számos kisebb építkezést is megvalósítottak a következő években. Turistaházzá alakították a régi iskolát, és nagy étkező terrasszal egészítették ki az épületet. Kútházat, fedett kemencét építettek, és elhagyott boronapincéket mentettek a szomszédos szőlőhegyről, melyeket a turistaház kertjében állítottak fel újra. A tanár úr betegsége, majd hirtelen halála miatt azonban megszakadtak a bő évtizede folyó táborok.

Az utolsó tábort követően öt évvel, 2008-ban érkezünk Valkonyára az első csapattal, hogy megpróbáljuk felvenni az elejtett szálat. A faluban töltött egy hét során ismerkedtünk a településsel, az ott lakó emberekkel, az ő nehézségeikkel és vágyaikkal, na és persze egymással. Ezzel párhuzamosan a korábbi táborozók terveit tanulmányoztuk, és a megvalósult építésetek látogatunk végig, hogy megértsük gondolkodásuk részleteit. Olyan építési feladatot kerestünk, ami integrálódni tud a helyben tapasztalható adottságokhoz és a jelen élet diktálta törvényszerűségeket is figyelembe veszi. A kapcsolódási lehetőségeket kerestük, ezért a tábor lényegét a megismerés különböző rétegei jelentették.

11. választott feladatok

2008 - Első Valkonyai Alkotótábor

Hosszú előkészítés után 2008. július 21. és 26. között került sor az első táborra Valkonyán. Mivel a váratlan fordulat miatt a tervezett becsehelyi építkezés elmaradt, és az idő rövidsége nem tette lehetővé másik feladat előkészítését, a táborban végül építkezésre nem került sor. Varga Imre tanár úr - a településkutatói táborok tematikájához hasonlóan - a falu fejlesztési koncepciójának elkészítésébe, pontosabban annak előkészítő munkájába kezdett. Segítségére voltak Fülöp Judit tanárnő nyári gyakorlatos hallgatói, akik újonnan csatlakoztak a hat fős csapathoz. A kilátó építés csoportjából velünk maradt hallgatókkal az előbbi munkához kapcsolódtunk. A lehetséges építési feladatokat próbáltuk meg összegyűjteni, és hozzájuk tervezési programokat meghatározni. Három ilyen pontot találtunk Valkonyán, amelyek mindegyikére készült egy-egy koncepcióterv.

12. köszöntő az önkormányzatnál

1. Az önkormányzat épületének bővítése több szempontból is időszerűvé vált. A kis létszámú településen az a szokás alakult ki, hogy az ünnepeket a családok nem külön-külön ülik meg, hanem az önkormányzat nagytermében közösen. Ebben az épületben az év során számos más programot is szerveznek, ezért nagyobb térre lenne szükségük. A másik fontos szempontot egy törvényi előírás hívta életre, amely egy önállóan működő orvosi rendelő kialakítását írja elő. A település orvosi rendelője jelenleg ugyanebben az épületben található. Az egyik feladatot ennek az épületnek az áttervezése és bővítés jelentette. Az adottságok figyelembevételével a funkciók ideális és ésszerű elrendezését kerestük.

13. kápolna és utcakép

2. A település közepén lévő egykori harangláb az idők során egy szentéllyel bővült, amihez a közelmúltban egy nagyobb méretű tető épült a haranglábbal szemben lévő, elbontott régi ház helyén. Az elsőre talán furcsának tűnő kis együttes a falu vallási életének helyszíne, ahol a búcsú ünnepén kívül időnként misét is tart a faluban élő nyugdíjas atya. A harangláb felújítása már nagyon aktuálissá vált, de anyagi forrás hiányában még váratott magára. A haranglábát és a szentélyt, pályázati források reményében védetté nyilvánították a helyiek, de támogatást végül nem kaptak. A védettség miatt pedig építési engedély köteleessé vált a felújítás. Felmérési, valamint felújítási tervet készítettünk az engedélyeztetési folyamathoz és a majdani munkához.

14. valkonyai látkép

15. településkutató felmérés

A falu egyik fő bevételi forrását a turistaház jelenti, ahol az Országos Kék-túrát járók mellett gyakori vendégek a környékbeli általános iskolák gyermekcsoportjai. Az egykori iskolaépületet a Reischl Gábor tanár úr szervezte táborok során alakították át szállásépületté, ahol most 30 férőhely található. Az udvaron kiváló sátrazási lehetőség kínálkozik, amit egy külső vizesblokk és egy nyári konyha szolgál ki. A nem ritkán 60 fős táborok során az étkeztetés lebonyolítása jelent nagy problémát, mert csak 12 fős az a fedett rész, ahol rossz idő esetén leülhetnek a vendégek. Egy ideiglenes használatú, fedett étkező tervezése jelentette ezért a harmadik feladatot. Akkoriban a különböző támogatási programok nagy részén lehetett pajtaszínház építésére pályázni, így a jelentkezési lehetőség megteremtése miatt pajtaszínháznak kereszteltük a kis építményt.

16. tervezési munka I.

A tábor napjai alatt tudtuk meg, hogy komolyabb volumenű fejlesztési pályázatoknál az indulás feltétele, hogy az adott település rendelkezzen érvényes szabályozási tervvel, illetve a belterületéről egy elektronikus szintvonalas helyszínrajzzal. A Varga tanár úr által vezetett csapat ezért a szabályozási terv készítéséhez is szükséges kutatásokat végezte el, illetve a település fejlesztési koncepcióját aktualizálta, frissítette.

17. turistaház terasza

Az egyes tervezési feladatokra kétfős hallgatói csoportok alakultak, akik az érintett helyszíneken és a turistaházban dolgoztak. Sok helybélivel tudtak találkozni, és mindenkitől számtalan ötletet, na meg tanácsot kaptak. A valkonyaiak elől és velük dolgoztak, illetve egymás tervét figyelemmel kísérve véleményezték a többi munkát, vagy kértek tanácsot a sajátjukban. Igazi tervezői műhely alakult ki, ahol szép és józan elképzelések születtek.

18. tervezési munka II.

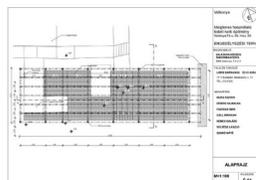
Bár a tábor lelkiismeretes előkészítését nem várt kudarc követte, és a valkonyai helyszín pótmegoldásként adódott, a barátságos és vendégszerető település lakói gyorsan feleltették ezeket az emlékeket. A jó hangulatú és közvetlen együttlétről akkor még talán mi se gondoltuk, hogy mennyivel mélyebb és fontosabb dolgok kezdődnek, mint amire a szervezés legelején bármelyikünk is gondolt.

19. építési terület felmérése I.

20. tervezett pajtaszínház modellje

21. engedélyezési terv alaprajz

22. építési terület felmérése II.

2009 - Második Valkonyai Alkotótábor

A következő év elején váratlan megkeresést kaptunk Valkonya polgármester asszonyától, aki a pajtaszínház építési lehetőségéről számolt be, majd az építési engedély elkészítésében, illetve a nyári építkezésben kérte a segítségünket. Így kezdődött a második tábor szervezése, ezúttal sokkal körvonalazottabb célokkal és szándékokkal.

A munka már rögtön az év elején elindult. Ezúttal azonban csak szűkebb körben folyt a tervezés, amibe az előző évi táborozókat hívtuk meg. Február elején újra felkerestük a helyszínt, hogy pontos felmérést készítsünk a majdani építmény helyén a lejtős terepről. Természetesen a tervezéssel kapcsolatos első egyeztetésre is sor került, ami a korábbi koncepció változatok felelevenítését, majd a lehetséges változat kiválasztását jelentette. A félév során - az építési engedély elkészítésével párhuzamosan - a kiviteli tervek is megszülettek. A szerkezeti kialakítások megtervezése mellett magát az építkezés folyamatát is igyekeztünk minél alaposabban előkészíteni, végiggondolni. A tervezés során vált egyértelművé, hogy a rendelkezésre álló idő és technikai lehetőségek mellett, hány főre lesz szükség a megvalósításhoz. A táborhirdetés során pedig már ezzel a létszámmal toboroztuk a további résztvevőket.

A Reischl Gábor tanár úr által szervezett táborok nagy részében az építészmérnök hallgatók mellett más területeken tanuló egyetemisták is részt vettek. Nem titkolt szándékkal amiatt, hogy megismerhessék egymás szakterületét és gondolkodásmódját, ami a majdani jó együttműködést segítheti. Az előző évhez hasonlóan a BME Építészmérnöki Kar Középülettervezési és Urbanisztika Tanszékeinek nevében, a SZIE YBL Miklós Építéstudományi Karral közösen szerveztük a táborot. A kialakult együttműködéshez a BME Építőmérnöki Kar Általános és Felsőgeodézia Tanszékének - oktatóiból és hallgatóiból álló - csoportja csatlakozott.

Időközben megérkezett a pajtaszínház építési engedélye is, ami egyre lelkesebbé tett mindenkit. A sikeres fejleményeket azonban váratlan nehézség árnyékolta be. A biztosnak hitt pályázati támogatást nem kapta meg a település, így a szükséges anyagi forrásoknak csak a fele állt rendelkezésre.

23. köszöntő

24. belterület geodéziai felmérése

25. színpad alapozása

26. vacsora készítése

Nehéz döntés elé került ekkor a teljes csapat, hiszen választani kellett, hogy az épület felét készítsük csak el, vagy az építmény alapozását kivitelezzük a majdani folytatás reményében. Végül ez utóbbit választottuk azzal a változtatással, hogy egy vasbeton szerkezetű színpad építésével egészítettük ki a munkafolyamatot. A kevesebb építési munka és a geodéták jelenlétének okán a település belterületének felmérésevel pótoltuk a kiesett feladatot. Az előző tábori ismertetőben leírtak alapján ez szintén hatalmas segítséget jelentett Valkonyának. A geodéziai munkákat Noéh Ferenc tanár úr, valamint fiatal kollégái, Zaletnyik Piroska és Laky Sándor vezették.

A tábor résztvevőit csoportokra osztottuk, majd forgószínpad szerűen váltogattuk őket a különböző feladatokra. Ennek megfelelően végeztek geodéziai munkát, vettek részt az építkezésen, illetve főzték az ételeket a teljes táborozó csapatnak a turistaház konyhájában.

A geodéziai felmérés menete, valamint fontossága az építész hallgatók nagy részének teljesen ismeretlen volt, akik szerencsére nagyfokú nyitottsággal és érdeklődéssel álltak a feladathoz. Ugyanezt tapasztaltuk a geodétáknál is, akik örömmel osztották meg tudásukat az építészhallgatókkal, türelmesen segítettek az arra rászoruló diákoknak. A hét során mindkét félben fokozatosan csökkent a sztereotípiák és előítéletek okozta távolságtartás. A geodéták érdeklődéssel figyelték munkánkat, szívesen hallgatták építészeti fejtegetéseinket és a tervezési folyamat alakulásának történetét. Ezzel párhuzamosan az építészekben is erősödött a lelkes együttműködési szándék, elismerés alakult bennük a szigorú mérnöki munka iránt. Talán a későbbi szakmagyakorlás során is segítenek majd a megélt helyzetek tanulságai, hiszen minden bizonnyal ugyanígy közösen kell majd dolgozniuk egy-egy munka során.

A későbbi táborokhoz nagyon fontos tanulságokkal szolgált ez az első építkezést is magába foglaló alkalom, aminek során számos nem várt nehézség is felmerült.

Az egyik problémakört a visszatérő és az új hallgatók közti viszony, s a hozzáállásukban felfedezhető különbségek jelentették. Az előző évi táborozók saját alkotásukat fejlesztették tovább a félév során, rajzolták az engedélyezési tervet, és készültek megvalósítani azt. Az új résztvevők ugyan a kedvcsináló beszélgetésen megismerték a tervet és

27. színpad építése

a főbb alakító gondolatokat, ám többségük valójában csak a táborban értette meg igazán, hogy miről is van szó. Az első napokban sok gondot okozott, hogy nem mindenki érezte egyformán magáénak a pajtászínházat, nem tartotta fontosnak a munka pontos és becsületes elvégzését. Szerencsére ez azonban a hét végére fokozatosan megváltozott, és az építés gördülékenyebbé vált.

A másik problémát az elvégzendő munkához szükséges nagy létszám okozta. Sajnos nem tudott az egész társaság egy asztalhoz ülni, így nem alakultak ki olyan beszélgetések, amelyeken mindenki egyszerre részt tudott volna venni. A különböző feladatok miatt napközben is külön dolgozott a hallgatóság, így csupán kisebb csoportok szerveződtek, melyek között nem volt olyan szoros a kapcsolat, mint az előző évben.

28. kiszaluzás utáni takarítás

Mindent egybevetve azonban elmondható, hogy nagyon tartalmas táborok lehettünk részesei 2009. július 20. és 26. között Valkonyán. Az előző évhez hasonlóan most is nagyon sok segítség érkezett Valkonya lelkes polgármesterétől, a falugondnoktól és a lakosságtól a tábor rendezésében. A szállás az építési helyszín mellett, a turistaházban volt. A napi étkezés alapanyagáról és a meleg vacsoráról pedig a falu lakói gondoskodtak. Nagy öröm volt tapasztalni, hogy érdeklődéssel, bizalommal figyelik munkánkat, és a lehetőségeikhez mérten segítenek bennünket.

29. elkészült színpad és alapozás

A tábor alatt még nem értettük a helyiek kérését, hogy miért szeretnének velünk színpadot is építtetni. Az ősz egyik falubéli programja adott választ erre a kérdésre. A település vezetői kitalálták, hogy minden év szeptemberének utolsó hétvégén rendeznek egy falunapot, amire közös színpadi produkcióval készülnek. A program egyrészt a helyiek összetartását erősítheti, másrészt a testvérfalvak és más érdeklődők vendégül látásával a település szépítésére tudnak pénzt gyűjteni. A kicsi színpad ennek az ötletnek az elindítójává vált, amit akkoriban nemes egyszerűséggel Gesztenye Ünnepek neveztek el.

30. elkészült alapozás védőburkolattal

Szintén fontos mérföldkövet jelentett az előző év munkája nyomán Janesch Pétertől és Karácsony Tamástól érkezett felkérés a Perbáli Gyermekotthon kukorica góréjának helyreállítására. Így ebben az évben két tábor is rendeztünk, két különböző helyszínen, egymást segítő tanulságokkal.

31. zsinórpad és acél kötőelemek

2010 – Harmadik Valkonyai Alkotótábor

Az alapozás elkészítése után nem volt kérdéses, hogy a következő évben folytatni kell a pajtászínház építését. Bár a település a Gesztenye Ünnepek köszönhetően tudott pénzt gyűjteni a munkára, a befejezéshez még sok hiányzott. Sajnos a pályázatokon ezúttal sem jártak sikerrel, így komoly finanszírozási nehézségekkel kezdődött ez az év is. Az előkészítési munkát ezért támogatók keresésével indítottuk.

32. pavilonok bontása

A korábbi alkotótáborok a valkonyai képviselő testülettel való szoros együttműködésben folytak, de az előállt helyzetet ezúttal a közösség tagjainak megszólításával és aktív bevonásával lehetett csak megoldani. Már az első egyeztetéseknél felszínre kerültek azok a komoly ellentétek és érdekütközések, amiknek létezése váratlan meglepetésként ért bennünket. A hosszú múltra visszatekintő, nagyon összetett és megkövesedett álláspontokat azonban nem lehetett kikerülni. A szorított helyzet újra egy asztalhoz ültette az elidegenedett feleket, a hirtelen született közös cél pedig elmozdította az álláspontokat, és újraindította a párbeszédet. A harmadik tábor legfontosabb eredményét talán nem is a pajtászínház fa szerkezetű felépítményének elkészítése, hanem ez a változás jelentette.

33. fa elemek gyalulása

Támogatók keresésével párhuzamosan kezdtünk a nyári munkák előkészítésébe. A munka ezúttal is a pajtászínház tervező - első tábor óta részt vevő - hallgatók segítségével folyt. Először a helyszínen még meglévő, de bontásra ítélt kisebb tetők felmérését végeztük el. A pajtászínház eredeti célját tekintve ezen építmények helyett készült, mert túl kevesen tudtak egyszerre alájuk ülni a gyerektáborok alatt, és csak másodlagosan akart színházi funkciót befogadni. A meglévő tetők szerkezete szerencsére jó állapotú volt, így a pajtászínházhoz szükséges faanyagnak közel a felét biztosította. A faanyag másik felét tehetősebb valkonyai lakosok, a tető fedését a Középülettervezési Tanszék, a szükséges acél kötőelemeket és az építkezéshez szükséges egyéb kiegészítőket pedig magánfelajánlások biztosították.

34. tartókeretek felállítása

35. pajtaszínház szerkezetépítése

A tábor, a május végi tagtoborzót követően, július 18. és 25. között került megrendezésre az előző év négy intézményének közös részvételével. A csapatot Láris Kálmán ácsmester - Barnabás édesapja - egészítette ki, aki a kihívásokkal teli, komolyabb ácsmunka okán ajánlotta fel segítségét. Az építkezés ezúttal is több csoportban, különböző munkafolyamatok párhuzamos végezésével folyt. Az egyik csoport a faanyagot gyalulta, amivel rengeteg költséget takarítottunk meg. A másik ezeket az elemeket jelölte, majd vágta méretre, hogy a következő csoport a helyére emelje és rögzítse őket. Az előző év tanulsága volt, hogy érdemes egy külön csoportot is létrehozni, amelyik a főzés, tálalás és mosogatás mellett ivóvizet hord az éppen építkező csapatoknak, illetve a maradék időben dokumentálja a munkálatokat. A csoportok naponta váltották egymást, így mindenki minden munkarészt kipróbálhatott, és megérthette az egyes feladatrészek fontosságát, egymásra épülését.

36. elkészült tetőszerkezet

A tető építése nagyon látványos munkának bizonyult, gyorsan terjedtek a hírek a faluban. A hét közepétől kezdődően egyre több érdeklődő látogatott el az építkezés helyszínére, ahol már azt tervezték, hogyan is fogják használni, belakni az új épületet. Voltak, akik fogadásokat kötöttek, hogy sikerül-e befejezni mindent a hét végére. A munka rendben és időben elkészült, így a táborzárás vacsoráját már az új tető alatt fogyaszthattuk el.

37. pajtaszínház átadó

Bár a pajtaszínház nem készült el teljesen, hiszen a padló építése még hátra volt, a helyiek avató ünnepséget szerveztek a sikeres tetőépítés örömeire. Az ünnepélyre szeptember 18-án került sor, ami egyúttal az első Ludvércjárás* ünnepe is volt. Az előző év Gesztenye Ünnepe keresztelték át Gyuri atya felfedezésének hatására. A faluban lakó nyugdíjas atya egy régi kataszteri térkép feliratainak jelentését kutatta, és a valkonyai ősök hiedelemvilágának történeteire bukkant. A Ludvércjárás alkalmával ezeket a történeteket kezdték el feleleveníteni különböző színpadi előadások formájában.

38. első Ludvércjárás

Az avató ünnepségen folytatódott a táborszervezés elején tapasztalt folyamat, amelynek során régi haragosok békültek ki a közös építés alatt. Megindító volt, amikor egymással régóta nem beszélő szomszédok koccintottak és kezdtek újra beszélgetni, természetesen a korábbi táboroknál tapasztalt pozitív változások most is lezajlottak a résztvevőkben, de ezúttal talán a társadalmi változás egyértelműen meghatározóbb volt.

39. kápolna tetőfelújítás I.

2011 – Szünet a táborozásban

Az előző három év táborait egy pihenő év követte Valkonyán. A szünetnek több oka is volt, részben a táborokkal kapcsolatban, részben a településen.

40. kápolna tetőfelújítás II.

A valkonyai sikereknek hamar híre ment, és több helyről is felkérés érkezett hasonló táborok szervezésére. Mindez egybeesett azzal, hogy egyre több hallgató szeretett volna részt venni a nyári táborban. Imrével és Barnával ezért úgy döntöttünk ezért, hogy külön válunk. Három tábor próbálunk szervezni, a korábbi tapasztalatok alapján önállóan, de egymást segítve, ha szükséges. A változtatásnak köszönhetően sokkal több hallgatónak tudtunk lehetőséget biztosítani a táborok valamelyikében, de még így is közel kétszeres túljelentkezésről számoltunk be egymásnak a tagtoborzókat követően.

41. kaláka

Valkonyán közben elkezdték használni a nagy tetőt, illetve a Ludvércjárás további fejlesztésébe fogtak, hogy összegyűjtsék a még hátralévő padló árát.

Mindezzel párhuzamosan - a tábori szünet miatt - közös építés szervezésébe kezdtek. A harangláb tetőfelújítását készítették el a nyár folyamán, amelynek munkálataiban a falu majdnem minden tagja részt vett.

42. kápolna új fedése

Mindezekről a pozitív fejleményekről nagy örömmel számolt be a polgármester asszony, illetve a település modernkori szájhagyománya, a falu honlapja.

43. tervezési előkészítés

2012 - Negyedik Valkonyai Alkotótábor

Egy év szünet után kezdtünk újra tábor szervezéséhez Valkonyán. A korábbi táborokhoz hasonlóan, ebben az évben is a tavaszi szemeszter folyamán zajlott ez a munkarész. A félév harmadik hetétől kezdődően heti rendszerességgel - csütörtök esténként 7-től 9-ig - a többi tárgy órái után találkoztunk és terveztük közösen a nyáron építendő produktumokat. A perbáli táborok sok új tapasztalattal szolgáltak, amelyeket felhasználva számos változtatást vezetünk be az előkészítő munkában.

44. tábori tagtaborzó

A legfontosabb ezek közül, hogy az előkészítést tervezői és műszaki szakirányról érkezett negyed- és ötödéves éves hallgatók végezték. A felsőbb éves hallgatók, akik a legtöbb tervezési és műszaki tárgyat már teljesítették, vegyes csoportokban dolgoztak az egyes feladatokon.

A másik fontos változás az volt, hogy két tábor előkészítése egy közös térben és azonos konzulensek segítségével folyt. Az egyes csapatok így nem csak inspirálták egymást, hanem a tervek kölcsönös véleményezésére is lehetőség adódott. Nagyon tartalmas munka volt. (Valkonyán a pajtaszínház padlóburkolatának kialakítása, illetve a nézőtér építése; Perbálon a felújított tetők épületbádogos munkáinak előkészítése, egy teraszlépcső és egy gyalogoshíd építése jelentették a tervezési feladatokat.)

45. alapozás földmunkája

A szorgalmi időszak végén aztán tervismertetőket tartottak az egyes csapatok, hogy segítőtársakat (főleg alsóbb éves hallgatókat) toborozzanak a tervek megvalósításához.

46. nézőtér zsalujának próbája

A helyszíneken is csoportokban folyt a munka, amit felkért mesterek segítségével a tábor előkészítésben részt vevő hallgatók vezettek. Természetesen a teljes munkát (az előkészítést és a kivitelezést is) oktatói felügyelet kísérte, de alapvetően a felsőbb évesek mesélték és magyarázták a fiatalabb társaiknak a szakmai, illetve a tervükkel kapcsolatos összefüggéseket. Azt gondolom, ez nagyon hitelessé tette az alsóbb évesek számára, hogy miért is fontos mindazt az ismeretet elsajátítani, amit az egyetemen a különböző tárgyakon tanulhatnak.

47. zsalu beállítása

A július 12. és 21. között megrendezett tábor feladatát a pajtaszínház nézőterének építésére és a bontott téglá padlóburkolat elkészítése jelentette. Az építkezés három csoport párhuzamos munkája során valósult meg:

1. Egy nagyobb csapat végezte a földmunkákat. A tervezett padlóburkolat helyén 40 cm vastagságban ásták ki és vitték el a földet, valamint a nézőtér pontalapjainak helyét fúrták ki kézi szerszámokkal.

2. Egy kisebb csoport a környék falvaiból kölcsönkapott deszkákat válogatta, hogy abból a lehető legkevesebb hulladékkal zsaluzatot készítsen. Mivel a nézőtér vasbeton szerkezetét látszó felületűre terveztük, fontos volt a deszkák precíz illesztése és a darabok gondos kiosztása.

48. vasalás elemeinek készítése

3. A harmadik csapat a nézőtérhez készítette a vasszerkezetét. Tervezett méretre vágták az egyes darabokat, amiket kézi hajlítással a megfelelő formára alakították, végül drótozással rögzítettek egymáshoz.

49. betonozás

Noéh tanár úr hathatós segítségével és a csoportok lelkiismeretes munkájának köszönhetően a legnagyobb eltérés csupán 2-4 milliméter volt a külön elkészített részek - alapozás, zsaluzat és vasalás - összeépítését követően. Sajnos a várépítő pályázaton nyert beton szegélyelemek nem érkeztek meg időben, így az építkezést nem tudtuk befejezni. A burkolatkészítésre szánt időben végül a pajtaszínház mellett található, fél szuterén kinti vizesblokk épületével foglalkoztunk. A lejtős telken végigfolyó felszíni vizek folyamatos beázást okoztak a házban, aminek enyhítésére egy kisebb árkot készítettünk. Az egyszerű beavatkozásnak köszönhetően már a tábor napjai alatt szemmel láthatóan száradni kezdtek az épület falai.

50. elkészült nézőtér szerkezete

Az elmaradt munkákra négy napos utótábor szerveztünk augusztus 23. és 26. között. A pár héttel korábban abbahagyott munkát a maradék földkiemelésekkel, valamint a szegélyelemek elhelyezésével folytattuk, amit a burkolat ágyazatának kialakítása követett. Az egyetemisták 9 fős csoportját a település leglelkesebb lakói egészítették ki, így a munka építkezési része most először a valkonyaiakkal közösen folyt. A korábbi táborhoz hasonlóan ezúttal is több kisebb csapatban dolgoztunk. Így nemcsak gyorsan haladtunk, hanem egymást is jobban megismerhettük.

51. befejező munkák a valkonyaiakkal

Az építkezés fénypontját a burkolat készítése jelentette. A falu egyik hajdani házának - 1657 db egész és 128 db feles régi kisméretű - tégláit építettük be, amiket szintén Valkonyán készítettek. A gyönyörű épületet az igen komoly szerkezeti problémái miatt már nem tudták megmenteni, így az előző évben sajnos összedőlt. A külföldön élő tulajdonos hallott a padlóburkolat készítésének tervéről és felajánlotta a téglákat az építkezéshez. Az épület így - ha más formában is - továbbra is része lehet a település életének.

52. bontott téglá padlóburkolat építése

A munkákat egy másik felajánlás is segítette. Egy környékbeli vállalkozótól kézi lapvibrátort kaptunk a tábor idejére, hogy szakszerűen készülhessen el a burkolat.

53. összes építési hulladék

A korábbi évekhez képest ebben az évben a különböző anyagok újrahasznosítása volt a legtanulságosabb. Az építkezés során nem keletkezett szemét, mindent be tudunk építeni vagy további használatra félre tudunk rakni. Mindössze 3 kannányi faapríték gyűlt össze, amit építésre már nem lehetett használni. Idővel valószínűleg ez is hasznosul az egyik gyerektábor esti tábortűzénél.

A nyári építés sikerét ezúttal is a Ludvércjárással ünnepelték a valkonyaiak, amire szeptember 29-én, szombaton került sor.

Visszatekintés

54. elkészült padlóburkolat

A 2008-ban kezdődött Valkonyai Pajtaszínház 4 éves kitaró munka eredményeként, a sok nehézség ellenére rendben megépült. Időközben a harangláb is megújult, már csak az önkormányzat bővítése várat magára. Talán idővel az is sorra kerül majd!

Az elmúlt 5 év alatt felnőttek a hajdani táborozók, sokan közülük már diplomás építészek, és akadnak közöttük már olyanok is, aki más táborok szervezésében vesznek részt. Bízom benne, hogy ez a hagyomány fennmarad, és a táborok során közösen megélt dolgok nem lesznek rövidtávúak, hanem egy új szemléletmód kialakulásában segítenek majd.

55. valkonyai alkotótáborok csoportképei a; b;

56. valkonyai alkotótáborok csoportképei c; d;

A valkonyai alkotótáborok szervezői, segítői és résztvevői 2008 - 2012

Rejtélyiné Nagy Gabriella	Valkonya polgármestere táborok kezdeményezője 2008, 2009, 2010, 2012
Láris Barnabás építész	táborok kezdeményezője és szervezője 2008, 2009, 2010
Benárd Aurél építész	tábor szervezője 2012
Fáczányi Zsuzsa építész	tábor szervezője 2012
Kemes Balázs építész	táborok kezdeményezője és szervezője 2008, 2009, 2010, 2012
Varga Imre Zoltán városgazdász	táborok szervezője 2008, 2009, 2010, 2012
Armuth Miklós építőmérnök	tartószerkezeti konzulens 2008
Fülöp Judit építész	urbanisztikai konzulens 2008
Hegyi Dezső építész	tartószerkezeti konzulens 2012
Laky Sándor térinformatikai mérnök	geodézia konzulens 2009
Noéh Ferenc építőmérnök	geodézia konzulens 2009, 2012
Páricsy Zoltán építész	épületszerkezettani konzulens 2012
Zaletnyik Piroska térinformatikai mérnök	geodézia konzulens 2009
Láris Kálmán ácsmester	meghívott mester 2010
Szakony László falugondnok	állandó segítő 2008, 2009, 2010, 2012

2008-as tábor résztvevői

Bessenyei Krisztina, Bors Eszter, Dobos Hajnalka, Fazekas Imre, Gáll Mariann, Németh Andrea, Palkó Szilvia, Soltész László, Szabó Máté

2009-es tábor résztvevői

Bagdy Eszter, Baksa Adrienn, Balotai Zsuzsanna, Bors Eszter, Dévai Zoltán, Dobos Hajnalka, Falussy Bence, Fazekas Imre, Hóka László, Horváth Kinga, Kőhalmy Nóra, Majer Zsanett, Marx Máté, Medvey Boldizsár, Mucsi Zsuzsanna, Oszlányi Soma Péter, Pethe Miklós, Pintér Réka, Posztós Ágnes, Révai Virág, Rózsa Dániel, Soltész László, Szabó Máté, Tihanyi Kristóf, Tóth Ádám, Vancsura Zsófia, Koppányi Zoltán, Müllner Viktor

2010-es tábor résztvevői

Bagdy Eszter, Bors Eszter, Dévai Zoltán, Dobos Hajnalka, Eleőd Ákos, Eröss Barbara, Fazekas Imre, Koris János Dániel, Medvey Boldizsár, Oszlányi Soma, Pethe Ádám, Posztós Ágnes, Rózsa Dániel, Soltész László, Szabó Antónia, Szabó Máté, Tóth Ádám

2012-es tábor előkészítői

Dobos Hajnalka, Posztós Ágnes, Révai Virág, Soltész László, Budai Péter, Detre János, Dolmány Rita, Dombrovsky Zsófia, Eperjesi Rita, Eröss Barbara, Gyetvai Péter, Juhász Luca, Kaszás Nóra, Losonczy Anna, Magyar Szabolcs, Nagy Stefánia, Schranz Mónika, Sztavropulosz Nikoász

Perbáli építőtáborok 2009 - 2014 Közvetlen előzmények

Perbál Budapesttől északkeleti irányban ~35 kilométerre, a Zsámbéki-medence festői szépségű természeti környezetében, Tök, Telki és Tinnye szomszédságában helyezkedik el. A mai település gyökerei nagyon mélyre nyúlnak vissza, a történelem előtti időkől, a bronzkorból erednek.⁵ Ebből következően a község végigélte a történelem viharait, melyek nem egyszer eltörölték a települést, lakóit sok esetben szétszórta a nagyvilágban vagy alapvetően változtatták meg a hétköznapi rendjét. A perbáliakat azonban mindig a befogadás, a békés együttélés és a jövőbetekintés jellemezte. Bizakodó habitusuk újra és újra szőtte a több nemzetiségből álló közösséget, melyből 2030-an élnek jelenleg a településen.

Hosszú keresgélés után itt telepedett le a Tovább Élni Egyesület Gyermekotthona. A szervezetet olyan szülői közösség alapította, amelynek tagjai sérült gyermekeik számára, speciális ellátására kerestek - az állami lehetőségekhez képest jobb - alternatívát. A létrehozott életér több éves kutatói folyamat során alakult úgy, hogy az épületeket tervező építészek – Janesch Péter és Karácsony Tamás – a kezdetektől részt vettek a gondolkodási folyamatban. A helykeresésnél fontos szempontot jelentett a főváros közelsége, a vidéki környezet és az empátiás település. Az intézmény különlegessége abban áll, hogy lakói kisebb közösségekbe szervezetter egymást segítve élnek a hétköznapiakban. Sérültségi fokuktól független a község lakóival is találkoznak időről időre. A hétvégeken azután átalakul az élet. A lakók többségét hazaviszik a szülők, hogy családtagjaik körében lehessenek, a többiekhez pedig látogatóba érkeznek a hozzátartozók. Meghatározó még a természet jelenléte, amely jótékony hatásai mellett a mezőgazdasági munkákon keresztül kínál hasznos elfoglaltságot az enyhébben sérültek számára.

A sajátos környezetet biztosító épületegyüttes és az öfenntartást segítő farm hosszú évek kitaró munkájával, kisebb lépésekben, 1993-2000 között jött létre, majd jó ideig működött az eltervezett módon. A sérülteknek és családjaiknak nyújtott felbecsülhetetlen segítség mellett, szakmailag és gazdaságilag megalapozott modellt kínált hasonló helyzetek kezelésére. Az élet egyensúlyát azonban egymást követő hatások zavarták meg. A mezőgazdaság irányítására és az épületek gondnoki feladataira felkért erdélyi házaspár idő közben megöregedett, és hazaköltözött szülőföldjére. A megüresedett állásra többszöri próbálkozásra sem sikerült megfelelő munkatársat találni, így gazdátlanná vált a farm, majd fokozatosan leépült. Az alapvető karbantartási munkák is folyamatosan elmaradtak, aminek hatására az épületek állapota is jelentősen leromlott. Az Egyesület egyre nehezedő helyzetét a 2008-as világgazdasági válság tovább súlyosbította. Az állami támogatás – a megszorítások miatt - jelentős mértékben csökkent, amelynek következtében az élet addig megszokott rendjét a napi túlélés váltotta fel.

2009 tavaszán érkezett az a nagy vihar, amely súlyosan megrongálta, majd feldöntötte a gyermekotthon kukoricagóróját. Talán ez volt az a szimbolikus jel, amely egyértelművé tette, hogy az intézmény külső segítségre szorul. A 2008-as valkonyai tábor eredményeiről hallva, illetve személyes ismeretségnek köszönhetően fordultak hozzám a tervezők egy építőtábor rendezésének ötletével. A felkérés eredetileg a kukoricagóré helyreállítására érkezett, de az első alkalmat követően a mai napig tartó táborsorozat vette kezdetét. Éves rendszerességgel érkeztek építészhallgatók az otthonba, hogy egy-egy komolyabb felújítási munkát végezzenek el. Folyamatos jelenlét alakult így ki, amely nem csak az épületek utánkötésére, hanem a lakókkal való közelebbi megismerkedésre is lehetőséget adott.

57. kukoricagóré az Otthon falai mögöl 2013 Perbál

58. eldőlő kukoricagóré

2009 - Első Perbáli Építőtábor

A korábbi tapasztalatok tanulságait szem előtt tartva, a másik tábor (Valkonya) szervezésével párhuzamosan fogtunk hozzá az előkészületekhez Láris Barnabással. Karácsony Tamás kedvcsináló, tagtoborzó vetítését portfóliós jelentkezés, majd válogatás követte. Az így kialakult 12 fős hallgatói csapat vett részt az egy hétig tartó munkában Perbálon 2009. június 29. és július 5. között. A feladat a megrongálódott és eldőlt góré hagyományos kézi szerszámokkal történő helyreállítása volt.

59. góré bontása

A pontos felmérés és az elemek beszámozása után, az építmény szétbontására került sor. Esberger Ferenc meghívott ácsmester a használt fakötések működésének és összeépülésének magyarázata mellett a tönkremenetel okait is segítette feltárni.

60. tönkremenetel elemzése

Az elemzés során észlelt kivitelezési hibák miatt a tervezők a helyszíni adottságokat és lehetőségeket figyelembe vevő változtatások mellett döntöttek, amelyek tervezési folyamatába a hallgatókat is bevonták. Így alakult a kivitelezési helyszín pillanatok alatt építész műteremmé.

A rövid, egy hetes tábor feszes időbeosztását a váratlan tervezési munka felborította, ezért az építésre végül nem került sor. Az alkotás felemelő érzését részben a születendő terv, részben a gyermekotthon gazdasági épületein és környékükön régóta elmaradt javítások (leszakadt ajtók visszazserelése, burkoló elemek igazítása, a fafelületek lenolajos kezelése és a kert rendbe hozatala) kárpótolták. Az egy hetes helyszíni tartózkodás során módunk nyílt az otthon életének megfigyelésén keresztül a valós igények feltérképezésére, amely a későbbi táborok egymásra épülő feladatválasztásainak alapjául szolgált.

61. felújított gazdasági épületek

A végzett munka fontos velejárájaként mindenki megtapasztalta saját fizikai korlátait, így a feladat, jellegénél fogva, csapatmunkára nevelt. A sérült lakók mellett eltöltött hét ugyanakkor számos előítéletet szüntetett meg, valamint az empátia fontosságára hívta fel mindenki figyelmét.

62. tető felújítása

2010 - Második Perbáli Építőtábor

A 2010-es második tábor előkészítését váratlanul nagy érdeklődés kísérte. A közel háromszoros túljelentkezést követően a beérkezett portfóliók alapján választottuk ki a 13 fős csapatot. Az előző tábor alatt nyilvánvalóvá vált, hogy a régóta elmaradt karbantartási feladatok miatt nemcsak a gazdasági épületek kerültek rossz állapotba, hanem a lakóépületeken is komoly javítások szükségesek.

63. átrium udvar takarítása

A táborozók egyhangú véleménye alapján lemondunk a góré építéséről, és az igazgatótól kérésére a legrosszabb állapotban lévő tető cseréjébe kezdtünk. A rendelkezésre álló idő alatt - 2010. július 29. és augusztus 5. között - eltávolítottuk a tető tönkrement fémlemez fedését, az átázott hőszigetelést és az elkorhadt távtartó deszkákat, majd részben magán felajánlásokból, részben az otthon finanszírozásából, illetve a fémlemez hulladék feldolgozónál való értékesítéséből új építőanyagokat vásároltunk. A visszaépített tető korábbi szerkezetét a hallgatókkal közösen tervezve fejlesztettük. A hőszigetelő képesség növelése mellett, biztonsági vízszigetelést és átszellőztetett légrést készítettünk az új fedésbe, amelyek következtében az épület komfortja a visszajelzések alapján jelentősen javult.

64. tető összehasonlító képpár

A tetőn folyó munkákkal párhuzamosan az épület melletti átrium kökértjét tisztítottuk, takarítottuk ki. Az otthonban lakó gyerekek szintén kivették a részüket a munkából. Képességeiktől függően volt, aki a lebontott deszkák szegtelenítését végezte, míg mások az étkezések előkészítésében segítettek.

65. átrium összehasonlító képpár

A közösen eltöltött hét és az együtt végzett munka során az otthonban lakó, zárkózott gyerekek közül többen is megnyíltak, és új barátságokat kötöttek a táborozó egyetemistákkal. Fontos mérföldkővet jelentett ugyanakkor a gondozók részéről kialakult bizalom, amely a két tábor eredményeiből született, és a következő fejlesztések alapját jelentette.

66. rámpa zsalujának elhelyezése

2011 - Harmadik Perbáli Építőtábor

A korábbiakhoz hasonló indítás után folytattuk az elmúlt nyáron elkezdett karbantartási feladatokat. A helyiek által „kis háznak” nevezett épület másik tetőfelületének javításába kezdtünk, amely a korábbival megegyező módon folyt. A 2011-es tábor újjátását az jelentette, hogy a korábbi módszertől eltérően – ahol is a különböző munkatípusok kipróbálása miatt forgásban váltották egymást a helyszíneken – most három csapatba rendeződve, más feladatcsoportokon dolgoztak a hallgatók, és az eddig egy hetes táborokhoz képest, másfél hetet töltöttünk Perbálon.

67. ideiglenes híd építése

Az első csoport az előbb említett tetőépítés mellett járdaszélesítéssel foglalkozott; a második egy rámpát és egy lépcsőtömböt betonozott; míg a harmadik a színpad tönkrement fa rámpáját egy beton peremű föld részével pótolta, majd egy vízelvezető csatorna tisztítását végezte és egy ideiglenes gyaloghídat épített a valamikori patak medre felé. Az egyes csapatok az otthonban élő gyerekek bevonásával, visszatérő és új, idősebb és fiatalabb táborozókból jöttek létre.

68. tető összehasonlító képpár

Az újításnak köszönhetően a korábbinál jobb minőségben és több munkát tudtunk elvégezni, illetve a csoportok is jobban magukénak érezték az egyes feladatokat.

69. új beton rámpa, járda és lépcső

A kezdeményezés népszerűsége az egyetemen kívül a helyszínen is egyre nagyobb lett. Ezen a nyáron az ápolók külön esti programokkal készültek, koncertet, táncházat és tábortűz melletti szalonasztást szerveztek a település lakóinak bevonásával, akik szintén egyre nagyobb figyelemmel követték a gyermekotthonban zajló táborokat, és különböző felajánlásokkal (valaki az otthon földjeit szántotta fel; más belső csempeburkolat készítését vállalta; valaki a gazdasági út javításában segített és volt, aki anyagi támogatással tette lehetővé a fejlesztések egy részét) segítették az otthon életét.

70. kert helyének gyomlálása

2012 - Alkotóheti Építőtábor

A Perbáli Gyermekotthonban rendezett építőtáborok alatt bepillantást nyerhettünk az ott lakók hétköznapjaiba, és kiderült, hogy a sérült gyerekek tartják karban saját lakókörnyezetüket. Bár kötelezőnek mondható terápiás foglalkozást is jelentenek a különböző tennivalók, a lakók szívesen dolgoznak a foglalkozásokon kívül is a kertben. Tavasszal virágokat ültetnek - amihez ásnak és kapálnak is - nyáron fűvet nyírnak, ősszel pedig a faleveleket gereblyézik össze. Az otthon fallal körülvett udvarát a hajdani patakmeder két részre osztja, amelynek alacsonyabban fekvő részén most is több víz van a talajban, így gyorsabban és sűrűbben nő a fű.

71. ültetés a lakókkal közösen

Elmondásuk szerint itt sokkal nehezebb és többet is kell kaszálni. Ennek okán született meg az ötlet, hogy a falon kívüli domboldalról – ahová nem minden lakó mehet ki, és ahol a magasabb fekvés miatt folyamatosan öntözni kell, illetve ahonnan a beérett növények a betakarítás idejére eltűnnek – telepítsük át a kiskertet.

72. uborka futtató építése

A 2012-es tavasz középülettervezés 2 című tárgyának alkotóheti mottója „piknik a réten” volt, amely lehetőséget adott az előző nyári ötlet, a kiskert megvalósítására. A csoportba jelentkező építéshallgatók most is együtt dolgoztak az otthon lakóival. Először végigkapálták és kigyomlálták a korábban felszántott területet, majd az ágyásokat és a közlekedő sávokat hozták létre. A munka legizgalmasabb részét természetesen az ültetés és az uborkafuttató keret elkészítése jelentette. A négynapos munka végül a várakozás izgalmaival zárult, hogy vajon mi is lesz a kertből a nyár végére.

73. kert őszi állapota

A már szokásosnak mondható perbáli tábor alatt kaptunk visszajelzést a tavaszi alkotóhéten készített kiskertről. A gondozók elmondása szerint nemcsak a gyerekek terápiás gyakorlatait sikerült változatosabbá tenni a kert segítségével - amit nagyon kedvelnek a résztvevők -, hanem az elrakott zöldség- és savanyúságfélékkel megtelt az éléskamra - így télen biztos nem kellett ilyen típusú élelmiszereket vásárolniuk - amely nem kis megtakarítást jelentett, pedig még csak a termények felét szedték akkor le.

74. párazáró fólia rögzítése

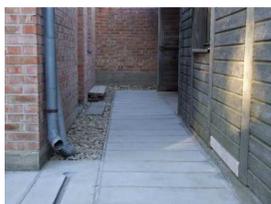
2012 - Negyedik Perbáli Építőtábor

A korábbi táborokhoz hasonlóan, ebben az évben is a tavaszi szemeszter folyamán zajlott a táborok munkáinak előkészítése, majd a szorgalmi időszak végén a tábori résztvevők toborzása. A félév harmadik hetétől kezdődően heti rendszerességgel, csütörtök esténként 7-től 9-ig, a többi tárgy tanórái után találkoztunk és terveztük közösen a nyáron építendő dolgokat. (A tervezés tárgyai Valkonyán a pajtaszínház padlóburkolatának kialakítása, illetve a nézőtér építése; Perbálon a tetőcserék utáni épületbádogos munkák előkészítése, egy teraszlépcső és egy gyalogoshíd kialakítása voltak a tervezés tárgyai)

75. lépcsőszalu elhelyezése

A helyszíni munkák július 25. és augusztus 5. között, illetve rövid utótáborban (augusztus 18. és 19.) folytak. A tábor fő feladata a gondnoki épület tetőcseréjének segítése volt, ami meghívott ács- és tetőfedő mester vezetésével folyt. A tetőfelújítási munka végül az egykori malomépület tetejére is kiterjedt, így a tábor alatt két épület fedését is sikerült rendbe tenni. A félév során tervezett vasbeton teraszlépcső is elkészült, amelyet az utótábor kizsaluzási munkája után azonnal használatba is vettek az otthon lakói.

76. elkészült műhelyjárda

A szűkös anyagi lehetőségek miatt a gyalogos híd építésére nem került sor, de az előző évben készített ideiglenes híd áttelepítésével, most már a kész teraszlépcsőhöz igazítva tudtuk modellezni a kiskertbe vezető majdani híd helyét. Az elmaradt hídépítés helyett a gondnoki épület és a műhely közötti járdaszakaszt építette meg ez a csapat. A vállalt feladatok mellett idén fejeztük be a fészer felújítását is.

77. elkészült teraszlépcső

Az otthon lakói a korábbi évekhez képest még nagyobb nyitottsággal fogadták a táborozókat, és a munkálatok során teljes értékű segítőtársaink voltak. Nélkülük biztos nem sikerült volna ennyi mindent megvalósítani!

78. POSZT 2013-as pavilon

2013 - Ötödik Perbáli Építőtábor

Az előző évben sikerült befejezni a nagyobb épülethibák kijavítását Perbálon, így az idén már a fejlesztéseké lehetett a főszerep. Időközben részben újraindult az állattartás – kísérleti jelleggel pár sertést vásároltak – és az otthonhoz tartozó földterületek is újra saját használatba kerültek. Mindez szükségessé tette, hogy a lassan jelképpé váló - 2009-ben félbemaradt - góré helyreállításán gondolkozzunk.

79. pavilon bontása és elszállítása

A korábbi helyszíni tapasztalatok alapján, elsősre talán szokatlan tervek születtek az új góré építéséhez. A környékre jellemző, egyre erősebb szélviharok miatt az új góré tartószerkezetéhez a vasbetont választottuk. A beton a nagyobb önsúlya miatt kellően nagy leterhelést tud adni az építménynek akkor is, mikor éppen nincs benne kukorica, illetve a szél dinamikus terhelésének is jobban ellen tud állni. A régi góré faelemeivel azonos vastagságú vasbeton keretbe másodlagos szerkezetként kerül bele a régivel azonos lécváz, amelyet acél keretek segítségével lehet a vasbetonhoz rögzíteni.

80. pajta kitakarítása

A vizsgaidőszakot követő héten kezdődött az építkezés, ami négy munkaszakaszban folyt, három táborra és egy ráadáshétvégére tagolódott: 1. Az első szakaszban a dúcszerkezet épült meg és a zsalukészítés kezdődött el. 2. A második szakaszban a zsaluépítés, vasszerelés és betonozás zajlott. 3. A harmadik szakaszban a kizsaluzást követően a faanyag válogatása és eltárolása folyt. 4. A ráadás hétvégén végül a fal és padló lécezése valósult meg. A fő feladat mellett ebben az évben is vállaltunk kiegészítő munkákat, amelyek során a pajta épületének karbantartási munkáit folytattuk.

81. góré környezetének lekaszálása

A góré lécezése a pécsi Poszt Fesztivál pavilonjának agyagából készült, amit az Építész Szakkollégium ajánlott fel. Így a munka június 16-án, Pécsen kezdődött a pavilon bontásával és az anyagok Perbálla szállításával. A vizsgaidőszak ellenére ketten is részt vettek az előtáborban, amelynek során előkészítettük az építkezés helyszínét (a régi góré megmaradt alapjai körül lekaszáltuk a közel 180 cm-es fűvet) és a közeli istállóból alakítottunk ki egy műhelyt az építkezéshez (kihordtuk az elmúlt évek alatt felgyűlt lomokat, és kitakarítottuk a teljes pajtát).

82. építési helyszín előkészítése

Az első hivatalos táborszakasz június 24-én kezdődött, amin már 10 hallgató vett részt. Sajnos az első napokban az esőzés miatt a szabad térben nem tudtunk dolgozni, de a műhelyben megkezdődött a dúclábak és a zsaluszerkezet építése. Az esőszünetben az eddigi építkezésekről félrerakott faanyagot áthordtuk az építés helyszínére, amiből a zsalu hevedereit és a kisebb szerkezeti elemeket készítettük.

Az építkezés a dúclábak felállításával folytatódott, amivel párhuzamosan a pillérek zsaluzata készült. A dúcolás állványzatának elkészítése után a gombafejeket összekötő koszorú zsaluzatát építettük.

Az első tábor esőnapjainak pótlására és a második tábor előkészítésére egy maroknyi csapattal Perbálon maradtunk, és az alsó koszorúgerenda vasszerelését követően meg is betonoztuk azt.

83. elkészült dúclábak a pajtában

Salem tanár úr által, külön a mi számunkra összeállított recept alapján készítettük a betont, amivel nagyon jól lehetett dolgozni, a sűrű vasalás ellenére is könnyedén be tudtuk önteni a zsaluba. A Betonpartner Magyarország Kft-től kapott összesen közel 3 köbméter cementet, sóderkeveréket, és betonadalékot, illetve a szükséges vízmennyiséget külön-külön kannákban mértük, az egyes keverések előtt a Szövetség'39-től kapott mérlegeken. Bár a helyiek nagyon furcsán néztek ránk - meg is lett a hírünk - sokkal jobb lett így a beton minősége, mint az előző táborokban, ahol lapáttal mértük a keverést. Ráadásul ez a módszer még csak nem is lassította a munkát.

84. első dúcláb felállítása

A folytatást a friss beton utókezelése jelentette, amivel párhuzamosan a földmzsalu építésébe és a falvasalás szerelésébe kezdtünk. Miután a földmzsalu deszkáit méretre szabtuk, a korábban már elkészített falzsaluk beemelése következett. Először a belső oldali táblák kerültek a helyükre, majd a földmzsalu deszkáit rögzítettük végleges helyükön. Az időközben elkészült falvasakat ezt követően engedték le fentről a gerenda kitüskézett részeire.

85. elkészült dűcszerkezet

Augusztus 22-én kezdődött a második tábor, amelynek célja a falak és a földm elkészítése volt. Miután a falzsaluk rövid oldalai is a helyükre kerültek, kezdetét vette a betonozás. A munkát szakaszolva készítettük, 3 deszka magasság megöntése után a csapat mindig egy következő falhoz ment. Az egyes falak betonozási szünetében egy másik csapat az előkészített hevedereket és az ideiglenesen kiszedett zsaludeszkákat szerelte fel a helyükre. Mivel a táborba csak kevesen tudtak jönni, így a földm-et 4 napos hosszabbítással tudtuk befejezni.

86. falzsaluk beállítása

A földm vasszerelését már nem előregyártva, hanem a helyén készítettük, így jól hozzáfért mindenki, és gyorsan haladtunk a kötözéssel is. A kirekesztő polisztirol csíkok rögzítésével párhuzamosan felkerültek a földm oldalzsalui is, és készen állt minden az utolsó, egyben legnagyobb betonozásra. A táborozók maroknyi csapata a Kettes Építész Műterem munkatársaitól kapott segítséget, és velük kiegészülve kezdtük a több mint 1 m³ beton megkeverését, 3 m magasba emelését és bedolgozását. A munkát végül kis túlórával, de rendben sikerült befejezni.

87. elkészült zsalu

A göré építésére érkezőkön kívül egy spanyol egyetemistákból álló önkéntes csoport is segítette a Gyermekotthon életét. Kiseb csapatokat alkotva lekasztálták, illetve kitisztították a régi gyümölcsöst és a kerítés, lucernás felőli külső oldalát; kigyomlázták a veteményes nagy részét; kitakarították, majd kifestették egy raktárhelyiséget; leolvasztották, kitakarították és új helyre rakták a mélyhűtő ládákat; a nagyház emeletén egy mosókonyhát készítették régi bútorok tisztításával és felújításával; illetve sok más kisebb munkát is elvégeztek. A rengeteg munka ellenére nagyon tetszett nekik az otthonban töltött egy hét, alig várták a jövő nyarat, hogy újra jöhessenek.

88. földm vasalása

Szintén a tábor hetei alatt került sor a búza aratására, amit hosszú évek után idén először vetettek újra az otthon vezetői. A betakarításban, ami a traktorral való behordás, majd az utánfutóról való lelapátolást jelentette, az otthon lakói segítettek a gondnok úrnak. A hatalmas élményt jelentő munkáról még sokáig hallhattunk a lakóktól a következő hetekben.

89. beton keverése

A beton 4 hetes kötési idejét követően, a nyár utolsó hetén tértünk vissza a Gyermekotthonba, hogy kiszalazzuk az új göré vasbeton szerkezetét. A helyi gazdák már nagyon várták a csapatot, mert elmondásuk szerint, ha mi jövünk, akkor az eső is megérkezik. Ekkor sem volt ez másképp. A 9 fős csapatunkat az otthon lakói, mint állandó segítőink egészítették ki, így most is több munkára tudtunk vállalkozni. Az egy hetes táborszakasz alatt a kiszalazás mellett a későbbi lécezés anyagválogatását és a pajta padláshidjának felújítását is feladatként tűztük ki. Mivel a munkák egy része fedett helyen is folyhatott, a hét eleji rossz idő mellett is tudtunk haladni.

90. zsaluzat anyagának válogatása

Az első napon három kisebb csoportot alkottunk, így párhuzamosan tudtunk dolgozni az egyes munkarészekben. Természetesen néha váltottuk egymást - hogy mindenkinek legyen lehetősége minden munkafolyamatot kipróbálni -, és ha kellett, az egyes csapatok össze is dolgoztak a nagyobb létszámot kívánó feladatrészeknél.

91. kiszaluzás

1. A góré kiszaluzását fentről lefelé haladva végeztük úgy, hogy a belső részek zsaluja még fent maradjon a szerkezeten. A sorrendnek köszönhetően nemcsak munkavédelmileg tudtunk biztonságosan dolgozni, hanem a beton felületeit is meg tudtuk védeni a sérülésektől. Bár az otthon lakói nem jöhettek a bontás közelébe, a legfontosabb munkát mégis ők végezték. A lebontott zsalu- és dűcelemeket, illetve a visszanyert facsavarokat méret szerint válogatták és rendezték külön rakatokba. Segítségükkel az anyagok nagy részét minden évben újra tudjuk használni, jelentősen csökkentve ezzel az építkezések költségeit.

2. Az idei POSZT fesztivál pécsi pavilonját lécekből tervezte az Építész Szakkollégium, hogy a rendezvény után feleslegessé váló pavilon anyagából elkészíthessük majd a góré lécezését Perbálon. Egy csapat ezeket a léceket válogatta át, gyalulta, festette lenolajjal és rakta átszellőző rakatba. Ennél a munkarésznél is nagy segítségünkre voltak az otthon lakói.

92. lécek lenolajos kezelése

3. Bár apró fejlesztési feladatot jelentett a pajta padlásrészeit összekötő, 5 m fesztávolságú fahíd felújítása és áthelyezése, jelentősen megkönnyítette a gazdasági munkák elvégzését. A híd áthelyezésével a pajta túlsó oldali ajtaja is újra használhatóvá vált, így nem kell tolatva behordani a takarmányt, hanem át lehet hajtani traktorral az épületen. A híd megerősítésével pedig kényelmesen elérhető mindkét padlásrész, anélkül, hogy fel-le kellene mászni a létrán. A híd hajdani szekrénypolcokból készült, kis teherbírású járófelületét fa deszkázatra cseréltük, amelyek a góré megtisztított falzsaluzatából kerültek ki, így a feleslegessé vált faanyag is hasznos helyre került.

93. kiszaluzott góré szerkezete

A tábor a szétválogatott építőanyagok betárolásával és az építkezés környezetének takarításával zártuk, majd megkezdtük a felkészülést az 'őszi köszöntő' lécezésre. Az augusztus végi ünnepek miatt feltorlódtott tűzi horganyzásból időközben megérkeztek azok az acél keretek, amelyek segítségével a szerkezethez rögzíthetőek a falak lécei.

94. aratás utáni betakarítás

A lakatos műhelyben tett látogatást követően, már annak a hétnek a vasárnapján folytatódott a munka. A lakatosmesterek elhozták a kereteket, saját maguk állították a helyükre és szabták megfelelő méretűre az acél távtartókat. Elmondásuk szerint annyira megtetszett nekik az elkészült szerkezet, hogy ragaszkodtak hozzá, hogy ők is rész vehessenek a helyszíni munkában. A befejező munkákra végül szeptember 28-29-én, egy őszi köszöntő építőtévéje keretében került sor.

95. új híd a pajta padlásai között

A keretek beszámozását és kiemelését követően a korábban már előkészített léceket fűrészeltük megfelelő méretre, csavaroztuk a keretekhez, majd emeltük közösen vissza a végleges helyükre. Az ajtók és az acél távtartók felszerelése után a padlólécezés elkészítése következett. Itt már nem használtunk semmilyen rögzítő elemet, mert az élükre állított cseréplécek egymást támasztják, és a kéttámaszú kialakítás miatt felbillenni se tudnak az egyes darabok. A befejező munkát a zár felszerelése, illetve a vízszintes, fagynak kitétt betonfelületek impregnálása jelentette.

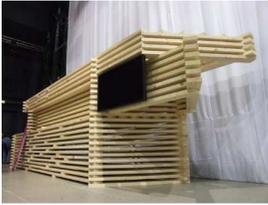
96. lakatos mesterek

Az építőtévéje előtti péntek délután egy másik, jövőbéli feladattal kapcsolatban is megkezdődtek a munkák. A Gyermekotthon önellátását tovább segítő üvegház építésének szándéka fogalmazódott meg, amely a zöldségtermelésre alkalmas hónapokat tudná kibővíteni. A T-Systems Magyarország Zrt. ajánlott támogató együttműködést, amelynek keretében kiállítási pavilont kellett tervezni, megépíteni, majd elbontani egy Millenáris Parkban rendezett Fenntarthatósági kiállításon.

97. beállított acélkeretek

A góré építés mintája - a pécsi pavilon anyagának újrahasznosítása - nagyon elnyerte a cég képviselőjének tetszését, így a pavilon a majdani üvegház tetőszerkezetének faanyagából készült. A stand pedig ennek az üvegházépítésnek a tervét és az előbbi együttműködést mutatták be, amit ezúton is köszönünk! A pavilont Karácsony Tamás tervei alapján és segítségével építettük a KetteS Műterem építészeteinek, illetve gyakornokainak közös munkájával.

98. T-Systems pavilon

Az idei kukoricatöréssel elkezdődött a góré használata. A munkát egy váratlan felajánló megkeresést követően, egy az Egyesült Államokból érkezett Mormon felekezet tagjai végezték el, akiknek nagyon tetszett a Perbáli Gyermekotthon, és a többi önkéntes csapathoz hasonlóan szeretnének visszajönni a jövőben.

99. acélkeretek lécezése

A táborszakaszok során, az előző évekhez hasonlóan a Gyermekotthon egyik épületében kaptunk szállást, így a munka mellett ismét részesei lehettünk a lakók életének. A gyerekekkel korábban kialakult barátságok tovább mélyültek, amely az érintettek kölcsönös épülését eredményezte. A korábbi táborok résztvevőinek hiteles beszámolóit következtében az új hallgatók már sokkal kevesebb előítélettel érkeztek az otthonba és a gyerekek is évről évre nagyobb nyitottsággal fogadtak bennünket.

100. keretek beállítása

Jövőbeli célok

A Gyermekotthonban lezárult a táborok első öt éves ciklusa, amelynek során sikerült a legfontosabb tűzoltás jellegű beavatkozásokat elvégezni. A következő ciklusban bár továbbra is szükségesekek lesznek felújítási beavatkozások

101. elkészült góré

102. konzultáció

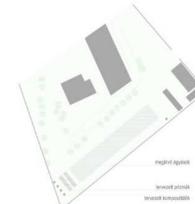
2014 - Hatodik Perbáli építőtábor

Az előző év nagy újdonságát az jelentette, hogy az otthonba speciális képességű, új munkatárs érkezett. Miklós Bernadett nem csak a kertészetben járatos, hanem gyógypedagógiai ismeretekkel is rendelkezik. Kísérleti jelleggel először csak fél évre vállalt munkát Perbálon, hogy felmérje egy szociális alapokon működő biokertészet létesítésének lehetőségeit. Nem csak a termőföldet és a talajvizet vizsgálhatta be, hanem a környezeti adottságokat és az intézmény lakóinak képességét is figyelte. Különböző növényeket ültetett, hogy kiderüljön mivel érdemes ezen a helyen foglalkozni, illetve hogy milyen típusú munkákba vonhatók be az enyhébben sérültek. A kísérletezésnek a 2012-ben készített kiskert szolgált helyszínül. A gyakorlati idő végére nagyon biztató kép körvonalazódott, így egy teljes évvel hosszabbította meg a korábbi szerződését.

103. tagtaborzó

Ebben az évben ezért az ő munkáját szeretnénk volna segíteni a táborban megvalósítandó kisebb munkákkal. Az előkészítés a jól bevált módon szerveződött. A félév elején felsőbb éves hallgatókat toboroztunk a tervezéshez, amit szakmai gyakorlat keretében, Karácsony Tamás irodájában végezhetek. A munka az egyetemi tanulmányokkal párhuzamosan folyt. Az önálló munkát heti konzultációs lehetőséggel segítették a résztvevő oktatók, illetve a feladatok köre szerveződött csapatok egymás ötleteihez is hozzászóltak a találkozásokon. A félév során három témában készültek tervek.

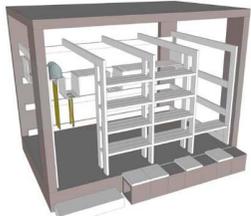

104. komposztáló helyszínrajza

Az első témakört a kerti és a konyhai szerves hulladékok kezelése jelentette. Olyan nagy mennyiségben keletkezett ilyen anyag az elmúlt évek során, hogy a kommunális szemétygyűjtő nem tudta kezelni a helyzetet. Kézenfekvő megoldásként kínálkozott a komposztálás, hiszen a kertnek ugyanakkor trágyázásra volt szüksége. Miután a hallgatók megismerték a témakör legfontosabb szempontjait, meg kellett tervezniük a szükséges komposztáló kereteket. A feladathoz tartozott ugyanakkor a használat módjának és szabályának megtervezése, illetve a négy darab 1 m³-es komposztáló keret téri elhelyezése. A góréépítésből megmaradt deszkák felhasználásával olyan komposztálókat terveztek, amelyek elősegítik a komposzt ideális érlelődését. A fordított lamellákkal ellátott szerkezet kellő mennyiségű oxigént juttat a belső részbe, illetve az esővizet is befelé vezeti, így biztosítva a lebomláshoz szükséges nedvességet. A kialakítás különlegessége még, hogy az egyik oldal lamellái kiszedhetők, megkönnyítve ezzel a kipakolást.

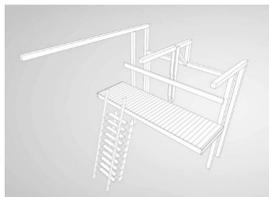
105. komposztáló elkészült állapot

106. szerszámtároló hallgatói terve

107. szerszámtároló elkészült állapot

108. pajta híd és létra hallgatói terve

109. pajta híd és létra elkészült állapot

A másik feladat egy szerszámtároló építése volt. A kertben tartott terápiás foglalkozásokhoz nem csak a szorosan vett kerți munkák tartoznak. Azok előkészítéseként a csizmahúzás, a feladatok megbeszélése és a szerszámok rendezett tárolása is fontos szerepet játszanak. Szükség volt ezért egy olyan helyiségre, ahol ez térileg megvalósulhat. Praktikus okokból a fészker hátsó részét, a hajdani kecske ólat választottuk ki erre a funkcióra, ahová ez előző táborok során a maradék építési anyagokat raktároztuk el. A tervezési feladatot a két osztható ajtóval rendelkező, apró helyiség berendezése és bútorainak megtervezése jelentette. Szűkítésként a felhasználható anyagokat határoztuk meg, melyek az itt deponált deszka és OSB tábla maradékok voltak. A hallgatók egy részben átalakítható teret találtak ki. Az egyik nyílást főbejáratnak jelölték ki és ennek ajtólapjait összekötve egyszárnyúvá alakították az ajtót, majd zárral egészítették ki. A másik nyílásnál meghagyták az osztott elrendezést és a kétféle használni módot. Egy egyedi tervezésű retesszel egészítették ki a szerkezetet, melynek segítségével előbb a felső részt lehetett ablakká alakítani, majd egy következő állásnál teljesen átjárhatóvá vált ez a nyílás is. A belső oldali deszkapolcot a külső oldalra helyezték az apróbb kiegészítők és a csizmak tárolására, valamint egy lenyitható paddal egészítették ki. Végül a belső oldali nagy felületre került maga a szerszámtároló polc. Az OSB konstrukciót a fészker fődémzsaruira függesztették és saját belső osztásaival merevítették. A szerkezet érdekességét az adta, hogy magukat a szerszámokat fejjel lefelé lehetett tárolni benne, külön a hosszabb – gereblye és lapát félek – és külön a rövidebb – kapák és ásók – nyelvű darabokat. Erre azért volt szükség, hogy ne legyen abból baleset, hogy valaki a szerszám végére lépve megüti magát a nyéllal.

A harmadik feladatot a pajtában előző évben elkezdett fahíd befejezése és egy padláslétra készítése jelentette. A híd tartószerkezetét 3 darab 20x20 cm keresztmetszetű, 5 m hosszúságú gerenda adja. Ezeket sorakoztak a járófelületet adó deszkák, amiket még a göré zsaluzásánál használtunk. A híd félig készült el, így most a másik felét kellett megépíteni. Tervezési feladatot egy korlát kialakítása adott, amire a biztonság munkavégzéshez miatt volt szükség. A fő tervezési feladat azonban a létra volt. Kialakításánál sok szempontra kellett figyelni. Fontos volt a fellépések száma, a pajtaajtók kinyithatósága, a traktor és az utánfutó szélessége, a munka közbeni megközelíthetőség, kapaszkodó kialakítása, a rögzítés módja és még sorolhatnám. Megoldásnak egy létra meredekségű, de lépcsőként működő konstrukciót terveztek a hallgatók, aminek fokait a gerenda és a kapaszkodó együtt tartják a helyükön, szép kompozíciós egységben.

110. bútor kollekció terve

111. bútor kollekció előgyártása

112. bútor kollekció festése

113. bútor kollekció elkészült állapot

A tábor szervezésében az Építés Szakkollégiummal való közös munka jelentett újítást. A tavalyi POSZT pavilon tervezésénél a göré léccanyaga miatt indult együttműködés sikerén fellelkesülve komolyabb munkára vállalkoztunk. A Magyar Művészeti Akadémia egyik pályázatán indultunk közösen, ahol olyan kiállítási installációt kellett tervezni, amelyet a tárlaton lehet összeállítani, majd a program után egy előre eltervezett helyre kerül utóhasznosításra. Maga a kiállítás a szociális és a szolidáris építéssel foglalkozott és a magyarországi önszerveződések seregszemléje volt a Millenáris Park C épületében. Az egy napos konferenciára egy többemeles bútor kollekciót tervezett a csapat, ami a Perbáli Gyermekotthon műhelyébe került.

A műhelyben addig különböző, adományként kapott bútorokkal próbáltak alkalmas környezetet létrehozni az foglalkozásokhoz. Mivel azonban a bútorok többsége egészen más rendeltetésre készült, valójában csak nagyon nehezen lehetett őket használni. Az új kollekció már külön a foglalkoztató terére és az ott folyó munkához készült. Legfontosabb elemét egy 2 részes nagy asztal jelentette, amit összetelva körbe lehet ülni vagy széthúzva különböző csoportmunkákra alkalmas. A 12 darabból álló stólik különlegességét az adja, hogy mindegyikben van egy saját pakolófelület. Elengedhetetlen szereplő a két gurulós kocsi is, melyeken a legfontosabb szerszámokat lehet tárolni, mozgatni. Végül az 5 elemből álló szekrény és a kiállító fal szervezi egy egységbe az együttest, illetve biztosítja az alapanyagok és az elkészült tárgyak tárolását.

A bútorok részben előregyártva készültek a BME Építészmérnöki Kar asztalos műhelyében. A munkát az asztalosmesterek irányításával a tervezők végezték. A helyszínen a festés és lakkozás, valamint az összeszerelés zajlott. A három tábori feladat, és a bútorépítés a többi táborhoz hasonlóan, önkéntesek bevonásával valósult meg, a monori építőtábor technológiai szünetében, július 21. és 27. között Perbálon.

114. perbál építőtáborok csoportképei a; b; c; d;

115. perbál építőtáborok csoportképei e; f; g;

A perbáli építőtáborok szervezői, segítői és résztvevői 2009 – 2014

Dr. Bartholy Judit	Az civil kezdeményezés elindítója 1990 és szervezője A Továbbélni Egyesület létrehozója és elnöke A Perbáli Gyermekotthon fenntartója
Janesch Péter építész	A civil kezdeményezés segítője, építésze A Perbáli Gyermekotthon építész tervezője táborok szakmai tanácsadója 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014
Karácsony Tamás építész	A Perbáli Gyermekotthon építész tervezője táborok kezdeményezője és szervezője 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014
Kemes Balázs építész	táborok kezdeményezője és szervezője 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014
Amuth Miklós építőmérnök Hegyí Dezső építész Pozsgai István statikus Noéh Ferenc építőmérnök Takács Bence építőmérnök Páricsy Zoltán építész Nehme Salem Georges építőmérnök	tartószerkezeti konzulens 2013 tartószerkezeti konzulens 2012 tartószerkezeti tervező 2013 geodézia konzulens 2012 geodézia konzulens 2013 épületszerkezettani konzulens 2012 építőanyag konzulens 2013
Bánsági Dávid építész hallgató Fazekas Katalin építész Fodor Judit építész Gerzsenyi Tibor építész Láris Barnabás építész Szentirmai Boglárka építész Bánsági Péter állványozó mester Esberger Ferenc ácsmester Drága Tibor lakatos mester Nagy Pál lakatos mester Sasvári Péter tetőfedő mester Takács Tibor bádogos mester György Balázs faipari mérnök	szervezőtárs 2011, 2012, 2013 táborok szakmai tanácsadója 2009, 2010, 2011 szervezőtárs 2011, 2012 táborok szakmai tanácsadója 2009, 2010, 2011, 2013 szervezőtárs 2009 szervezőtárs 2010 meghívott mester 2010, 2011 meghívott mester 2009 meghívott mester 2011, 2013 meghívott mester 2011, 2013 meghívott mester 2010, 2011, 2012 meghívott mester 2011 logisztika 2010, 2011, 2012, 2013

2009-es tábor résztvevői

Danyi Balázs, Dávid Alexandra, Dobos Hajnalka, Engloner Gyöngyvér, Hory Gergely, Kiss Gergely, Lukácsi Nóra, Ráth Róbert, Soltész László, Tóth Kitti, Zimmermann László, Pongrácz Péter

2010-es tábor résztvevői

Dobos Hajnalka, Ábrahám Tamás, Balogh Gergely, Bánsági Dávid, Bereczki Dávid, Csiki András, Fodor Judit, Gerzso Szilárd, Kanta Henrietta Gyöngyi, Konrád József, Nagy Péter, Ráth Róbert, Soltész László, Hory Gergely, Nádasdi Zoltán

2011-es tábor résztvevői

Ábrahám Tamás, Bereczki Dávid, Csiki András, Fodor Zita, Halász Kitti, Hertel Anna, Kanta Henrietta, Kiss Benedek, Nagy Péter, Pálfi Dániel, Pethe Ádám, Salát Zsófia

2012-es alkotóhetes tábor résztvevői

Boór Bernadett, Krizsó Bernadett, Kiss Anna, Tavasz Kristóf, Ritter Dániel, Helmeczi Zsófia, Nagy Orsolya, Szeles Renáta, Lániczky Julianna, Kocsis Johanna, Milánkovich András, Szentesi Levente, Torbágyi Örs

2012-es tábor előkészítői és résztvevői

Ábrahám Tamás, Bereczki Dávid, Horváth Gabriella, Nagy Péter, Öcsi Gabriella, Pintér Norbert, Plájer Judit, Tarján Gábor, Kanta Henrietta, Fodor Szilárd, Fodor Zita, Kovácsik Levente, Pallay Nóra, Csiki András

2013-es tábor résztvevői

Baksai Reni, Bengal - Harmat Gabriella Nóra, Bodnár Anita, Botos András, Bozsik Máté, Budai Péter, Csapó Anna Viktória, Dombrovsky Borbála, Dombrovsky Zsófi, Fekete Csilla, Fodor Szilárd, Fodor Zita, Kanta Henrietta, Karádi Dániel Tamás, Magyar Szabolcs, Medve Laura, Megyesi Gabriella, Nagy Stefánia, Pintér Norbert, Révai Virág, Sándor Tímea, Soltész László, Somogyi Bálint, Sztavropulosz Nikolász, Tari Bálint, Tomasovszky Péter, Veres Laura, Bánsági Dávid, Batizi Pócsi Gergő, Batizi Pócsi Péter, Ferenczi Nóra, Gerzsenyi Tibor, Sebők Ildikó, Selényi György

2014-es tábor résztvevői

Budai Péter, Deli Brigitta, Fodor Zita, Lévay Áron, Magyar Szabolcs, Meszes Márton, Baráth Barbara, Csintalan Csongor, Dombrovsky Zsófia, Ferenczi Nóra, Karádi Dániel Tamás, Megyesi Gabriella, Révai Virág, Schmotzer Vilmos, Somogyi Bálint, Tóth Ágnes Anna

Döry Bálint, Lévay Áron, Lőw Márton, Ónodi Szabó Ákos, Szabó Péter Róbert, Sztavropulosz Nikolász, Turi Lilla, Vass Lili, Bokor Erzsébet, Ládai Regina, Szabó Barbara

Gátéri látogatások 2009 - 2014 Közvetlen előzmények

2011 szeptemberében keresett meg Medvey Boldizsár építéshallgató azzal a kérdéssel, hogy Lányi Erzsébet tanármó mellett lennék-e építész konzulense egy épületszerkezeti TDK munkánál. Boldizsár részt vett a 2009-es alapozást készítő és a 2010-es tetőt építő valkonyai táborokban, amelyek tanulságai nagy hatást gyakoroltak rá. A helyi adottságokat és lehetőségeket kihasználó, azokra alapozó tervezés felkeltette érdeklődését. Emellett személyes indítatásból már régóta foglalkozott az alföldi tanyavilággal. A hagyományos gazdálkodási formákat, a még meglévő bokortanyás településszerkezetet, az ezzel kapcsolatos társadalmi kérdéseket és a meglévő épületállomány problémáit vizsgálta. A tábori tanulságok és az alföldi megfigyelések összegzése után egy valódi helyszínt keresett, hogy feltételezéseit a gyakorlatban is vizsgálhassa.

A helyszínválasztással kapcsolatban sok emberrel beszélt, több tanyát is meglátogatott. Végül a megkérdezettek ajánlására a Gátér mellett élő Lajos családra esett a választása. A család fő eredetileg mozdonyvezetőként dolgozott, míg egy munkahelyi baleset következtében meg nem sérült a gerince. Az orvosok véleménye alapján a műtét elég kockázatos volt, így nem vállalta a beavatkozást. Bár a baleset okozója nem ő volt, a munkáltató - mondván, hogy nem akar munkaképes állapotba kerülni - felmondott neki. Az ezt követő hosszú munkahelykeresés során nem járt sikerrel. Feleségével arra az elhatározásra jutottak, hogy nem szeretnének segílyből, kiszolgáltatottan élni, így kiskunfélegyházi lakásukat eladták, és szülőfalujuk közelében egy tanyát vásároltak az összegből.

A 13 gyereket nevelő szülők tízen éve költöztek a falu külterületén található, 50 hektáros tanya, ahol biogazdálkodással foglalkoznak. A gyereknevelés és a gazdálkodás napi feladatai mellett folyamatosan képezték magukat a növény- és állattartással kapcsolatban. Először különböző iskolákat végeztek el, majd tanfolyamokra jártak, napjainkban az internet segítségével bővítik folyamatosan ismereteiket. Fáradságos munkával az elmúlt évtizedben megteremtették egy családi gazdaság alapjait, ami a tanya adottsági mellett hatalmas teljesítménynek mondható. A falutól több kilométerre található tanya egy nehezen járható földút vezet, ahol a régi vályogházakban elektromos hálózat híján nincs áram, és vezetékes ivóvíz sem áll rendelkezésre. A szükséges áramot napelemekkel és aggregátorokkal állítják elő, ivóvízért pedig a faluba járnak kerékpárral, ami a téli hónapokban a nagy havazások idején különösen nehéz. Az embert próbáló életet tovább nehezítette a 2010 májusában Magyarországra érkező hatalmas vihar. Az erős szél a vályogházak falának fújta a napokig tartó felhőszakadás esővizét, aminek hatására a gazdasági épületek összedőltek, maguk alá temetve a jószágok nagy részét. Bár a lakóházat az utólagosan hozzáépített épületrészek nagyrészt megvédték, helyenként az is megrongálódott. A korábbiakhoz hasonlóan, a Lajos családnak ekkor is saját erejéből kellett megbirkóznia a katasztrófával.

Másfél évvel a szerencsétlenség után járt először a helyszínen Boldizsár. Elmondása szerint a legszükségesebb dolgokat akkorra már megcsinálták a tanya lakói. Egy régi épület tetőszerkezetét bővítették egyik irányba, így sikerült egy rögtönzött istállót építeniük a megmaradt állatok egy részének. A lovak, a tehének és a tyúkok kaptak helyet a nagyrészt bontott ajtókból álló kis építményben. A juhok és a disznók egy-egy főlával és ajtólapokkal körbetakart szinbe kerültek, a libák pedig a szabad ég alatt éltek. Ekkor határoztuk el, hogy a TDK kutatási feladata mellett valóságos tapasztalatokat is megpróbálunk gyűjteni úgy, hogy bizonyos időközönként önkéntes munkát végzünk ezen a tanyán. A segítségért cserébe így valóságos betekintésünk nyílna a tanyasi élet nehézségeibe a Lajos család mindennapjain keresztül.

116. megmaradt lakóház tetőjavítása 2011 Lajos tanya

117. jurta elemeinek szállítása

2011.09.24-25. - Első Gátéri Látogatás
Előre gyártott, műanyag jurta építése

Az első önkéntes alkalom egy hajnali találkozással indult Budapesten. A családfővel és egy barátjával Nagymarosra utaztunk, egy előre gyártott műanyag jurtáért. A ~8 méter átmérőjű, 9 darabból álló építmény egy lovas tanya kaszálóján pihent szétszerelt állapotban. Mivel a tulajdonos már nem akarta használni és útban is volt neki, az elszállításért cserébe odaadta. Az első feladatot az elemek felpakolása, majd fuvarozása jelentette, amit egy furgonnal és az utána kötött nagyméretű utánfutóval bonyolítottunk.

118. építési helyszín előkészítése

A hatalmas rakománnyal kora délután értünk az ország másik felére, a Gátér melletti tanyára, ahol már aznap elkezdtük a jurta összeszerelését. A gyakran belvizes területen volt egy pár méteres kiemelkedés, ami mindig szárazon marad. Itt régen egy vályogház állt, aminek nyomát tisztásként őrzik az ott álló fák és bokrok. Mi is ezt a helyet választottuk a jurta felépítésére. Első lépésként a vályoghalmot kellett egyenesíteni, hogy egy vízszintes felületet kapjunk. Nehéz feladat volt, mert a száraz vályog annyira összekeményedett, hogy még csákánnyal is nehezen lehetett fellazítani. A tereprendezéssel végül estefelé végeztünk. Egy faoszlop állításával zárult a nap, amire az íves elemek ideiglenes megtámasztása miatt volt szükség az építés alatt.

119. jurta építése

A munka másnap hajnalban az állatok ellátásával kezdődött, majd a reggeli után ismét a jurtaállítás feladata következett. Az egyik ajtós elemmel kezdtük a munkát, amit a magaslatra vezető ösvény felé fordítottunk. Az elem tetejét az oszlopra támasztottuk, majd ehhez erősítettük a következő darabokat. Bár a kör felén túljutva már önhordóvá vált a szerkezet, az oszlopot az építés végéig bent hagytuk. Így többen is fel tudtunk mászni egyszerre a tetőfelületre, így segítve az elemek összeillesztését. A vitorlás hajók anyagához hasonló jurta darabjai 0,5 cm vastagságú hajlított lemezből készültek. A tömör felületű, ablakos és ajtós elemeket 20 cm-ként acél csavarokkal kellett egymáshoz rögzíteni. Elég gyorsan építhető konstrukciónak bizonyult ez a kísérleti épület, mert délre már el is készültünk a felállításával.

120. elkészült jurta

Az építkezés közben megtudtuk, hogy a jurtára azért volt szükség, hogy legyen hová átköltözni, ha tovább romlik a lakóház állapota, amin elég komoly szerkezeti mozgások voltak láthatók. Remélhetőleg erre még egy jó ideig nem lesz szükség, és inkább a hozzánk hasonló önkéntesek szállásaként szolgál majd a kis építmény.

121. termények betakarítása

2011.10.14. - Második Gátéri Látogatás
Tökszedés

Pár héttel a jurtaállítás után ismét a gátér melletti tanyára látogattunk, hogy a tök és répafélék betakarításban segítsünk. A kétnapos látogatás első napján a takarmánytököket szüreteltük le. A már leszedett kukorica szárai között kerestük meg a termést, és halmokba gyűjtöttük úgy, hogy egy kisebb traktorral el lehessen közzük hajtani.

122. árokásás

Az egész napot betöltő munkát Boldizsárral ketten végeztük. A gazda és a felesége ezzel párhuzamosan a többi őszi munkát igyekezett elvégezni, amíg a 3 - még otthonelő - gyermekük iskolában volt. Tanítás végére végeztünk a tökszedéssel, így a nap végén a gyerekeknek segíthetünk az állatok ellátásában, amíg elkészült a vacsora a kisházban. Másnap, - szombat révén- már a gyerekek is csatlakoztak hozzánk, velük hordtuk be a tököket a szántóföldről.

123. tökfélék a veremben

A kistraktort váltásban vezettük - az volt a pihenő feladat - miközben az előző napon kupacokba gyűjtött terményt egymás után raktuk fel az utánfutóra. A gazda eközben 1,5 méter mély árkokat ásott egy markológéppel. Megfelelő tároló épület hiányában a betakarított tök és répaféléket vermeléssel igyekeztek megvédeni a téli fagyok ellen. Az árkokba először szalmát hordtunk, amit 20-30 cm vastagon terítettünk végig. Erre kerültek aztán a tökök, majd a répák szép sorban egymás mellé. Alaposan meg kellett nézni minden darabot, és a sérülteket ki kellett válogatni, nehogy berohadjon, tönkretéve a mellette lévőket is. Miután végeztünk a bepakolással, újabb 20-30 cm vastag szalmaréteg következett, végül a markológéppel az egészet betemetjük. Az egyes termények pontos helyét hosszú beásott farudakkal jelöltük meg.

124. répafélék a veremben

Sajnos ez az ősi módszer nem túl hatékony, mert a hatalmas munkaigénye mellett, nemcsak hogy nehezen kezelhető (hiszen újabb munkát jelent a kiásás), hanem nagy a veszteség is. Könnyen rohadásnak indulhat a termés egy véletlenül bent felejtett rossz darab miatt, illetve a rágcsálók is hamar megtalálják a földalatti raktárt. A területen gyakran megjelenő belvízről már nem is beszélve.

125. bontott téglák válogatása

Közbenső eredmények a TDK kutatás kapcsán

A hétvége tapasztalatai a hatalmas élömunka hiányával szembesítettek bennünket, ami főleg az ilyen hagyományos gazdálkodást folytató tanyákon jelenthet nagy problémát. Persze több munkafolyamatot a modern technika se tud kiváltani, így a nagyüzemi formánál is hasonló tapasztalatokat feltételezhetünk. Mindez az országban - főleg a falusi településeken - tapasztalható munkanélküliséggel együtt vizsgálva nagyon elgondolkodtató.

126. téglalapozás készítése

Az előző, jurtaépítő látogatás alkalmával megfogalmazódott felismerés tovább erősödött bennünk. Nagy szükség lenne a mérnöki tudásra és gondolkodásra nem csak ezen a tanyán, hanem jó pár hasonló helyen, amit meglátogattunk. Belegondolni is döbbenetes, hogy mennyi munkát lehetne megtakarítani, mennyivel kevesebb termény veszne kárba, illetve mennyivel hatékonyabban lehetne gazdálkodni egy-egy okosan kialakított gazdasági épület segítségével.

127. szalmabálák hordása

Az elkezdett helyszíni tanulmányokkal nem várt mélységekre bukkantunk, így Boldizsár végül nem számolt be eredményeiről az aktuális Tudományos Diákköri Konferencián. Megfigyeléseit és kutatási anyagait viszont letisztázta, és teljesen új rendszerbe foglalta a munka kezdetén feltételezett logikához képest. Merőben új kérdések és összefüggések merültek fel, így további helyszíni kutatások mellett döntött.

2011.11.19. - Harmadik Gátéri Látogatás
Istálló hőszigetelése szalmabálákkal

Boldizsár készülő TDK munkájának és az előző helyszíni kutatásoknak híre ment, így a következő látogatás alkalmával Holczer Veronika (hasonló témával foglalkozó, friss diplomás építész) és Bánsági Dávid (több nyári táborban is részt vett építészhallgató) is csatlakozott hozzánk. A feladat ezúttal a korábban már bemutatott tehén- és lóistálló hőszigetelése volt. Mint megtudtuk, mindkét állatfajta elviseli a ridegtartást, de a tehének esetén ilyenkor leáll a tejtermelésük, ami a tanyai család egyik legfontosabb ételkészítő alapanyaga. Tejtermékek tekintetében önellátók, mindent elő tudnak állítani házilag, és ételeik nagy részét is ez adja.

128. hőszigetelő szalmafal építése

129. ablak beépítése

A munkához természetesen semmilyen minősített építőanyag nem áll rendelkezésünkre, a tanyán található anyagokból kellett megfelelő szerkezetet konstruálnunk. Kézenfekvő elképzelés volt a szalmabálával való hőszigetelés. A gazda már előre készítült erre a munkára, és az aratásnál keletkező szalmát nem kör-, hanem szögletes bálázóval gyűjtette össze. A tervezési feladatot a bálák megfelelő elhelyezése és rögzítése jelentette.

130. bálák rögzítése

Első lépésként az épület körül egy 60 cm széles vízszintes felületet készítettünk a föld eligazításával, majd az udvaron nagy halomban álló bontott téglát raktuk erre a sávra egy sor vastagságban. A téglasor nemcsak alapozást és jó indítófelületet jelentett, hanem emelte az alsó bálákat a földtől, megvédve azokat a rohadástól. Járulékos hasznót jelentett továbbá, hogy az udvar is rendezettebbé, jobban használhatóvá vált, hiszen eltűnt a téglahalom egy része.

Következő lépést a szalmabálafal építése jelentette, aminek darabjait a téglafal rakásához hasonlóan, kötésbe rakva helyeztünk el. Az istálló falszerkezetét különböző, lomtalanságoknál összegyűjtött ajtók alkották, így a falfelülethez könnyen lehetett rögzíteni. A bálákat egy külső deszkaváz segítségével szorítottunk össze, majd a vázat drótozással erősítettük a falhoz úgy, hogy a tavasz folyamán majd le lehessen bontani. A nyári hónapokban az állatoknak jó, ha a kevéske légmozgás átszellőzteti az istállót, megvédve ezzel a túlzott felmelegedéstől. Ilyenkor azonban útban van a szalmafal, ezért a tavasz beálltával a fal anyaga kerül alomként az állatok alá. Ezzel a kialakítással, nemcsak az állatok kerültek jobb körülmények közé, hanem a szalma tárolása is javult, hiszen az eresz alá került bálákat nem éri a csapadék. Jelentősen csökkentve az ilyen típusú veszteséget. A kialakított szerkezet további érdekessége, hogy a bontott ajtókból álló falon néhány ajtó üvegezett volt. A telken található bontott ablakokat ezen részek elé, a szalmabála falba építettük egy keret segítségével, így a természetes fény is könnyen bevilágíthatta az istállót.

131. ajtó készítés

A hétvégi napnak köszönhetően a gazda gyermekei is segítettek az építkezésben, amit a tábori tapasztalatok alapján kisebb csoportokba rendezővé végeztünk. Minden csoportban volt építész, aki a technikai fogásokat mutatta és a műszaki részletekre figyelt, illetve volt egy-egy családtag, aki a szükséges szerszámok helyét ismerte, illetve a bálákat szállító traktort vezette. A nagyobb létszámnak köszönhetően egy nap alatt sikerült elvégezni a munkát, aminek eredményeit kíváncsian vártuk.

132. elkészült hőszigetelés

133. téli földút a tanyaára

2011.12.20. – Negyedik Gátéri Látogatás
Tetőjavítások

Az előző alkalmakkor megfigyeltük, hogy a háztetők mindegyikén hiányoznak a cserepek a tetővégeken, illetve a szarufák és a szelemenek nagy része is el van törve. Ismerve hogy reagálnak a vályogfalak a nedvességre, illetve hogy mekkora többletterhet jelenthet egy komolyabb havazás, tartottunk a 2010-es katasztrófa megismétlődésétől és a megmaradt épületek elvesztésétől. Elhatároztuk ezért, hogy még a tél elején megpróbáljuk kijavítani a tetőket.

134. cseréplécek cseréje

Az év utolsó látogatására nem sokkal karácsony előtt, az első havazást követően került sor. A hétköznap miatt a gyerekek iskolában voltak, a gazda és a felesége a tanya napi feladatait végezték, így ezúttal csak hárman tudtunk a javítási munkákkal foglalkozni. Először a lakóház tetővégeiről szedtük vissza a cserepeket a második szaruállásig, hogy a tönkrement cserépléceket újakra cserélhessük. Az új lécek egyenes vonalba vágása után új oromdeszkát rögzítettünk a végekre, majd a leszedett cserepeket raktuk vissza a tetőre. A hiányzó vagy összetört darabokat az udvaron található bontott cserepekből egészítettünk ki. Az oromdeszka melletti szélső soron szegeléssel is rögzítettük a cserepeket, hogy a téli viharok ne tudják újra megkezdni a fedést. Bár a december végi munka napsütésben folyt, a hideg szeles idő miatt jólesett a melegedés a munkaszakasz végén.

135. oromdeszka rögzítése

Ebéd után a szelemenek és a szarufák megerősítésén dolgoztunk. A tanyán talált faanyagból könyökfákat, székoszlopokat és papucsfákat készítettünk, majd ezek segítségével gyámolítottuk a tetőt. A korai sötétedés miatt az istálló tetejének csak a legkritikusabb pontjait tudtuk megjavítani, de sikerült elhárítani a közvetlen veszélyt.

136. fedés kiegészítése

A nap végén, a visszautazás előtti melegedésnél volt alkalmunk röviden beszélgetni a búbos kemence mellett. Az elméletből ismert tüzelőberendezésről megtudtuk, hogy pár éve építették újra, és részben újított szerkezeti megoldásokat alkalmaztak a készítésénél. A legmeglepőbb a hőtároló tömegnek használt üveghulladék volt. A nem visszaváltható üvegeket apróra törve a kemence aljába rakták, növelve ezzel a hagyományos szerkezet hatásfokát, ami érezhetően jól működött. Megtudtuk, hogy a legnagyobb hidegben is elég hetente kétszer-háromszor felfűteni, és mégis melegen tartja a házat. Ráadásul ilyenkor saját kenyeret is sütnék benne.

137. fizetség a munkáért

Az istálló hőszigetelésével kapcsolatban is kaptunk visszajelzést, nagyon jó tapasztalatokról számoltak be. A minden alkalommal kapott úti csomagba pedig ezúttal is került friss házi tej az aznap süttöt kenyer mellé.

Változások a csapatban

A tél folyamán Boldizsár elnyert egy spanyol ösztöndíjat, így a TDK-hoz kapcsolódó gyakorlati kutatását a váratlan lehetőség miatt le kellett zárnia. A munka ezért a szakirodalomban fellelhető elméleti ismeretek összegyűjtésével és megismerésével folytatódott, internetes konzultációval, valamint hasonló spanyol gazdaságok meglátogatásával egészült ki.

138. fóliasátor szerkezete

Dávid idő közben végzett az utolsó tárgyával is, így a diplomamunka elkészítéséhez ért. Az egyetemi évek során számos hallgatói táborban vett részt, amelyekben hallgató-társaival közösen több kisebb építményt terveztek és építettek különböző közösségek számára. A diploma kapcsán is hasonló témával szeretett volna foglalkozni. Elhatározta ezért, hogy a Lajos család tanyájára készít egy fejlesztési koncepciót, a szükséges épületek megtervezésével együtt. Azt tűzte ki célul, hogy eddigi tanulmányaira és a tábori tapasztalatokra alapozva, Boldizsár elméleti kutatásához próbál egy esettanulmányt kidolgozni. A munka természetesen a helyszín alaposabb megismerésével kezdődött, ami a tanyai látogatások folytatását jelentette.

139. előző melegágy kiásása

2012.02.26. - Ötödik Gátéri Látogatás
Trágyahordás és melegágy készítés

140. érett trágya kihordása a kertbe

A téli szünetet követő első alkalomra február végén került sor. A tavaszi munkákhoz kapcsolódó melegágy készítésében segédkeztünk. A téli szünetet követő első alkalomra február végén került sor. A tavaszi munkákhoz kapcsolódó melegágy készítésében segédkeztünk. A téli szünetet követő első alkalomra február végén került sor. A tavaszi munkákhoz kapcsolódó melegágy készítésében segédkeztünk. A téli szünetet követő első alkalomra február végén került sor. A tavaszi munkákhoz kapcsolódó melegágy készítésében segédkeztünk.

141. téli kert és a tanya épületei

A többi feladatot a következő hetekben már a család tagjai végezték. A félig érlelt trágyát földdel keverve a kiürített mélyítésbe hordták, hogy a bomlás során keletkező hő melegen tartsa majd az újonnan ültetett és befóliázott palántákat, illetve a lebomlott anyag kellő tápanyagot adjon a növények számára.

A munka során az őszi betakarításokhoz hasonló tapasztalatokkal gazdagodtunk. Nemcsak a feladathoz szükséges élőmunka szempontjából, hanem a fóliasátor szerkezeti kialakítását illetően is. Pár változtatással ugyanis a kisebb traktorral és utánfutóval is járhatóvá lehetne tenni az építményt, megspórolva ezzel a talicskával való cipekedést, amire az energia és az idő legnagyobb részét fordítottuk.

142. színtezés geodéziai alapponttól

2012.03.30. Hatodik Gátéri Látogatás
Tanya felmérése

A következő látogatásig eltelt hónapban Dávid hatalmas gyűjtő- és kutatómunkát végzett. A diplomához kapcsolódóan nemcsak építészeti előképeket keresett, hanem a hagyományos szerkezeti, gépészeti és egyéb műszaki megoldásokat is összegyűjtötte, amelyek a választott helyszínen kézenfekvőek lehetnek. Mindemellett a tanya működési modelljét is tanulmányozta, és megismerkedett egy szintén diplomázó agrármérnök hallgatóval, aki egy családi gazdaság megtervezéséhez keresett helyszínt. Mivel a választott témák nagy fedésben voltak egymással, mindketten a gátéri Lajos tanya korszerűsítő áttervezése mellett döntöttek. Dávid az épített környezet megtervezését vállalta az agrármérnök hallgató szakmai tervéhez igazítva.

143. tanya látképe

Március végén utaztunk újra a tanyára. Ekkor már kifejezetten a diplomamunkához kapcsolódó helyszíni felméréseket készítettük el. A nyári táborok során kialakult együttműködésnek köszönhetően a BME Építőmérnöki Kar, Általános- és Felsőgeodézia Tanszékétől kaptunk színtező műszert és felszerelést.

144. állattartó udvar

Az egynapos munka során fényképes dokumentációt, rajzi manuálékát készítettünk, illetve az 50 hektár színtézése mellett a különböző épületeket és építmények, valamint az általuk meghatározott belterületet is felmértük. A munka hasznos eredményekkel szolgált, mert a síknak látszó területen helyenként több méternyi szintkülönbséget tapasztaltunk, ami a tervezett épületek elhelyezését erősen befolyásolta a későbbiekben.

145. lakóház és kiserőmű

2012.05.10. Hetedik Gátéri Látogatás
Építkezés előkészítése

Április végén érkezett a jó hír, hogy a Lajos család kogenerációs házi kiserőművet nyert egy tanyafejlesztési pályázaton. Az egyhengeres robbanó motoros gép bármilyen növényi olajjal, illetve gázolajjal is működtethető. Alapvetően elektromos áramot termel, és a hűtésére használt vizet felmelegítve a háztartási meleg vizet is előállítja. Emellett a lendkerekek segítségével hagyományos szíjhajtású gépeket is képes üzemeltetni.

A hatékonyabb működés érdekében a gépet azonban zárt helyre kell telepíteni, ami egyben a hosszabb élettartamot is biztosítja. Mivel a Lajos tanyán akkor erre alkalmas helyiség nem volt, így építkezési kényszer jelentkezett.

146. kiválogatott anyagok

A munka előkészítésére egynapos látogatásra mentünk, hogy a lakóház környezetét megtisztítsuk, és építkezéshez készítsük elő. Dél előtt az évek alatt megerősödött aljnövényzetet metszettük vissza, majd a háztól nem messze egy szélvédett helyet takarítottunk ki. A délután folyamán ide hordtuk át a ház környezetében felhalmozott fémhulladékot és bontott építőanyagokat.

Az alapvetően pakolásból és takarításból álló munka során számos, az építkezéshez jól használható anyag került elő, jelentősen csökkentve a majdani építkezés költségeit. Járulékos, de nem elhanyagolható eredményt jelentett, hogy a rendezetté vált udvarrész - a takarítás következtében - sokkal könnyebben lehetett ezután rendben tartani.

147. Kerekegyháza, Kunpuszta

2012.05.12 - 05.13. - Tanyatúra

148. Rendek tanya

Egy hallgatói tábor során, a Perbáli Gyermekotthonban folytatott munkák kapcsán ismerkedtem meg Fülöp Ádámmal. Az otthonban hajdanán működő mezőgazdaság újraindítása, újrászervezése miatt fordultam hozzá egy közösségi kertekkel foglalkozó konferencia után. Már az első beszélgetés alkalmával kiderült, hogy sok hasonlóság van a tevékenységeinkben. Több beszámoló jellegű egyeztetés és pár kisebb együttműködés vette ekkor kezdetét közöttünk.

149. Kigyópuszta Sági Lajos plébános

Az egyik ilyen alkalom egy közös előadás volt, amit a Gödöllői SZIE Egyetem, Agrármérnöki Karának egyik óráján tartottunk, mint meghívott vendégek. Én ekkor ismerkedtem meg Dulai Sándor tanár úrral, aki az alföldi tanyák nagy ismerője és szakértője. Hallgatóinak gyakran szervezett különböző tanulmányutakat, amelyek során előben is láthatják az órán megismert családi gazdaságokat. Az előadást követően minket is meghívott a soron következő utazásra.

150. Csólyospálos Győri-Nagy Sándor

Nagy örömmel csatlakoztunk a csoporthoz, és Dáviddal együtt több különböző tanyát néztünk meg. Régebbit, újabbat, kisebb és nagyobb területen gazdálkodót egyaránt. Bár mindenhol nagyon szimpatikus, dolgos emberekkel találkoztunk, a legtöbb helyen az volt a benyomásunk, hogy jól jönne az építészeti és mérnöki segítség. Egy-két jobban kialakított megoldással nagyságrendileg lehetne csökkenteni a szükséges munka mennyiségét, ami ezeken a helyeken hatalmas kincs.

2012.06.28-07.01. - Nyolcadik Gátéri Látogatás Házmege erősítés, épületbővítés

151. összedőlt épület bontása

Dávid sikeres diplomavédése után, a nyár elején került sor a 4 napos építkezésre, amit szintén önkéntes munka keretében végeztünk. Budai Péterrel, Magyar Szabolccsal és Sztavropulosz Nikolásszal (három közép 2-es hallgatóval) egészült ki idő közben a csapat.

Az első napokban a pár éve összedőlt épület környezetét raktuk rendbe. Visszavágtuk a megerősödött aljnövényzetet, összeszedtük az ott heverő tárgyakat, illetve egy fatárolót alakítottunk ki. A takarítás nyomán megközelíthetővé vált az épületrom, aminek legéletveszélyesebb részét bontottuk el a folytatásban. Erre már a helyi hatóság is felszólította a gazdát, de egyedül nem tudta elvégezni eddig a munkát. A bontást követően kigyűjtöttük a még használható anyagokat, elsősorban az egykori födém fagerendáit és egy hatalmas acél szerkezetű polcot.

152. építőanyagok válogatása

A gerendák felhasználásával a meglévő lakóépület mellett építettünk egy faszervezetű épületrészt, ami részben a lakóház kifelé dőlő falszakaszát támasztja, részben a - pályázaton nemrég nyert - házi erőmű feletti védőtetőként szolgált. Az építmény fedése szintén újrahasznosított anyag, az összedőlt épület még használható tetőcserepeiből készült.

153. lakóépület megtámasztása

A nagy meleg idején az árnyékba húzódba több kisebb feladatot is sikerült elvégeznünk:

Megjavítottuk az évek óta nem működő gémeskutat. A kinyert faanyagból megfelelő hosszúságú új gémet készítettünk, amit fejlesztett csomóponttal rögzítettünk a meglévő ágasfához. A tönkremenetelt általában a tengelynél végbemenő kifordulás okozza, ezért olyan rögzítést készítettünk, ami ezt megakadályozza.

154. napelem cellák

A javítás hatása szinte azonnal tapasztalható volt, mert az állatok itatásának eddigi rettenetesen fárasztó feladata (egy fél cm átmérőjű madzagon húzták a vizet a ~6 méter mély kútból), negyed órás "himbajátékká" szelődött. Korábban nem volt még alkalmam gémeskúttal vizet méríteni egy kútból, de azt mondhatom, hogy fantasztikus találmány. Szinte befektetett erő nélkül emeli a vizet a mélyből, rengeteg energiát és időt takarítva meg. Mindez hatalmas kincs egy ilyen helyen, amit fontos újra kihangsúlyozni.

155. acél szerkevény

A romok alól kimentett acél polcot a lakóházba költöztettük, amin az étkezési gabona egy részét fogják zsákokban tárolni. Talán praktikusabban lehet majd használni a parányi épületet ezzel az előkerült bútortal. A padlón tárolták a dolgok nagy részét a több tároló felületnek köszönhetően a benti zsúfoltságot is csökkenteni lehet.

A szintén pályázaton nyert napelemeket is segítőtünk felszerelni a frissen elkészült vázszerkezetre. Reméljük, ezzel növekszik majd a tanyai élet komfortja, ahol továbbra sincs vezetékű víz és elektromos áram. A szerkezet hatékonyságával kapcsolatban vannak fenntartásaim, de a következő hónapokban majd kiderül, mit is jelentenek a valóságban a hangzatos pályázati mutatók.

156. megjavított gémeskút

A legérdekesebb tanulság talán az volt a számomra, hogy semmilyen anyagot nem vásároltunk (nem is volt rá pénz). Az egyetemen kapott tudás segítségével sikerült a meglévő anyagokból és a rendelkezésre álló eszközökkel érezhető változást elérni négy nap leforgása alatt. Az elkészített beavatkozások nyilván ideiglenesek, de segítségükkel talán elindítható valamilyen változás, ami idővel emberhez méltóbb helyzetet eredményez.

157. lakóház a felszerelt napelemekkel

2012.10.07. – Kilencedik Gátéri Látogatás Építkezési egyeztetés

Az ősze elején újabb pályázati támogatást nyert a Lajos család, aminek kapcsán építőanyagokat kaptak. A lakóház korszerűsítésére és bővítésére korábban már készítették terveket egy helyi építésszel. Kaptak engedélyt és az építkezés is elkezdődött, aminek során elkészült az a bővítmény, ami most műhelyként és raktárként működik. A támogatás segítségével a korábban megszakadt építkezést szerették volna folytatni. A látogatás alkalmával az építkezés lehetőségeit beszéltük végig és a legfontosabb szerkezeti megoldásokban adtam tanácsokat. Mivel a kapott anyag a bővítés teljes befejezéséhez kevés volt, a lakóház hibáinak részleges javítását javasoltam.

158. kogenerációs házi kiserőmű

A házi erőmű fölé épített védőtető a csapadéktól jól védte a berendezést, viszont a téli használathoz zárt térre volt szükség. Hideg időben ugyanis megdermednek az olajok, és olyankor nem lehet elindítani a motort. A nyáron összegyűjtött bontott téglákból ezért egy védőfal építését javasoltam.

Az erőmű viszont átmenetileg áll a jelenlegi helyén, hosszú távon a megépítésre váró bővítménybe kerülne, így a védőfalra is csak ideiglenesen lenne szükség. Megoldásnak az merült fel, hogy a nyáron összegyűjtött bontott téglákat rakatokba lehetne pakolni a védőtető peremén. Az összerakással nemcsak az erőmű lehatárolása oldódna meg, hanem a téglák tárolása is szakszerűbb lenne, a rendezettebbé váló udvar előnyeirel nem is beszélve.

159. pályázati faanyag

Az új keretváz segítségével időközben a napelemek is felkerültek a tetőre, így már nagyobb határfokkal üzemeltek. A panelekkel akkumulátorokat töltenek, amik a napsütés szempontjából átlagos napon annyi energiát raktároznak el, amivel az esti led-es világítás mellett közel egy óras laptop használatot biztosít. Bár nem túl meggyőző ez az arány, mégis nagy segítséget jelent, különösen az internet adta lehetőségek miatt. (kapcsolattartás, továbbképzés, kereskedés, pályázatkészítés stb.)

160. pályázati cement

A sok apró fejlesztésnek köszönhetően hatékonyabbá vált a munkavégzés, így sikerült némi időt megtakarítani, amit a tanya környezetére tudott fordítani a család. Folytatták a legutóbb elkezdett rendrakást, aminek köszönhetően nagyságrendekkel szebb és otthonosabb lett a porta.

161. szalma hőszigetelés

2012.10.21-10.22. - Tizedik Gátéri Látogatás Házi erőmű hőszigetelése

A megbeszélés után két héttel érkeztünk újra a tanya, hogy segítsünk elkészíteni a megbeszélte épületjavításokat a lakóházon. Mivel kevesen voltunk a munkához, a házi erőmű védőépületének teljesítésében segédkeztünk. A nyáron készített tető körül időközben elkészült a fal, így a tető hőszigetelése volt még hátra. Az előző évi istálló hőszigeteléshez hasonlóan most is szalmával dolgoztunk. A szarufák alá farostlemez táblákat rögzítettünk, és a szarufák között létrejövő üreget töltöttük ki szalmával. A lemezek nemcsak a szalma rögzítésében segítettek, hanem szikrafogóként is védtek a szerkezetet egy esetleges tűztől.

162. farostlemez táblák rögzítése

Bár a két nap során egy ideiglenes építmény korszerűsítésén dolgoztunk, az átmeneti időszakban nagy segítséget jelent az elkészült munka. Így nemcsak a hétköznapok válnak komfortosabbá, hanem a további fejlesztések feltételei is könnyebben előállíthatók lesznek.

Visszatekintés

163. szarú közök hőszigetelése

Időközben befejeződött Boldizsár spanyolországi tanulmánya, és hazatérve befejezte a TDK munkáját. *Homokhátsági tanyák épületeinek környezettudatos, értékmegőrző rehabilitációja* címmel tartott előadást kutatásáról az őszi konferencián, amit nagy érdeklődés kísért. Munkáját III. díjjal jutalmazta a zsűri.

Dávid meglepő diplomáját komoly szakmai vita fogadta a védésen, ami a választott téma aktualitását, és a témához kapcsolódó maig megoldatlan problémák fontosságát mutatta. A szépen átgondolt, számos új felvetést tartalmazó, és az építészet területén túlmutató munkát végül diplomadíjjal tüntette ki a Magyar Építész Kamara.

164. elkészült védőépület

Egy éven keresztül, közel havi rendszerességgel jártunk a Lajos családhoz, amelynek folyamatát az előbbi két egyetemi feladat, illetve a hozzájuk kapcsolódó kutatások indították el. A látogatások során átlagosan egy-egy hétvégét töltöttünk a tanyán, ezalatt mindig fontos gyakorlati tapasztalatokat gyűjtöttünk. Mindezek mellett a család életkörülményein próbáltunk javítani. Remélem, hogy a különös együttműködésből kölcsönösen profitáltunk és a megélt tanulságok a segítségünkre lesznek a jövőben!

A gátéri látogatások konzulensei és résztvevői 2011 - 2012

Balázs Mihály építész	építész konzulens
Lányi Erzsébet építész	épületszerkezeti konzulens
Rostás Zoltán építész	kivitelezési konzulens
Palócz Miklós gépészmérnök	gépészeti konzulens
Kemes Balázs építész	építész konzulens

2011.09.24-25. Első látogatás – Előre gyártott, műanyag jurta építése
Kemes Balázs, Medvey Boldizsár

2011.10.14. Második látogatás – Tökszedés
Kemes Balázs, Medvey Boldizsár

2011.11.19. Harmadik látogatás – Istálló hőszigetelése szalmabálákkal
Bánsági Dávid, Holczer Veronika, Kemes Balázs, Medvey Boldizsár

2011.12.20. Negyedik látogatás – Tetőjavítások
Bánsági Dávid, Holczer Veronika, Kemes Balázs

2012.02.26. Ötödik látogatás – Trágyahordás és melegágy készítés
Bánsági Dávid, Kemes Balázs

2012.03.30. Hatodik látogatás – Tanya felmérése
Bánsági Dávid, Kemes Balázs

2012.05.10. Hetedik látogatás – Építkezés előkészítés
Kemes Balázs

2012.05.12 - 05.13. Tanyatúra
Bánsági Dávid, Kemes Balázs

2012.06.28 - 07.01. Nyolcadik látogatás – Házmegerősítés, épületbővítés
Bánsági Dávid, Budai Péter, Kemes Balázs, Magyar Szabolcs, Sztavropulosz Nikoász

2012.10.07. Nyolcadik látogatás – Építkezési egyeztetés
Kemes Balázs

2012.10.21-10.22. Kilencedik látogatás – Házi erőmű hőszigetelése
Bánsági Dávid, Budai Péter, Kemes Balázs, Magyar Szabolcs

165. Nyolcadik Gátéri Látogatás csoportképe

Monori Építőtábor (2012 -) 2014. Közvetlen előzmények

Monor városközpontja mellett, a Bercsényi és Cinka Panna utcák által határolt területen jellemzően fiatal felnőttekből és gyerekekből álló ~500 fős közösség él. A főváros közelségének ellenére a területen nagyfokú munkanélküliség tapasztalható, amit a rossz lakhatási körülmények mellett a mélyszegénység és a társadalmi kirekesztettség súlyosbít. Mindezekben a Magyar Máltai Szeretetszolgálat próbál segíteni. A 2004 óta működő Tabán Integrációs Program keretében a folyamatos jelenlét napról napra, kis lépésekben épít fel meghatározó eredményeket.

Építész munkacsoportunk Bátki Márton - az akkori telepvezető - kérésére 2012 tavaszán kezdett foglalkozni a területtel. A Tabánban tapasztalt élet sok szempontból eltérő törvényszerűségeket mutatott, mint amivel más helyszíneken találkoztunk. Nyilvánvaló volt számunkra, hogy a legégetőbb kérdések a lakhatás és a foglalkoztatás, amelyek az érintettek nélkül biztosan nem rendezhetők. Korábbi tapasztalatokra alapozva ezért egy olyan építési stratégia kialakításába kezdünk, ami a közösségi funkciók fejlesztésén keresztül ezekre a problémákra reagál. Három területet választottunk, ami a meglévő, vagy elindított programokhoz kötődik, illetve ahol kisebb épületek létrehozása reálisan is elképzelhető. Egyrészt felmerült egy közösségi ház létrehozásának gondolata, ami tanodai- és felnőttképzések helyszínéül szolgálhat, valamint egy kisebb műhely megépítése a nők foglalkoztatásának segítésére, harmadrészt pedig egy sportpálya létesítése edzéseket és szabadidős programok lebonyolításához. Elképzelésünk szerint a közösségi funkciók téri fejlesztésével nemcsak a szociális programok további kiterjesztésére nyílna lehetőség, hanem a telepi emberek nagy része is bevonható lenne ezekbe a folyamatokba.

A munka folytatásaként a Középülettervezési Tanszék egyik kurzusán több alkalommal is tervezési helyszínekre választottuk a monori Tabán területét. A hallgatók segítségével több szempontból is meg tudtuk vizsgálni egy-egy témát, majd a tervek közös elemzésével tovább gazdagodott a gondolkodás. Két év elméleti kutatást és tervezést követően úgy éreztük, hogy a munka eredményes folytatásához szükségünk lenne gyakorlati tapasztalatokra a Tabánban. A telepen való megjelenés apropójának egy kisebb épület közös felépítését választottuk. A tervezés előtt egy olyan funkciót kerestünk, ami illeszkedik a kialakult építészeti stratégiába és rögtön a lakhatáshoz is kapcsolódik. Így esett a választásunk a biobrikett szárítóra. A telepvezetők elmondása szerint az egyik legnagyobb problémát a téli fűtés jelenti. 4 ház kivételével a telepi épületekben nincs vezetékcsatlakoztatás, száraz tűzifához pedig szinte senki nem jut hozzá. A háztartások többségében házilag készített kályhákkal fűtenek, amelyekben minden beszerezhető anyagot elégetnek. A Szeretetszolgálat munkatársainak régi elképzelése volt egy olyan foglalkoztatási forma beindítása, amelynek segítségével téli tüzelő állítható elő. A biobrikett programot a Legacy Foundation dolgozta ki a fejlődő országok számára. A kézi technológia lényege, hogy mezőgazdasági és faipari hulladékok felhasználásával tüzelésre alkalmas briketteket lehet készíteni helyben, nagyon alacsony költséggel. Magyarországon Feldmár Nóra ipari ökológus és az Igazgyöngy Alapítvány alkalmazta először ezt a programot a Hajdú-Bihar megyei Toldon. A szintén mélyszegénységgel küzdő faluban több éve folyik a brikettezés nagy sikerrel.

Időközben egy kisebb csoport, az amerikai Fulbright program volt résztvevői csatlakoztak hozzánk. A különböző szakterületről érkező önkéntesek sikerrel pályáztak az Alumni Engagement Innovation Fund 2013 kiírásán, hogy megteremtsék a kezdeményezés anyagi feltételeit. A folytatásban Nóra szakmai segítségével elkészítették a biobrikettezés adaptációját Monorra. Építész munkacsoportunk ezzel párhuzamosan a brikett-száritó tervein dolgozott, illetve az építőtábor szakmai előkészítését végezte.

166. biobrikett szárító hátsó tornáca 2004 Monor

167. kiskomplex prezentáció

2014 – Első Monori Építőtábor

A monori tábor több szempontból is fontos szerepet tölt be a táborok sorában. Az itt tapasztalt nehézségek sok szállal kötődnek a BME Építőművészeti Doktori Iskolájában is kutatott területekhez, így lehetőség kínálkozott arra, hogy több doktorandusz egyéni kutatási munkája kapcsolódjon össze ebben a feladatban. Emellett ez az első olyan helyszín, amelynek építészeti kérdéseit a graduális képzés egyik tervezési tantárgyánál féléves feladatként adtuk ki a hallgatóknak több alkalommal is. Az újításoknak köszönhetően egy léptékel összetettebb feladatra vállalkozhattunk, amelynek előkészítésébe nagyobb helyismerettel kezdhettünk. A nyári építés kettős céllal szerveződött. Egyrészt a lakhatást áttételesen segítő, biobrikett – mint téli tüzelő kiegészítés - előállításához próbáltunk alkalmas téri környezetet létrehozni, másrészt a későbbi építkezések fontosabb elemeit szeretnénk volna kipróbálni a telepen egy kisebb feladat kapcsán.

168. helyszínbejárás

Nemcsak az építési költségek leszorítása miatt, hanem a majdani épületek állagmegóvásának szempontjából, illetve a foglalkoztatási kérdések okán is meghatározó volt a telepi emberek megszólítása. Kíváncsiak voltunk, hogy van-e létalapja azoknak a feltételezéseknek, hogy a helyiek bevonhatóak-e a munkába, milyen képességekkel rendelkeznek, hogyan tudunk velük együtt dolgozni, és milyen bonyolultságú szerkezeti megoldásoknak van itt realitása.

169. USA Nagykövetség látogatása

Bár a Tabán telep mind az érintett hatóságok, mind a település többi lakójának részéről nehezen kezelhető terület, az ő szempontjaik is legalább annyira meghatározóak a jövőt illetően. Érdekel bennünket a véleményük, hogy miben tudunk együttműködni, valamint a végeredményt követő reakciójuk.

A nagyobb lépték természetesen több résztvevőt, komolyabb finanszírozást, több szervezői feladatot és alaposabb felkészültséget is követelt. Mindez a tábor vezetői csapatában is nagyobb létszámot igényelt, valamint összetettebb csapatmunkát. Elengedhetetlen feladattá vált a különböző szponzorok és együttműködő partnerek keresése, illetve bevonása is.

170. talajmechanikai vizsgálat

Az előzőek mellett természetesen több építészeti és műszaki megfigyelésre is szükségünk volt a további munkákhoz, mint a korábbi munkák során. Kutatásaink eredményeként a felszín alatt vastag feltöltés, egy régi személerakóra derült fény. Mivel a tervezett épületek alapozási módját meghatározó módon befolyásolja ez az információ, a mélyebb rétegekről talajmechanikai vizsgálatot készítettünk, a felszín közelében pedig több feltárást is elvégeztünk a szárító építése során.

171. előkészítés

A biobrikett-szárító tervezői csapata az eddigiektől eltérően nem nyilvános hirdetés és kiválasztás alapján szerveződött. Az utolsó műszaki Kiskomplex nevű tantárgyhoz kapcsolódva – ahol ugyanez a telek volt a féléves tervezési helyszín – került meghirdetésre a lehetőség. A kurzust teljesítő hallgatók közül végül 5 fő jelentkezett a munkára, illetve az oktatók közül is többen részt vettek a folytatásban. Maga a tervezés a korábbi táborok előkészítéséhez hasonlóan folyt. A többi egyetemi tantárgy mellett zajlott a munka, melyet heti rendszerességgel tartott konzultációk segítettek. Az elkészült terveket a vizsgaidőszakban megrendezett nyilvános tervismertetőn mutatta be a csapat, ahol az érdeklődők közül gyűjtöttünk segítő társakat az építkezéshez.

172. tagtborzó

A monori építőtábor 2014 nyarán, négy táborszakaszra tagolva folyt. Először a kütűzés és alapozás készült el, majd a beton kötési idejét kivárva a falazás következett, végül a tetőépítést követően az épületasztalos munkák zárták a sort.

Az első táborszakasz június 23. és 29. között, közvetlenül a vizsgaidőszak után került megrendezésre. A 10 fős hallgatói csapatnak a teleptől pár utcára lévő Kossuth Lajos Általános Iskola biztosította a szállást. Az első feladat a terem átrendezése volt. Az asztalokat egymásra pakolva tároló polcokat készítettünk, majd a tornaterem matracával alakítottuk ki a fekhelyeket. A helyzet különlegességét az adta, hogy a telepi gyerekek többségének pont ez az osztályterme, a szülői értekezletek is itt folynak. Vagyis mintha ténylegesen is ők fogadtak volna be minket a munkák idejére.

173. nyitó előadás

A szállás elfoglalását követően mentünk a telepre, ahol a Máltai Szeretetszolgálat munkatársai vezetésével egy bemutató séta következett a Tabánban. A körbevezetés során betekintést kaptunk az itt folyó szociális programokba, emellett sok emberrel találkoztunk, több épületbe is bemehettünk. Drámai volt szembesülni a telepi élet valóságával, és nem volt könnyű hátrahagyni a saját megszokott életkörüzetünket, majd áthangolódni a ránk váró napokra. A délelőtti ismerkedés és a máltai munkatársak építkezést végigkísérő jelenléte nagyon sokat segített ebben.

174. telep bejárás

A tényleges munka délután, az épület kütűzésével vette kezdetét. A helyben talált kerítéslábak és pár kölcsönkért deszka segítségével zsinórállást készítettünk. A telepiek közül sokan – idősök, fiatalok, férfiak és nők - figyelték a távolból a furcsa folyamatot, időnként hangosan biztatva vagy tanácsokkal segítve a csapatot. Visszagondolva a helyzetre, nem lehetett túl bizalomgerjesztő számukra maroknyi csapatunk. Talán csak a mérőműszerek és a profi körfűrész mutatták elszántságunkat.

175. földmunka I.

176. zsalukészítés a hangárban

177. földmunka II.

178. lángosozás a telepen

Másnap reggel nagy meglepetésre ébredtek a helyiek. Nem számított rá senki, hogy visszajövünk, azt meg végképp nem gondolták, hogy 8 órakor elkezdődik a fegyelmezett munka. Szokatlan látványt jelentett a megérkező teherautó is, ami az első szállítmány építőanyagot hozta. Miután lepakoltuk a hosszú deszkákat a platóról, két csapatra váltunk, és párhuzamos munkába fogtunk. A hangárban elkezdődött a vasbeton alaphoz szükséges zsaluzat összeállítása, kint pedig egy ellenőrző mérés után megindult az alap kiásása. Ekkor érte a telepieket a következő meglepetés. A táborozó csapat lány tagjai ugyanúgy nekifogtak a nehéz fizikai munkának, mint a fiúk. Nem csak fűrészeltek és szegeltek, hanem ástak, csákányoztak, sőt talicskáztak is. Mindez addig elképzelhetetlen volt a tabániak számára. Nem csoda, hogy futótűzként terjedt a hír. Talán félóra sem telt el, amikor egy helyiekből verbuválódott pár fős fiúcsapat érkezett segítőnek. Ezzel vette kezdetét az előítéletek kölcsönös megszűnése.

Új társaink átvették a nehéz fizikai feladatokat, a lányok pedig válogatni kezdték a kiásott anyagot. Kupacba gyűjtötték a szemetet és a törmelékét, egy másikba a még használható tégladarabokat, a földet pedig a telken egyengették el. Elsőre ezeket a munkarészeket is nagy értetlenség fogadta. Mivel az utcában nincsen vízelvezető csatorna, és ez a terület a legmélyebben fekvő rész, az esők folyamatosan sártengerré alakították az udvart. A helyzetet egy vékony feltöltéssel próbáltunk segíteni, amelynek pozitív eredménye a csapadékos időjárásnak köszönhetően a következő napokban rögtön érezhető volt. A téglakupac is hamar természetes halommá alakult. Akadt is rá jelentkező, aki cserébe egy napi munkát ajánlott. A maradék szemét mennyisége így töredékére csökkent, nagyon sok költséget megtakarítva így az elszállítatásnál. A nap végére elkészült a 60 m²-es felület 20 cm vastag kiásása, ami már sokkal látványosabb eredmény volt, mint az előző napi zárás. Nem csoda, hogy időközben észrevétlenül duplázódott meg az önkéntesek száma.

A következő nap a táborozóknak hozott váratlan meglepetést. A telepiek beszerverték egy bobcat-es ismerősüket, hogy segítsen az alap további kiásásában. Nagy lendületet vett ezzel az építkezés, délre elkészült az alapgödör, estére pedig az első szállítmány mosott kavics is a helyére került. Egyre jobban érzékelhetővé vált az épület mérete, amit a helyszínrre érkező teherautók jelenléte is megerősített. A napot újabb meglepetés zárta. A helyi asszonyok kemencében sütöttek lángost az egész csapatnak. Érzékelhetően nőtt a lelkesedés, egyre inkább magáénak érezték a feladatot. Még vacsora közben is a következő napot tervezgette a népes társaság.

179. elkészült kavicságy

180. lemezalap vasszerelés

181. lemezalap betonozás

182. elkészült lemezalap

A következő napokban szépen haladt tovább a munka. Megérkezett a következő adag mosott kavics, ami folyamatos tömörítés mellett került a végső helyére. Így alakult ki a vasbeton lemezalap alatti felület, amit geotextíliával takartunk le, hogy a higecementlé ne folyjon a rések közé a betonozásnál. Időközben a zsaluk is elkészültek a hangárban. Az egyes oldalak összehevedezett deszkafelületeit előbb egymáshoz erősítettük, majd a hatalmas keret sarkait a megfelelő helyre igazítottuk a zsinórállás segítségével. Ekkor értette meg mindenki, hogy mire is jó az elsőre furcsának tűnő segédrendszer. Segítségével számunkra is meglepő pontossággal sikerült a kitűzés, a két átló milliméterre egyezett az ellenőrző mérésnél.

Minden napra jutott valami újdonság, és az építkezés híre is egyre jobban terjedt a városban. Nemcsak a napi ebédszünetekben – az ebédet az egyik belvárosi étteremben kaptuk –, hanem a munka utáni séták alkalmával is leszólitgattak bennünket a monoriak, hogy a munkánk céljáról és az építkezés állásáról kérdezhessenek. Láthatóan beszédtemáv alakult a telepi építkezés, sokan latolgatták, hogy milyen eredménnyel zárul majd a munka. Egyik nap még a vaskereskedés vezetője is meglátogatott bennünket. A lemezalap vasalásához rendelt vashálót saját maga hozta el, hogy megnézzé az építkezést.

A zsaluk beállítása után a dúcolás következett. A munkarész különlegességét az adta, hogy a megtámasztást biztosító deszkákat a szokásosnál hosszabb darabokból készítettük. Azért volt erre szükség, hogy a betonozás után még fel lehessen őket használni, hogy ne keletkezzen hulladék. Az alapot ásó csapat a munka végétével három részre vált. Páran a dúcolást készítőkhöz csatlakoztak, páran egy kerítés és egy járdaalap kiásásába kezdtek, míg a többiek a vasszerelésben segítettek. A gördülékeny munka ellenére is kétnapos csúszásban voltunk az első napok esőzései miatt. Ezért elhatároztuk, hogy megpróbáljuk csökkenteni a lemaradást, így a tervezettnél tovább dolgoztunk esténként. A telepiek is velünk maradtak, vállalták a pluszmunkát. Az asszonyok különböző süteményekkel igyekeztek fenntartani a lelkesedést, a vasak kötözésénél pedig már a gyerekek is segítettek. Végül rendben elkészült a munka, de a betonozást egy újabb eső miatt el kellett halasztani.

A betonozásra végül az első táborszakas után két nappal került sor. Mivel csak pár hallgató tudott maradni a hosszabbításra, a helyiek komoly brigádost állítottak ki a munkához. Szükség is volt az erősítésre, hogy a közel 20 m³ betont sikerüljön bedolgozni. A helyiek segítségével végül minden rendben elkészült.

183. raklap készítés

A beton kötése miatt közel egy hónapos szünet következett. Ebben a négy hétben került megrendezésre másik két tábor, amelyek helyszíne a perbáli Gyermekotthon volt.

Az építőtábor a második 14 fős és a harmadik 9 fős táborzakasszal folytatódott augusztus 6. és 31. között Monoron. Az új csapatokkal is az iskola tantermében laktunk, és szintén egy-egy telepi séta előzte meg a táborokat.

184. falazás I.

A munkakezdést ezúttal váratlan nehézségek akadályozták. Nem érkeztek meg a pályázaton megnyert pénzüsszeg következő részletei, így nem tudtuk kifizetni a folytatáshoz szükséges építőanyagokat. Ehhez még társult a rossz időjárás is, ami értékes félnapokat vett el a táborból. Az esőszüneteket kihasználva kiszalutuk a vasbeton lemezalapot, és megtisztítottuk a felületét. Óvatosan lebontottuk a deszkákat a betonról, kiszedtük a csavarokat, majd lecsiszoltuk a betonozás nyomait a faanyagról, végül méret alapján kiválogattuk a darabokat. Az eső alatt a hangárban dolgoztunk, a zsalu deszkáiból feles méretű raklapokat építettünk a frissen beindult brikettezéshez, ezzel párhuzamosan a különböző falkötő vasakat gyártottuk le. Megfelelő méretre vágtuk a laposvasakat, majd a szükséges hajlításokat és lyukasztásokat készítettük el minden darabon.

185. falazás II.

Végül pár nap elteltével visszatért a jó idő, és megérkezett az első pénzüsszeg is, amiből megvehettük a folytatáshoz közvetlenül szükséges anyagokat, így újra elkezdődhetett az érdemi munka. Ismét kisebb csoportokban dolgoztunk. Páran kitzűzték a falak helyét, egy másik csapat a bitumenes lemezszigetelést vágta megfelelő méretű szalagokra, amíg a többiek sablont gyártottak a téglavágháshoz, illetve a falazást készítették elő. A következő munkafázisban kitzűztük a falsarkokat és az első téglák szintbeállítását után kezdetét vette a falazás. Az első hat sort és a később beépített konzolokat fagyálló klinkertéglából készítettük, hogy jobban bírják a nagyobb csapadéknak kitett helyzetet. Az első hat sor másik különlegességét az adta, hogy a harántfalak vízszintes habarcsrétegei nem egyenlő vastagságúak voltak. A lemezalap felső síkját 3 cm-es lejtéssel készítettük, hogy lefolyjon a külső felülelekről az esővíz. Ezt a lejtést az egyenletesen vastagodó alsó habarcsrétegek vették fel.

186. falazás III.

Miután elkészült a lábazati zóna, a függőleges falkötő vasak beállítása következett. A vasak a téglasorok függőleges fugáiba kerültek úgy, hogy alsó végüket elhajlítottuk. A következő falrészeczet ezután ezekre az elhajlított acéllapokra ültet rá, hogy leterheljék azokat. Ennek a megoldásnak a segítségével kötöttük le a később a tetőszerkezetet.

187. tetőszerkezet építése

A falépítés további része öt csoportban zajlott párhuzamosan. A hallgatók és a telepiek is két-két falazó brigádot alkottak, amelyeket egy ötödik csoport szolgált ki habarccsal, illetve téglákkal. Mivel mindenki a munka során tanult meg falazni, az első sorok még lassan haladtak, nemegyszer kellett visszaszedni jó pár téglát. A kezdeti ügyetlenkedésen túljutva, látványosan emelkedni kezdtek a falak. A tanulást egy helyi szakoktató, Krizsanics Ádám-Tibor segítette, aki egyben az építkezés műszaki vezetője is volt. Időközben rendeződtek a pénzügyi nehézségek, így megérkeztek a hiányzó anyagok és elkezdheték a munkát azok a kőműves mesterek, akikről eredetileg az oktatást reméltük. Sajnos a kezdeti csúszást nem lehetett behozni, ezért egy héttel tovább tartott a tábor. A tábor Facebook oldala messzire vitte az építkezés jó hírét, így a plusz héten is voltak önkéntesek. Segítségükkel sikerült befejezni a falazást és a hagyományos faszervezetű tető építését. Az elmaradt befejező munkálatokat – elektromos szerelést, ajtók felrakását, szárítópólc összeállítását és a környezet rendezését – végül egy hétvégi ráadástáborban és pár önkéntes nap során végeztük el.

188. elkészült szárítópólc

A munkát természetesen az átadó ünnepség zárta, ami rendhagyó módon két alkalommal és két helyszínen került megrendezésre. Előbb a telepen a biobrikett-száritó épületét avattuk fel, majd Budapesten a Magyar Építőművészek Székházában az együtt töltött heteket idéztük meg a közös munkát dokumentáló könyv és kisfilm bemutatójával. Mindkét eseményen részt vett a teljes stáb, a telepi önkéntesek és az egyetemisták közös csapata.

189. átadó Monoron

Az építési stratégia nulladik lépéseként, egy kísérleti építkezés során valósult meg a biobrikett száritó 2014 nyarán. Az egyetemi hallgatókból és telepi lakókból létrejött csoport meghívott mesterek irányítása mellett hozta létre azt az épületet, amiben ipari- és mezőgazdasági hulladék felhasználásával fűtésre használható briketteket lehet készíteni. A kicsi beruházás számos ponton igazolta az építési stratégia életképességét: 1. Az építőtábor közösségformáló szerepe közvetlen és közvetett formában is megmutatkozott. Egyrészt az építésben közvetlenül résztvevők - a telepvezető visszajelzése alapján - azóta is sok dologban segítik egymást, másrészt a sikerek láttán a városiak közül is egyre többen támogatják a brikettezést. 2. Fontos visszajelzés, hogy az elkészült épület komolyabb felügyelet nélkül is ugyanolyan állapotban van és nagy megbecsülésnek örvend, ami sajnos a korábbi fejlesztések nem mindegyikénél mondható el. 3. A brikett program ugyanakkor hasznos elfoglaltságot biztosít azoknak, akik éppen állás nélkül vannak, illetve kézzelfogható segítséget nyújt a lakhatásnál a téli tüzelő szempontjából.

190. kiállítás megnyitó

191. monori tábor csoportképei a; b; c; d;

A Monori Építőtábor szervezői, segítői és résztvevői (2012 -) 2014

Szervezők

Fazekas Katalin, Fejérdy Péter, Holczer Veronika, Kemes Balázs, Oroszlány Miklós

Magyar Máltai Szeretetszolgálat

Bátki Márton, Gál Ilona, Juhász Katalin, Kiss Dávid, Lantos Szilárd, Oláh Zsolt, Szarka Gábor

Fulbright Alumni

Fazekas Katalin (projekt koordinátor), Oroszlány Miklós (projekt koordinátor)
Dezső Linda, Dr. Botos Barbara, German Daniel, Jr. Garrett Roger, Losonczy Anna, Márton Zsófia, Olti Máté,
Pótschy Szabolcs, Richter Júlia, Szendrői László, Tarnai Dóra, Túry Krisztina

Terv

Fazekas Katalin, Fejérdy Péter, Kemes Balázs, Oroszlány Miklós, Vilics Árpád
Egyed Veronika, Földi Dóra, Iszak Bálint, Nagy Orsolya, Polarecki Tamás

Konzulensek

Bátki Márton (szociális munkás), Feldmár Nóra (ipari ökológus), Görög Péter (talajmechanikus), Hegyi
Dezső (statikus), Krizsanics Ádám-Tibor (műszaki vezető), Páricsy Zoltán (épületszerkezeti szakértő),
Szikra Csaba (épületgépész), Takács Bence (geodéta)

Tábor résztvevők

Kemes Balázs (táborvezető), Soltész László (segédvezető), Sztavropulosz Nikolász (segédvezető),
Ali Dorina, Bognár Melinda, Buella Csaba, Csapó Viktória, Dombrovsky Zsófia, Fazekas Katalin, Fejérdy
Péter, Fekete Csilla, Grätz Sarolt, Iszak Bálint, Miklós Zsófia, Farkas Anna, Kovács Lili, László Tamás,
Lévay Áron, Löw Márton, Madura Fruzsina, Megyesi Gabriella, Nagy Balázs, Nagy Diána, Nagy Stefánia
Novák Zsanett, Oroszlány Miklós, Polarecki Tamás, Schmotzer Vilmos, Szabó Máté, Szigeti Anett Kata,
Tóth Zoltán András, Veres Laura, Vilics Árpád, Virág István, Zalavári Sára, Z Szabó Márton,
minisztériumi önkéntes és kisfia

Monori segítők

Gulyás Béla (Bélu), Gulyás Lacika (Kingkong), Gyenes Ferenc (Feribá), Horváth Norbert (Norbi), Kállai
Krisztián (Apu), Kolompár József (Luszió), Oláh Gábor (Perverz), Oláh József (Szaki), Oláh Józsefné
(Jolika), Oláh Krisztián (Krisztián), Oláh Mihály, Oláh Mihály (Kis Misike), Oláh Mihály (Nagy Misike), Seres
Gábor (Bubó), Seres Gábor (Kis Bubó), Szőnyi Csaba (Csabi), Vidák László (Cukorbeteg)

Meghívott mesterek

földmunkagép kezelő: Varga Péter; kőművesek: Kovács Miklós és Nagy Mihály; ács: Furi Nándor;
épületvillamosági és biztonságtechnikai szerelők: Cserni András, Gáspár István, Kemes Zsolt, Kis István;
lakatosok: Baksa Sándor, Szalados Tibor

Fotó-videó

Képkocka, Nagy Stefánia, Tábor résztvevők

Támogatók

Alumni Engagement Innovation Fund, Amerikai Nagykövetség, Magyar Máltai Szeretetszolgálat, Magyar
Művészeti Akadémia, Beton Partner, BME Építésmérnöki Kar – Középülettervezési Tanszék, BME
Építőművészeti Doktori Iskola, BME Építőmérnöki Kar – Általános- és Felsőgeodézia Tanszék, Théta
Hungária Kft., Kossuth Lajos Általános Iskola Monor, Gyümölcstárhely, Tutor Alapítvány

Összegzés

A táborok alapvetően az oktatás miatt indultak, legalábbis azzal a szándékkal, hogy kiegészítsék vagy fejlesszék azt. Am sokkal nagyobb sikereket hoztak, illetve eredményeket értek el, mint azt a kezdetekkor gondoltam volna.

Azoknak a táborozóknál, akikkel később más tervezési tárgyak oktatása során találkoztam, a legtöbb kérdés már nem volt kérdés, míg másoknak hetekbe telt ugyanannak a problémának a megértése. Amiatt, mert a feladat valóságos volt, a hallgatók felelősségteljesen fogtak hozzá a munkához, ami a képzés során nem mindig van így. A táborban megszerzett tapasztalat, az emberi kapcsolatok kitágulása, a valóság más nézőpontból való megismerése nagyot változtatott a résztvevőkön, mely az egyetemi feladataik teljesítésére is pozitív hatással volt. Nagyon fontos dolog - amire én korábban nem gondoltam - az utánpótlás kérdése. Azok a hallgatók, akik 2008-2009 táján elkezdtek velünk táborozni, mostanra felnőttek, diplomások. Sokan közülük részt vesznek az oktatásban, és vannak közöttük olyanok is, akik már önálló táborokat szerveznek.

A közös építések - ahogy már korábban is említettem - számos emberi előítéletet szüntettek meg. A helybeliek rendre kérdezősködve jöttek hozzám az egyes helyszíneken, hogy hát milyen ez az egyetemista csapat? Soha nem rúg ki a hámból? Hogy van az, hogy az egyetemisták dolgoznak, pedig nem is gondolták, hogy tudnak dolgozni? Viccesen hangzik, de tényleg ez a valóság! Azzal, hogy építészhallgatók szerszámot fognak a kezükbe, nemcsak a szakembereket lepik meg, hanem a helyieket is. Hitelesen mutatják meg, hogy képesek nemcsak tervezni, hanem tenni érte fizikailag is, hogy a gondolatukból valóság legyen.

A táborok során nagyon szigorú ütemben, napirendben és heti rendben végeztük a munkákat. Minden napszaknak megvolt a szerepe és ezáltal valami elfeledett dolgot tudtunk közvetíteni a helyieknek. A délelőttnek és a délutánnak a különbségét, a hétköznapiaknak és az ünnepnapoknak a fontosságát. Azt vettük észre így visszajárva ez egyes helyszínekre, hogy próbálják átvenni és másolni azt, ahogy szerveztük a saját táborainkat. Magukat kisebb csoportokra osztják, és hozzájuk hasonlóan változtatják egymást a különböző feladatokon. Ezáltal sokkal eredményesebben tudják végezni saját munkájukat. Nem mondtuk nekik, valahogy ellesték...

Igaz a bölcsesség: Tanítani szóval is lehet, nevelni csak példamutatással.

Azt gondolom, egyre jobban kirajzolódik, mit értek az összefogásban rejlő lehetőségek alatt. Kell egy megfelelően előkészített és jól megfogalmazott közös cél azért, hogy valami megmozduljon. Az építés pedig nagyon jó apropó, mert maradandó. Az emberek, akik megélték a közös munkát, nem az egyetemistákat emlegetik, hanem hogy ott voltunk együtt. Lám-lám, ha csak ennyit teszünk valamiért, már akkor el lehet érni dolgokat. Mivel általában nem volt komolyabb támogatásunk, nagyon kicsi összegekből kellett dolgoznunk. Fontos volt ezért, hogy az eltervezett építések olyan megvalósító lépésekben készüljenek el, ahol minden egyes fázis kerek egész elem. Cél volt az is, hogy az elkészülő fázisok ne egyszerűen összeadódjanak, hanem az értékük négyzetes arányban növekedjen.

Mindent egybevetve úgy gondolom, hogy érdemes ezen az úton tovább haladni, mert számos problémára találhatunk megoldást közösen.

1. tézis

Az eredményes közösségi építésekhez működő közösségekre van szükség, amihez elengedhetetlenek az alkalmas „vezetők”.

192. pajtaszínház 2010 Valkonya

„Nem tudom, hogy van-e valkonyai közösség, de nagy erővel azon vagyunk, hogy legyen. Inkább azt mondom, hogy vannak egyre többen olyanok, akiktől nem idegen a közösségi gondolkodás és cselekvés. De még sok minden feladat előttünk áll, hogy valóban közösségként nevezhessük magunkat.”⁶

Turcsik György, atya 2012

2. tézis

Gyökeres változásokat nem lehet elérni az építéssel érintett emberek bevonása nélkül, amihez jó eszköz a közösségi funkciók fejlesztése.

193. biobrikett szárító építése 2014 Monor

„Minden közösségben megvannak azok az emberek, akik szinte bármilyen lehetőséget megfognak – hogyha van - hogy bármi jobb legyen.”⁷

Feldmár Nóra, ipari ökológus 2014

3. tézis

A közös építések csak akkor lehetnek sikeresek, ha a létrejött eredményt mindenki egyformán a magáénak tudja érezni.

194. pajtaszínház építése 2010 Valkonya

„A közös munka biztos hogy segít, mert valamikor itt az emberek kalákában csináltak mindent - tehát a krumplicsészéstől kezdve a kukoricaszedésig - akkor olyan nagyon-nagyon jó hangulat alakul ki. Ebből indultunk ki mi is. Egyrészt a hangulat végett is nagyon jó, a közösség építés végett is nagyon jó, meg magukénak érzik azt, amit építettek. [...] a későbbiekben is úgy vigyáznak rá, hogy ezt mi csináltuk, tehát a miénk.”⁸

Rejtélyiné Nagy Gabriella, polgármester 2012

4. tézis

Csak a hely specifikus, valódi igényekre tervezett épületek képesek meghatározó módon segíteni egy közösség életét.

195. kukoricagóré építése 2013 Perbál

„Az gondolom - mind az Úri Szabó - helyre szabott épületeket kellene produkálnunk. Hogyha azt szeretnénk, hogy ezek természetes módon igazodjanak a környezetükhöz, akkor az egyéniségnek, az egyéni stílusjegyeknek a lehető legjobban hátrébe kéne szorulniuk ”⁹

Karácsony Tamás építész 2009

5. tézis

A közösségi építésekénél kulcsfontosságú a meglévő lehetőségek felhasználása, valamint a takarékos és időtálló megoldásokra való törekvés.

196. biobrikett szárító építése 2014 Monor

„Az anyagi szűkösségekben, nem kizárólag sajnálatos tény, hanem lehetőséget is találtunk. Valljuk, hogy a minőség, elsősorban hozzáállás kérdése, kellő szakmai felkészültséggel, minden építészetté, az egyént és a közösséget felemelő minőséggé válhat. ”¹⁰

Fejérdy Péter, építész 2012

6. tézis

Az egymásra épülő, de önmagukban is használható megvalósítási fázisok az egyes építések alapját jelenthetik.

197. terápiás kiskert 2012 Perbál

„ A hosszú távú programok szép lassan, kicsit láthatatlan módon érik el az eredményüket. Egy ilyen építésnek azért nagyon nagy ereje van, hogy megvalósul valami és nagyon erősen helyben létre tud hozni változásokat. “¹¹

Oroszlány Miklós, építész 2014

7. tézis

A normál építészeti munkákhoz képest hosszabb jelenlét hitelességet ad, ami a javaslatok elfogadását nagyban segíti.

198. biobrikett szárító polc 2014 Monor

„ Én ezt tanultam tőletek - amiért nagyon hálás vagyok – hogy baromira érdemes előtte átgondolni, és ne legyek lusta levenni egy ceruzát meg egy papírt, és kimatekolni egy picit. Tartson az átgondolás 10 perccel tovább, mert 10 évet fogok hosszabbítani az életemet! “¹²

Oláh Zsolt szociális munkás

8. tézis

A közösen végzett munka számos előítéletet szüntet meg, amelyek nem egyszer az építések valódi akadályát jelentik.

199. kukoricagóré lécezése 2013 Perbál

„ Ez egy nagyon jó együttes. Fiatal hallgatókat bevonni a munkába és rendszerességgel utánkövetni az épületek sorsát, és ez még pedagógiailag is nagyon jó dolog. (Továbbra is azért elég kirekesztve vannak a sérült emberek. Olyan mértékben sérült embereket, mint akik például Perbálon laknak, az emberek zöme nem is lát. Ez szerintem egy nagyon jó ismerkedés és ezt is jelzik vissza a hallgatók.) Nagyon jó élmény számukra ott lenni és akár együtt dolgozni az enyhébben sérültekkel, emberi kapcsolatokat létesíteni. Az ő attitűdjük a sérültek irányában megváltozik. ”¹³

Dr. Bartholy Judit, egyetemi tanár

9. tézis

Az önmagukban is működő rendszerek létrehozásának célja meghatározó szempont kell legyen az építésekénél.

200. istálló hőszigetelése 2012 Gátér

„ Az ENSZ révén aztán kijutottam Közép-Amerikába, mindig háborús helyekre. Éppen Nicaraguában dült a háború és ott kérték, hogy ugyanezt a projektet valósítsam meg. Chinandegaban, a Csendes-óceán partján építettem fel egy hasonló Mezőgazdasági iskolát. Nagyon fontos, Mezőgazdasági iskolát! A segélyszervezeteknek nem halat kell adniuk, hanem hálót! Hát ez régi igazság... ”¹⁴

Reischl Gábor építész 2007

Mestermunka bemutatása

A 2009-es év egyik tavaszi vihara erősen megrongálta a Perbáli Gyermekotthon kukoricagóróját. Az intézmény nehéz életkörülményei és erősen kiszolgáltatott helyzete nem tette lehetővé a hibák sajátkezű javítását, ezért a tervezők - Janesch Péter és Karácsony Tamás – önkéntes segítők toborzását határozták el. Személyes ismeretség miatt és korábbi hasonló munkák okán kaptam tőlük a felkérést a helyreállításra. Így indultak a perbáli építőtáborok, amik nemcsak a hozzám kötődő többi táborra, hanem saját szakmai pályafutásomra is nagy hatással voltak.

helyszín: A 2000-es évek közepétől kezdődő különböző, külső gazdasági változások felborították a Gyermekotthon addig egyensúlyban lévő belső helyzetét. Hatásukra az élet természetes szabályait a napi túlélés törvényei irták felül. Emellé párosult, hogy megfelelő és hozzáértő gondnok hiányában elmaradtak az alapvető karbantartási munkák, így nemcsak a gazdasági, hanem a lakóépületek állapota is erősen leromlott. A kukoricagóré helyreállítása miatt indult táborok a legfontosabb felújítások elvégzése mellett ezért kisebb fejlesztésekbe kezdtek. Sok apró, egymásra épülő lépés segítségével próbálták visszaállítani az élet egyensúlyát. Öt év után, 2013-ban jutott el oda a folyamat, hogy újra szükség lett a góréra.

illeszkedés: A méltán híres Perbáli Épületegyüttes meghatározó elemét jelentette a hajdani kukoricagóré. Az országúton ide érkezőt ez az épület köszöntette, idővel a Gyermekotthon szimbolikus jelképévé vált. Eldőlését, majd bontását követően karakteres épített aurája továbbra is érzékelhető volt. Illeszkedve a meghatározó hagyatékhoz és a helyre jellemző építészeti karakterhez, úgy kellett megfogalmaznom az épületet, hogy az magán hordozzon valamit, „ami pontos idő meghatározó”¹⁵ és közben elfogadja a megmaradt vasbeton alapozás által kijelölt téri helyzetet, kötöttséget.

újítás: A kukoricagóré nagyon sok tulajdonságot örökölt elődjétől. Megtartotta annak téri helyzetét, alaprajzi méretét, légies könnyedségét, feszes egyensúlyát, valamint tektonikus felépítettségét. Konstrukciója viszont sokban különbözik a korábitól. A tartószerkezetet jelentő favázat azonos vastagságú vasbeton pengék kompozíciója váltotta fel. A szél dinamikus terhének jobban ellenálló rendszert az alapokhoz való lehorgonyzás mellett saját súlya is rögzíti. A falakat és a padlót alkotó, hagyományos lécezés 8 darab horganyzott acél váz keretezi és kapcsolja a vasbeton elemekhez, az előre kialakított nütök segítségével. A középső merevítő fal kiváltásával egy összefüggő térré alakult a belső, amit a végeken elhelyezkedő ajtók tárnak fel.

Az építés illeszkedik az építőtáborok sorába, azok egyik meghatározó elemét jelenti. Maga a munka az egyetemistákkal és a helyiekkel közösen, a korábbiakhoz hasonló módon folyt. Három táborra, illetve egy ráadás hétvégére tagolódott. Először a dűcszerkezet készült, majd a zsaluépítés, vasszerelés és betonozás zajlott, végül a kizsaluzást követően a faanyag válogatására és eltárolására került sor. A ráadás hétvégén pedig a lécezés került a helyére. A megszokottaktól egyedül az előkészítés tért el. Mivel mestermunkámnak választottam az új kukoricagóré - a szabályzat megköveteli, hogy önálló terv legyen a kiválasztott épület – ez alkalommal szerepet cseréltünk a hallgatókkal, ők voltak a konzulensek én pedig a tervező.

Tudatosan választottam a legkisebb, hozzám kötődő megépült munkát. Olyan alkotást kerestem, ami nemcsak a táborokat foglalja magába, hanem az eredetileg kutatott illeszkedő építészettel kapcsolatos valamennyi megfigyelésemet is sűríti, amivel az elmúlt években foglalkoztam.

201. kukoricagóré 2013 Perbál

Szakmai önéletrajz, publikációs lista, műjegyzék

2007-ben diplomáztam a BME Építészmérnöki Karán. Mesterem, Karácsony Tamás irodájában dolgozhattam tovább, majd ezzel párhuzamosan felvételt nyertem az egyetem posztgraduális (DLA) képzésére is, amelyet 2011-ben abszolutóriummal befejeztem. Közben a BME Középülettervezési Tanszék munkatársa lettem, ahol az oktatási tevékenységem egyik, mára legjelentősebb része a nyári építőtáborok lebonyolítása lett. Ezen táborok alatt egyszerű, alacsony költségvetésű építmények tervezése és önerős megvalósítása zajlik. Mindig fontos tényező az adott közösséggel való együtt gondolkodás, közös munka. Az így létrejött alkotások legfontosabb eredménye talán a helybéli közösség önálló, saját életét berendező alkotói energiáinak beindítása.

Tanulmányok:

2007-2011 BME Építészmérnöki Kar, DLA Mesterképző Program
 2007 Diploma
 2003 Gesamthochschule Kassel
1999-2007 BME Építészmérnöki Kar

Díjak, ösztöndíjak:

2013 Príma Junior díj
2007 DLA ösztöndíj
2003 Erasmus ösztöndíj
2002 Graphisoft ösztöndíj

Munkahelyek, beosztások:

2011- BME Építészmérnöki Kar, Középülettervezési Tanszék, tudományos segédmunkatárs
 2008-2011 BME Építészmérnöki Kar, Középülettervezési Tanszék, egyetemi tanársegéd
 2007- Karácsony Építész Iroda Kft. - építész munkatárs
 2006-2007 Tér Alkotó Stúdió - szakmai gyakorlat
 2003-2006 Karácsony Építész Iroda Kft. - szakmai gyakorlat

Eddigi oktatói tevékenység (oktatott tárgyak):

2015- Komplex tervezés tárgy konzulense, BME Középülettervezési Tanszék
 2015- Középülettervezés című tárgy konzulense, BME Középülettervezési Tanszék és tankörvezető
 2014 Diplomatervezés meghívott konzulense, SZIE Győr
 2014- Tanszéki terv 3 című tárgy konzulense, BME Középülettervezési Tanszék
 2014 Tanszéki terv 1 című tárgy konzulense, BME Középülettervezési Tanszék
 2014- Kiskomplex című tárgy tanszéki tárgyfelelőse, BME Középülettervezési Tanszék
 2013- Kiskomplex című tárgy konzulense, BME Középülettervezési Tanszék
 2012 Kultúra és építészet című tárgy konzulense, BME Középülettervezési Tanszék
 2012 Alkotóhét meghívott konzulense, BME Középülettervezési Tanszék
 2012-2013 Középülettervezés című tárgy konzulense, BME Középülettervezési Tanszék
 2010- Diploma opponens, SZIA Győr
 2010- Térkompozíció című tárgy tárgyfelelőse, évfolyam felelőse, BME Középülettervezési Tanszék
 2009-2012 Tanszéki terv 3 című tárgy konzulense, BME Középülettervezési Tanszék
 2008- Alkotóhét meghívott konzulense, SZIE Győr
 2008- Építészet alapjai című tárgy konzulense, BME Középülettervezési Tanszék, tankörvezető 2009-
 2007- Térkompozíció című tárgy konzulense, BME Középülettervezési Tanszék, tankörvezető 2008-
 2001-2002 Ábrázoló geometria 1. és 2. című tárgyaknál demonstrátor, BME Építészeti Ábrázolás Tanszék

Szakmai és tudományos (művészeti) munkásság:

2015 MNG meghívásos nemzetközi tervpályázat – 2. díj
(Balázs Mihály és a BME Építészmérnöki Kar közös csapatában)
 2015 Székesfehérvár Ybl Miklós Emlékház 2014 pályázat – megvétel
(Fekete Csillával, Órley Balázssal és Vesztergom Ádámmal)
 2012 Épített Közösség című konferencia szervezése és lebonyolítása
(Antal Gabriellával, Fazekas Katalinnal és Somogyi Krisztinával)
 2012 13. Nemzetközi építészeti Biennálé Magyar Pavilonjának kurátori ötletpályázata
(Antal Gabriellával, Fazekas Katalinnal és somogyi Krisztinával)
 2011 Eger, Bárany Uszoda felújítás – építészeti pályázat
(Karácsony Tamással és Vesztergom Ádámmal)
 2011 Budapest, Illeszkedés és újítás, Szent György tér és környéke, Budai vár
 meghívásos DLA tervpályázat
(Árva Józseffel, Balogh Emesével, Fodor Judittal, Franciscs Lászlóval és Vesztergom Ádámmal)
 2010 Budapest, Csepel Művek kijelölt területek rehabilitációja, integrációja a városi szövetbe -
 meghívásos DLA építészeti ötletpályázat - 1. díj
(Marosi Bálint felkért mester mellett Jósza Ágnessel, Tatár-Gönczi Orsolyával, és Volf Klaudiával)
 2009 Székesfehérvár Nemzeti Emlékhely fejlesztése építészeti ötletpályázat - megvétel
(Karácsony Tamással és Vesztergom Ádámmal)
 2009 Skála-Metró DLA ötletpályázat - megvétel
(Meditz Annával, Losonczy Annával és Vesztergom Ádámmal)
 2008 Budapest, Szépművészeti múzeum bővítésének meghívásos pályázata - 1. díj
(Karácsony Tamás, Sebők Ildikó, Selényi György, Gerszenyi Tibor vezetésével, Földi Tímea, Pásztor Ádám és Pukánszky Gabriella mellett)
 2008 Dunaújváros, Papírgyár irodaépület – meghívásos DLA tervpályázat - megvétel
(Batári Attilával, Bujdosó Ildikóval, Erdei Istvánnal, Szövényi Annával, Török Bencével)
 2007 Kecskemét belváros rehabilitációja - DLA ötletpályázat – különdíj
(Batári Attilával, Erdei Istvánnal és Kovács Noémivel)
 2005 Bercsenyi Kollégium átalakítása - hallgatói pályázat - BME, Budapest - 1. díj
(Oláh Gergellyel, Pap Ádámmal, Quintus Alexxel, Régner Kingával, Sárkány Bencével és Vesztergom Ádámmal)
 2005 Szakrális kocka – OTDK SZTE.JGYTFK, Szeged - 2. díj
 2004 Szakrális kocka – TDK BME, Budapest - 1. díj
 2004 Workshop – Sevilla, Spanyolország
(Vukosavljevic Zoran vezetése mellett, Baranyai Balázssal, Hajnal Ödönnel és Török Áronnal)
 2003 Valkonyai alkotótábor *(Reischl Gábor, Benárd Aurél és Fáczányi Zsuzsa vezetésével)*
 2003 Áttünések – TDK BME, Budapest - dícséret
 2003 Glasüberdachter Gehweg - hallgatói pályázat - Kassel, Németország – különdíj
(Eszter Gonzalezszel és Fabio Schillacival)

Kiállítások, publikációk:

2015 Krakkó CCC2015 konferencia
(*Monor biobrikett szárító*/Fazekas Katalin és Oroszlány Miklós előadásában)

2015 Székesfehérvár Ybl Miklós Emlékház 2014 pályázat
Határhelyzetek kapujában – publikáció az építészfórumon
Cikk: *A „pro” / Biobrikett szárító – Monor, Tabán, in: Metszet, 2015/1, 12-13. old.*

2015 MMA kiadvány – Biobrikett szárító

2015 Piliiscsaba - Önkéntes munka, mint önismereti iskola című előadás

2014 Demokrácia éjszakája - Papírbrikett szárító, Monor c. előadás
(*Fazekas Katival, Oroszlány Miklóssal*)

2014 Designe évkönyv részvétel
(megjelenés alatt)

2014 Biobrikett szárító, Monor Tabán – építőtábor 2014 c. dokumentumfilm
<https://www.youtube.com/watch?v=0erxvJQSRg8> (2014.12.06.)

2014 Biobrikett könyv 5. fejezet - *Hallgatói táborok* címmel és 13. fejezet – *Biobrikett manufaktúra* címmel
hu: ISBN 978-963-08-7701-5; eng: ISBN 978-963-12-1167-2

2014 Biobrikett szárító - Monor építőtábor/Biobriquettebuilding - Monor Designbuild c. könyv szerkesztője
hu: ISBN 978-963-08-7701-5; eng: ISBN 978-963-12-1167-2

2014 Budapest, MÉSZ Kós Károly terem - Biobrikett kiállítás

2014 Budapest, FUGA - DLA_Most című kiállításon Biobrikett szárító témájával

2014 Pecha Kucha Night Budapest vol.40 – Papírbrikett szárító, Monor c. előadás
(*Fazekas Katival, Oroszlány Miklóssal*)

2014 Környezettudatos építés szakirányú továbbképzés,
„Fenntartható épülettervezési stratégiák” tantárgyon
„közösség(i) építés – a fenntarthatóság rétegei az oktatásban” című előadás

2014 14. Velencei Nemzetközi Építészeti Biennále kiállításon való részvétel és könyvben írt fejezetek
Valkonya, Perbál, Monor
saját írás (társszerzők: Antal Gabriella, Fazekas Katalin, Somogyi Krisztina: BME, Középülettervezési
Tanszék, Gyermekotthon, Perbál/Magyarország/2009-től, In: Márton L. A. – Jakab Csaba: Építés-
Building, Szentendre: Magyar Alkotóművészeti Közhasznu Nonprofit Kiadó Kft, 2014.

2014 A Magyar Művészeti Akadémia Építőművészeti Tagozata és a Magyar Építőművészek Szövetsége
június 11-én a Millenáris Parkban rendezett Közösségi építészeti – Építészeti/oktatás 2014 konferencián
„közösség(i) építés – a fenntarthatóság rétegei az oktatásban” c. előadás

2014 Construma Nemzetközi Építőipari Szakkiállítás
egyetemi Alkotó- és Építőtáborokat bemutató előadás
ÖKO-CITY című, Fenntarthatósági Konferencián

2014 Pomáz, Regnumos lelkigyakorlat - Önkéntes munka, mint önismereti iskola című előadás

2013 Mesterkurzus „A változó világhoz alkalmazkodó moláris kultúra” konferenciáján –
Finomhangolás Perbáli Gyermekotthon címmel önálló előadás

2013 Mesteriskola – Alkotó- és Építőtáborok előadás (Soltész Lászlóval és Szabó Mátéval)

2013 Construma Nemzetközi Építőipari Szakkiállítás
Alkotó- és Építőtáborok előadás a résztvevő hallgatók képviselőivel

2012 BME DLA iskola – Perbáli kiskert önálló előadás

2012 SZIE Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar - Épített közösség című önálló előadás

2012 Perbál, slow architecture - című publikáció a Perbáli építőtáborról
(*írta: Kéthely Zsuzsi, megjelent: Kari Papír folyóirat XXXVII. évfolyam 8. számában*)

2012 Valkonya, egy régi történet – építeni helyet, embereket, közösséget
című publikáció a Valkonyai alkotótáborról
(*írta: Kéthely Zsuzsi, megjelent: Kari Papír folyóirat XXXVII. évfolyam 8. számában*)

2012 Folyamatos jelenlét című publikáció a Perbáli építőtáborokról
(*írta Rubóczky Erzsébet, megjelent: Építész Közlöny Műhely 2012/9-10 számában*)

2012 Épített Közösség című konferencián – önálló előadás

2011 Budapest, FUGA - DLA_Most című kiállítás

2011 10 év szakrális – Az idea közvetlen valósága című kiállítás – FUGA, Budapest
(*A kiállítás kurátora Vukoszávlyev Zorán Phd*)

2011 Élményfröccs - szépítőtábor című publikáció a Perbáli építőtáborról
(*írta: Pálfi Dániel, megjelent: Kari Papír folyóirat XXXVI. évfolyam 5. számában*)

2011 Budapest, Illeszkedés és újítás, Szent György tér és környéke, Budai vár
meghívásos DLA tervpályázat – megjelenés kiadványban

2011 Vöröstó – László Barnabással Derű az épülésben címmel közös előadás

2010 Az együttgondolkodás teátruma című publikáció a Valkonyai alkotótáborról
(*írta: Bors Eszter, megjelent: - Építés Felújítás folyóirat X. évfolyam 2011/1 számában*)

2008 Budapest MKE – BME-MKE DLA² című kiállítás

2008 Budapest, N&N galéria – Középkedés című kiállítás

2007 Kecskemét belváros rehabilitációja - DLA ötletpályázat – megjelenés kiadványban

2007 Zalaegerszeg, IZSÁK ÁMK Dús László galéria – Esztergomi tervek című saját kiállítás

2006 Közép 60 - Építészeti és oktatás a Budapesti Műszaki Egyetem Építészmérnöki Karának,
Középülettervezési Tanszéke 1946-2006. című kiállítás

2006 Budapest, Magyar Elektrotechnikai Múzeum - Fény az építészetben című hallgatói kiállítás

2005 Budapest, BME Szakrális terek építésze az ezredfordulón című kiállítás

2002 Zalaegerszeg, Városi Hangversen- és Kiállítóterem - Tanítványok című kiállítás

Eddigi munkák

2014	Monor, Biobrikett szárítók koncepció, városképi véleményezési és kiviteli terveinek készítése (Fazekas Katalinnal, Fejérdy Péterrel, Oroszlány Miklóssal)
2014-	Paks, Klímátörténeti Múzeum kiviteli terveinek készítése (Karácsony Tamás, Boór András és Kern Orsolya vezetésével, Gerzsenyi Tiborral)
2013	Budapest, Halmi utca 37. Lakás átalakítási koncepció terve
2013	Kaposfüred, Gabonátároló koncepció terve (Bárony Adriennel)
2012	Zalaegerszeg, Családi ház koncepció terve (Babos Áronnal, Bárony Adriennel, Hegyi Gáborral)
2011	Zalaszentgyörgy, új Hány ház felmérése (Bárony Adriennel)
2011	Budapest, XVI. ker. Tiszti Kaszinó felmérése (Fodor Judittal)
2009-2011	Gelse, Általános iskola bővítés kiviteli terveinek készítése (Karácsony Tamás vezetésével, Antal Gabriellával, Török Szabolcs Bencével, Varga Lászlóval és Zsirai Róberttel)
2009	Budapest, Szépművészeti múzeum bővítésének tender tervében közreműködés (Karácsony Tamás, Sebők Ildikó, Selényi György, Gerzsenyi Tibor, Földi Tímea, Pásztor Ádám és Pukánszky Gabriella mellett)
2008-2010	Esztergom, Kossuth Lajos u. 14-18. – 43 lakásos társasház, mélygarázzsal és üzletekkel – kiviteli terv készítése (Karácsony Tamás vezetésével, Antal Gabriellával, Alberti Szabinával, Farkas Boglárkával, Leukó Edinával és Rózsás Lászlóval)
2007	Dég, Festetics Kastély rekonstrukció vázlattevő, majd hasznosítási javaslat (Karácsony Tamás vezetésével, Rózsás Lászlóval)
2007	Paks, Deák ház – kiviteli terv készítése (Karácsony Tamás vezetésével, Boór Andrásal)
2007	BME Középülettervezési tanszék – épület felmérés
2006	Csöngye, Csáfordy Tóth kúria és magtár - épületfelmérés
2006	Esztergom, Pór Antal térről határos tömbök - településszerkezeti vizsgálat
2005	Zalaszentgyörgy, régi Hány ház – épületfelmérés (Borsos Csabával)
2005	Székesfehérvár, volt Karmelita kolostor – épületfelmérés (Báger Andrásal, Sárkány Bencével és Szentimay Boglárkával)
2004	Hejce, Kastély – épületfelmérés (Fehér Tamással, Szabó Gergővel és Taraza Boushrával)
2003	Tát, üzlet és lakóház felmérése
2003	Tihany, nyaralóépület (modell két változatban)
2003	Esztergom, volt gyalogsági laktanya – épület felmérés (Flikker Zsolttal)
2003	Esztergom, Rákóczi tér 2/A társasház homlokzatának felmérési és színezési terve
2003	Esztergom, Bajcsy Zs. U. 20. homlokzatfelmérés és színezési terve
2003	Dabas, Öregotthon kiviteli terve (költségvetés készítés, nyílászáró konzignáció készítése)

Tudományos/szakmai közéleti tevékenység:

2015	Budapest, Fuga – Párhuzamos vidékek című kiállítás kurátora (Sugár Péterrel, Karácsony Tamással, Borsos Melindával, Ilyés Zsuzsával és Szabó Péterrel)
2015	Budapest, Aquincumi Múzeum – Nyitott fórum című TT3 kurzus kiállításának kurátora (Sugár Péterrel, Karácsony Tamással, Borsos Melindával, Ilyés Zsuzsával és Szabó Péterrel)
2014	Budapest, MÉSZ Kós Károly terem - Biobrikett című kiállítás kurátora (Fazekas Katalinnal, Oroszlány Miklóssal)
2014	BME Építészmérnöki Kar, Kar-i kiállító terén Építészettörténet 1. Rajz 1. és Térkompozíció című kiállítás kurátora Rabó Péterrel és Zalakovács Józseffel)
2014	1. nyári Építőtábor szervezése és rendezése Monoron (Fazekas Katalinnal, Fejérdy Péterrel, Oroszlány Miklóssal és Holczér Veronikával)
2014	Alkotótábor szervezése és rendezése a Kiscelli Múzeum Templomterében (Janesch Péterrel, Karácsony Tamással)
2014	6. nyári Építőtábor szervezése és rendezése Perbálon (Janesch Péterrel, Karácsony Tamással)
2013	BME Építészmérnöki Kar, Rajzi és formaismereti tanszéken - Térkompozíció című kiállítás kurátora
2013	5. nyári Építőtábor szervezése és rendezése Perbálon (Bánsági Dáviddal, Janesch Péterrel, Karácsony Tamással)
2012	BME Építészmérnöki Kar, Rajzi és formaismereti tanszéken - Térkompozíció című kiállítás kurátora
2012	4. nyári Építőtábor szervezése és rendezése Perbálon (Bánsági Dáviddal, Benárd Auréllal, Fodor Judittal, Hegyi Dezsővel, Janesch Péterrel, Karácsony Tamással, Noé Ferenccel, Páricsy Zoltánnal és Varga Imre Zoltánnal)
2012	4. nyári Alkotótábor szervezése és rendezése Valkonyán (Benárd Auréllal, Hegyi Dezsővel, Karácsony Tamással, Noé Ferenccel, Páricsy Zoltánnal és Varga Imre Zoltánnal)
2012-	Építészeti fejlesztési koncepció a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Monor, „Tabán” területi Jelenlét programjához (Fazekas Katalinnal, Fejérdy Péterrel és Holczér Veronikával)
2012	Alkotóheti Építőtábor szervezése és rendezése Perbálon (Janesch Péterrel, Karácsony Tamással és Dobos Hajnalkával)
2011-	Gáter, Lajos tanya helyreállítási munkái
2011	BME Építészmérnöki Kar, Rajzi és formaismereti tanszéken - Térkompozíció című kiállítás kurátora
2011	3. nyári Építőtábor szervezése és rendezése Perbálon (Karácsony Tamással, Janesch Péterrel, Gerzsenyi Tiborral, Fodor Judittal és Bánsági Dáviddal)
2010	2. nyári Építőtábor szervezése és rendezése Perbálon (Karácsony Tamással, Janesch Péterrel Gerzsenyi Tiborral és Szentimay Boglárkával)
2010	3. nyári Alkotótábor szervezése és rendezése Valkonyán (Láris Barnabással és Varga Imrével)
2009	2. nyári Alkotótábor szervezése és rendezése Valkonyán (Láris Barnabással és Varga Imrével)
2009	1. nyári Építőtábor szervezése és rendezése Perbálon (Karácsony Tamással, Janesch Péterrel és Láris Barnabással)
2009	Valkonya Pajtaszínház - engedélyezési és kivitelezési terv készítése (Dr. Armuth Miklóssal, Bors Eszterrel, Dobos Hajnalkával, Fazekas Imrével, Gáll Mariannal, Láris Barnabással, Soltész Lászlóval és Szabó Mátéval)
2009	Valkonya Pajtaszínház építési terület vizsgálata - geodéziai felmérése (Bors Eszterrel, Láris Barnabással, Soltész Lászlóval és Szabó Mátéval)
2008	1. nyári Alkotótábor szervezése és rendezése Valkonyán (Láris Barnabással és Varga Imrével)
2008	Budapest, HAP Galéria - Térkompozíció c. kiállítás kurátora Winkler Barnabás és Vannay Miklós mellett (közreműködtek: Batári Attila, Helmle Csabina, Láris Barnabás, Meditz Anna, Szentimay Tamás)

Hivatkozások

- 1 - Csontos Györgyi, Csontos János (2006): Tizenkét kőműves 1, Reischl Gábor, dokumentumfilm-sorozat, Budapest: Terc Kiadó
- 2 - Karácsony Tamás (2007): doktori témakiírás, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Építőművészeti Doktori Iskola
- 3 - <http://www.valkonya.hu/tortenetunk/> 2015. október 12.
- 4 - <http://www.valkonya.hu/tortenetunk/> 2015. október 12.
- 5 - <http://perbal.hu/perbal-tortenete/> 2015. november 4.
- 6 - Építőművészeti Doktori Iskola (2012): Épített Közösség – Valkonya, dokumentumfilm, Turcsik György, 00:37-00:57
- 7 - KépKocka – Építész Média Kör (2014): Építőtábor 2014 Monor - Biobrikett szárító, dokumentumfilm, Feldmár Nóra, 9:11-9:20
- 8 - Építőművészeti Doktori Iskola (2012): Épített Közösség – Valkonya, dokumentumfilm, Rejtélyiné Nagy Gabriella, 05:50-06:15
- 9 - Csontos Györgyi, Csontos János (2009): Tizenkét kőműves 2, Karácsony Tamás, dokumentumfilm-sorozat, Budapest: Terc Kiadó
- 10 - Fejérdy Péter (2012)
- 11 - KépKocka – Építész Média Kör (2014): Építőtábor 2014 Monor - Biobrikett szárító, dokumentumfilm, Oroszlány Miklós, 12:33-12:39
- 12 - KépKocka – Építész Média Kör (2014): Építőtábor 2014 Monor - Biobrikett szárító, dokumentumfilm, Oláh Zsolt, 12:55-13:10
- 13 - Építőművészeti Doktori Iskola (2012): Épített Közösség – Perbál, dokumentumfilm, Dr. Bartholy Judit, 05:54-06:47
- 14 - Csontos Györgyi, Csontos János (2006): Tizenkét kőműves 1, Reischl Gábor, dokumentumfilm-sorozat, Budapest: Terc Kiadó
- 15 - Csontos Györgyi, Csontos János (2009): Tizenkét kőműves 2, Karácsony Tamás, dokumentumfilm-sorozat, Budapest: Terc Kiadó

Irodalom jegyzék

- Cságoly Ferenc, Tervezőmódszertan jegyzet (BME, Középülettervezési Tanszék)
- Cságoly Ferenc szerk., Középületek (Terc Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. 2004. ISBN 963-9535-09-5)
- Dr. Reischl Gábor, Gazdálkodó építészet (SJEP-09015/95 Architecture-Építészeti ökológia)
- Dr. Reischl Gábor, Mezőgazdaság és építészet (Terc Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. 2010. ISBN 978-963-9968-02-8)
- Jelenlét-módszertanmesék a telepi munkáról (Magyar Máltai Szeretetszolgálat, 2011. ISBN 978-963-87358-9-8)
- Dr. Lányi Erzsébet, Ökológus épített környezet – a modellváltás építészeti eszközei (PhD értekezés, 2010. BME Épületszerkezettani Tanszék)
- Mednyánszky Miklós, Vályogházak – építés, korszerűsítés, átalakítás (Terc Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. 2005. ISBN 963-9535-31-1)
- Medgyasszay Péter és Novák Ágnes, Föld- és szalmaépítészet (Terc Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. 2006. ISBN 963-9535-43-5)
- Schumacher, Ernst F., A kicsi szép. (Small is Beautiful.) (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp. 1991.)
- Zöld András, Energiatanús építészet (Műszaki Tankönyvkiadó, Bp. 1999)
- Kiss Dávid: Cigánytelep nyolctól négyig – Dávid naplója (Magyar Máltai Szeretetszolgálat, 2011. ISBN 978-963-89445-0-4)
- Dr. Düll Andrea, Kiszolgáltatottság a természettől a technikáig, Környezetpszichológia építészeknek (Alaprajz, 9. évf., 2002. május-június. 8-9.)
- Dr. Düll Andrea, A környezetpszichológia alapkérdései Helyek, tárgyak, viselkedés (L'Harmattan, Bp. 2009. ISBN 978-963-7343-09-4)
- Düll Andrea és Kovács Zoltán, Környezetpszichológia Szöveggyűjtemény (Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 1998., 9-27)

Képjegyzék

1. borítókép - kukoricagóré 2013 Perbál - Kemes Balázs	2
2. kukoricagóré belső 2013 Perbál - Kemes Balázs	4
3. kukoricagóré szerkezetépítés 2013 Perbál - Révai Virág	7
4. tervezett kilátó modellje 2008 Becsehely - táborozók	9
5. Becsehelyi Szőlőhegy - Kemes Balázs	11
6. helyszínbejárás - Kemes Balázs	11
7. kilátó látványterv - Láris Barnabás	11
8. megépült kilátó - Dobos Hajnalka	11
9. Becsehelyi Alkotótábor csoportkép - Kemes Balázs	12
10. pajtaszínház 2010 Valkonya - Kemes Balázs	13
11. választott feladatok - táborozók	15
12. köszöntő az önkormányzatnál - Kemes Balázs	15
13. kápolna és utcakép - Fazekas Imre	15
14. valkonyai látkép - Varga Imre	15
15. településkutató felmérés - Varga Imre	16
16. tervezési munka I. - Kemes Balázs	16
17. turistaház terasza - Kemes Balázs	16
18. tervezési munka II. - Kemes Balázs	16
19. építési terület felmérése I. - Kemes Balázs	17
20. tervezett pajtaszínház modellje - Dobos Hajnalka	17
21. engedélyezési terv alaprajz - Láris Barnabás	17
22. építési terület felmérése II. - Kemes Balázs	17
23. köszöntő - Kemes Balázs	18
24. belterület geodéziai felmérése - Zaletnyik Piroska	18
25. színpad alapozása - táborozók	18
26. vacsora készítése - Varga Imre	18
27. színpad építése - Varga Imre	19
28. kiszaluzás utáni takarítás táborozók	19
29. elkészült színpad és alapozás - Kemes Balázs	19
30. elkészült alapozás védőburkolattal - Kemes Balázs	19
31. zsinórpad és acél kötőelemek - táborozók	20
32. pavilonok bontása - táborozók	20
33. fa elemek gyalulása - táborozók	20
34. tartókeretek felállítása - táborozók	20
35. pajtaszínház szerkezetépítése - táborozók	21
36. elkészült tetőszerkezet - Kemes Balázs	21
37. pajtaszínház átadó - Kemes Balázs	21
38. első Ludvércjárás - Kemes Balázs	21
39. kápolna tetőfelújítás I. - www.valkonya.hu	22
40. kápolna tetőfelújítás II. - www.valkonya.hu	22
41. kaláka - www.valkonya.hu	22
42. kápolna új fedése - www.valkonya.hu	22
43. tervezési előkészítés - Kemes Balázs	23
44. tábori tagtoborzó - Kemes Balázs	23
45. alapozás földmunkája - táborozók	23
46. nézőtér zsalujának próbája - táborozók	23
47. zsalu beállítása - táborozók	24
48. vasalás elemeinek készítése - táborozók	24
49. betonozás - táborozók	24
50. elkészült nézőtér szerkezete - táborozók	24
51. befejező munkák a valkonyaiakkal - táborozók	25
52. bontott téglapadlóburkolat építése - táborozók	25
53. összes építési hulladék - Rejtélyiné Nagy Gabriella	25
54. elkészült padlóburkolat - Budai Péter	25
55. valkonyai alkotótáborok csoportképei a; - Varga Imre, b; - táborozók	26

56. valkonyai alkotótáborok csoportképei c; - táborozók, d; - táborozók	27
57. kukoricagóré az Otthon falai mögül 2013 Perbál - Kemes Balázs	29
58. eldölt kukoricagóré - Karácsony Tamás	31
59. góré bontása - táborozók	31
60. tönkremenetel elemzése - táborozók	31
61. felújított gazdasági épületek - Kemes Balázs	31
62. tető felújítása - Kanta Henrietta	32
63. átrium udvar takarítása - Kanta Henrietta	32
64. tető összehasonlító képpár - Fodor Judit	32
65. átrium összehasonlító képpár - Fodor Judit	32
66. rámpa zsalujának elhelyezése - Kanta Henrietta	33
67. ideiglenes hid építése - Kanta Henrietta	33
68. tető összehasonlító képpár - Fodor Judit	33
69. új beton rámpa, járda és lépcső - Fodor Judit	33
70. kert helyének gyomlálása - Szeles Renáta	34
71. ültetés a lakókkal közösen - táborozók	34
72. uborka futtató építése - Szeles Renáta	34
73. kert őszi állapota - Kemes Balázs	34
74. párazáró fólia rögzítése - Bereczki Dávid	35
75. lépcsőzsalu elhelyezése - Kanta Henrietta	35
76. elkészült műhelyjárda - Kemes Balázs	35
77. elkészült teraszlépcső - Kemes Balázs	35
78. POSZT 2013-as pavilon - táborozók	36
79. pavilon bontása és elszállítása - táborozók	36
80. pajta kitakarítása - táborozók	36
81. góré környezetének lekaszálása - táborozók	36
82. építési helyszín előkészítése - táborozók	37
83. elkészült dúclábak a pajtában - táborozók	37
84. első dúcláb felállítása - táborozók	37
85. elkészült dúcszerkezet - táborozók	37
86. falzsaluk beállítása - táborozók	38
87. elkészült zsalu - táborozók	38
88. földem vasalása - Fodor Zita	38
89. beton keverése - Fodor Zita	38
90. zsaluzat anyagának válogatása - Révai Virág	39
91. kiszaluzás - Révai Virág	39
92. lécek lenolajos kezelése - Révai Virág	39
93. kiszaluzott góré szerkezet - Kemes Balázs	39
94. aratás utáni betakarítás - Fodor Zita	40
95. új híd a pajta padlásai között - Révai Virág	40
96. lakatos mesterek - Nagy Stefánia	40
97. beállított acélkeretek - Nagy Stefánia	40
98. T-Systems pavilon - Karácsony Tamás	41
99. acélkeretek lécezése - Révai Virág	41
100. keretek beállítása - Révai Virág	41
101. elkészült góré - Kemes Balázs	41
102. konzultáció - Kemes Balázs	42
103. tagtoborzó - Nagy Stefánia	42
104. komposztáló helyszínrajza - Magyar Szabol és Budai Péter	42
105. komposztáló elkészült állapot - táborozók	42
106. szerszámtároló hallgatói terve - Lévy Áron és Meszes Márton	43
107. szerszámtároló elkészült állapot - Meszes Márton	43
108. pajta híd és létra hallgatói terve - Deli Brigitta és Fodor Zita	43
109. pajta híd és létra elkészült állapot - Fodor Zita	43
110. bútorkollekció terve - Szavropulosz Nikoász	44
111. bútorkollekció előgyártása - táborozók	44
112. bútorkollekció festése - táborozók	44
113. bútorkollekció elkészült állapot - táborozók	44
114. perbál építőtáborok csoportképei a; Kis Gergő, b; c; d; táborozók	45

115. perbál építőtáborok csoportképei e; f; g; táborozók.....	46
116. megmaradt lakóház tetőjavítása 2011 Lajos tanya - Kemes Balázs.....	49
117. jurta elemeinek szállítása - Kemes Balázs.....	51
118. építési helyszín előkészítése - Medvey Boldizsár.....	51
119. jurta építése - Medvey Boldizsár.....	51
120. elkészült jurta - Medvey Boldizsár.....	51
121. termények betakarítása - Kemes Balázs.....	52
122. árokásás - Kemes Balázs.....	52
123. tökfélék a veremben - Kemes Balázs.....	52
124. répafelek a veremben - Kemes Balázs.....	52
125. bontott téglák válogatása - Kemes Balázs.....	53
126. téglá alapozás készítése - Kemes Balázs.....	53
127. szalmabálák hordása - Holczer Veronika.....	53
128. hőszigetelő szalmafal építése - táborozók.....	53
129. ablak beépítése - Holczer Veronika.....	54
130. bálák rögzítése - Holczer Veronika.....	54
131. ajtó készítés - Holczer Veronika.....	54
132. elkészült hőszigetelés - Kemes Balázs.....	54
133. téli földút a tanya - Kemes Balázs.....	55
134. cseréplécek cseréje - Kemes Balázs.....	55
135. oromdeszka rögzítése - Kemes Balázs.....	55
136. fedés kiegészítése - Kemes Balázs.....	55
137. fizetség a munkáért - Kemes Balázs.....	56
138. fóliásátor szerkezete - Bánsági Dávid.....	56
139. előző melegágy kiásása - Bánsági Dávid.....	56
140. érett trágya kihordása a kertbe - Bánsági Dávid.....	56
141. téli kert és a tanya épületei - Bánsági Dávid.....	57
142. szintezés geodéziai alapponttól - Bánsági Dávid.....	57
143. tanya látképe - Bánsági Dávid.....	57
144. állattartó udvar - Bánsági Dávid.....	57
145. lakóház és kiserőmű - Kemes Balázs.....	58
146. kiválogatott anyagok - Kemes Balázs.....	58
147. Kerekegyháza, Kunpuszta - Kemes Balázs.....	58
148. Rendek tanya - Kemes Balázs.....	58
149. Kigyópuszta Sági Lajos plébános - Kemes Balázs.....	59
150. Csolyospálos Győri-Nagy Sándor - Kemes Balázs.....	59
151. összedőlő épület bontása - Kemes Balázs.....	59
152. építőanyagok válogatása - Kemes Balázs.....	59
153. lakóépület megtámasztása - Lajos Gabriella.....	60
154. napelem cellák - Kemes Balázs.....	60
155. acél szekrény - Kemes Balázs.....	60
156. megjavított gémeskút - Kemes Balázs.....	60
157. lakóház a felszerelt napelemekkel - Kemes Balázs.....	61
158. kogenerációs házi kiserőmű - Kemes Balázs.....	61
159. pályázati faanyag - Kemes Balázs.....	61
160. pályázati cement - Kemes Balázs.....	61
161. szalma hőszigetelés - Kemes Balázs.....	62
162. farostlemez táblák rögzítése - Kemes Balázs.....	62
163. száru közök hőszigetelése - Kemes Balázs.....	62
164. elkészült védőépület - Kemes Balázs.....	62
165. Nyolcadik Gátéri Látogatás csoportképe - táborozók.....	63
166. biobrikett szárító hátsó tornáca 2004 Monor - Nagy Stefánia.....	65
167. kiskomplex prezentáció - Kemes Balázs.....	67
168. helyszínbejárás - Soltész László.....	67
169. USA Nagykövetség látogatása - Gacsályi Kinga, Képkocka Építész Média Kör.....	67
170. talajmechanikai vizsgálat - Oroszlány Miklós.....	67
171. előkészítés - Kemes Balázs.....	68
172. tagtoborzó - Nagy Stefánia.....	68
173. nyitó előadás - Máté Albert, Képkocka Építész Média Kör.....	68

174. telep bejárás - Nagy Stefánia.....	68
175. földmunka I. - Nagy Stefánia.....	69
176. zsalkukészítés a hangárban - Nagy Stefánia.....	69
177. földmunka II. - Nagy Stefánia.....	69
178. lángosozás a telepen - Nagy Stefánia.....	69
179. elkészült kavicságy - Nagy Stefánia.....	70
180. lemezalap vasszerelés - Nagy Stefánia.....	70
181. lemezalap betonozás - Máté Albert, Képkocka Építész Média Kör.....	70
182. elkészült lemezalap - Fazekas Katalin.....	70
183. raklap készítés - Nagy Stefánia.....	71
184. falazás I. - Máté Albert, Képkocka Építész Média Kör.....	71
185. falazás II. - Nagy Stefánia.....	71
186. falazás III. - Máté Albert, Képkocka Építész Média Kör.....	71
187. tetőszerkezet építése - Nagy Stefánia.....	72
188. elkészült szárítópolt - Kemes Balázs.....	72
189. átadó Monoron - Nagy Stefánia.....	72
190. kiállítás megnyitó - Máté Albert, Képkocka Építész Média Kör.....	72
191. monori tábor csoportképei a; - Gacsályi Kinga, Képkocka Építész Média Kör b; c; d; táborozók.....	73
192. pajtaszínház 2010 Valkonya - Kemes Balázs.....	76
193. biobrikett szárító építése 2014 Monor - Nagy Stefánia.....	77
194. pajtaszínház építése 2010 Valkonya - Kemes Balázs.....	78
195. kukoricagóré építése 2013 Perbál - Révai virág.....	79
196. biobrikett szárító építése 2014 Monor - Nagy Stefánia.....	80
197. terápiás kiskert 2012 Perbál - Szeles Renáta.....	81
198. biobrikett szárító polc 2014 Monor - Kemes Balázs.....	82
199. kukoricagóré lécezése 2013 Perbál - Révai Virág.....	83
200. istálló hőszigetelése 2012 Gátér - Holczer Veronika.....	84
201. kukoricagóré 2013 Perbál - Kemes Balázs.....	85

Függelék

Kemes Balázs építész
tudományos segédmunkatárs

munkahely:
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Építészmérnöki Kar, Középülettervezési Tanszék

cím:
1111 Budapest, Műegyetem rkp. 3.

email:
kemes.b@kozep.bme.hu

telefon:
+36 70 / 593 9535